

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
Βρυσακίου 15 & Κλάδου, 105 65 Αθήνα
τηλ.: 3215 146/fax: 3215 147
e-mail: sadas-pea@tee.gr

'ARCHITEKTONES'
JOURNAL OF THE ASSOCIATION OF GREEK ARCHITECTS
Issue 25, Cycle B, January/February 2001
Vrυσakiou 15 & Kladou, 105 65 Athens
tel.: 3215 146/fax: 3215 147

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Παναγιώτης Γεωργακόπουλος
Αντιπρόεδρος: Αλέξανδρος Βράκας
Γεν. Γραμματέας: Θανάσης Παππάς
Ταμίας: Γιώργος Χαραλαμπίδης
Ειδ. Γραμματέας: Γιώργος Σημαιοφορίδης
Μέλη: Δημήτρης Αναστασιάδης
Κορίνα Δαγκλή
Παναγιώτης Δεσποτόπουλος
Δημήτρης Μαραβέας
Περίνα Μεδίτσκου
Κώστας Μπαρδάκης
Γιώργος Παπαπαύλου
Νίκος Σιαπκίδης
Σήφης Φανουράκης
Πετρούλα Φατούρου

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ-ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ
Παναγιώτης Γεωργακόπουλος

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν
τις απόψεις των συντακτών τους.
Οι επίσημες θέσεις του ΣΑΔΑΣ και των άλλων
Συλλόγων Αρχιτεκτόνων δημοσιεύονται στη στήλη
Δραστηριότητες του συλλόγου.

Τιμή τεύχους Δρχ. 1

ΕΚΔΟΤΗΣ

Σωτήρης Δημακόπουλος
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΔΟΣΗΣ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΗ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕ
Αθήνα: Βουλιαγμένης 49, 116 36 Αθήνα
τηλ.: 9235 487-9/fax: 9222 743
Θεσ/κη: Βασ. Όλγας 181
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Όλγα Ερμανουηλίδου
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Γιώργος Καλομηνίδης
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Κυριάκος Κοσμάς
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
Αθήνα: Λάμπης Δορλής, Βάνα Διαμαντοπούλου
Αρετή Κατή, Τάσος Σπανούδης, Ντίνος Δογορίτης
Θεσ/κη: Τέτα Μάη, Μαρία Θεοχαροπούλου
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
Νίκη Δανιηλίδου
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
Γιώργος Βρεττάκος
DTP SERVICE
Extension, Γ. ΒΑΡΔΑΚΗΣ & ΣΙΑ ΟΕ
Φίλωνος 64 Δάφνη, τηλ.: 9735 563
ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
Περαντινός-Κανάκης ΟΕ
Φίλωνος 64 Χαραυγή, τηλ.: 9716 847
ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Ευάγγελος Μοσχόφης

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

«Σημείωμα της σύνταξης» (σελ. 18)

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

«Ένα "Ψήφισμα" για την Αρχιτεκτονική...» (σελ. 19)
R. Sirica, P. Pisciotta, «Μια πολιτική για την Αρχιτεκτονική» (σελ. 20)
M. Καρδαμίτση-Αδάμη, «Σχέδιο νόμου περί προστασίας της ελληνικής αρχιτεκτονικής» (σελ. 24)
A. K. Αντωνιάδης, «Οι μακέτες» (σελ. 27)
A. Κουλουκούρης, Δ. Αγραφιώτη, «Μικρό χρονικό μιας αστικής ανάπλασης» (σελ. 29)

DOSSIER

Μουσεία Ελλήνων αρχιτεκτόνων (3ο)

«Μουσείο Τέχνης και Πνακοθήκη του Τελλόγλειου Ιδρύματος του Α.Π.Θ.» (σελ. 50)
Γ. Σαΐτας, «Δύο μικρά μουσειακά κτίρια στο Γύθειο - Ο Πύργος και ο Φάρος της Κρανάης» (σελ. 56)
Γ. Κίζης, «Η ένταξη ενός μουσείου στη Μονή Ξενοφώντος Αγίου Όρους» (σελ. 62)
E. Παπατζανάκη, «Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Κεραμεικού» (σελ. 67)

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ-ΕΙΔΗΣΕΙΣ (σελ. 72)

N. Γουλιανδρή, «Κέντρο "ΓΑΙΑ" Μουσείου Γουλιανδρή Φυσικής Ιστορίας»
M. Στεφανίδης, «Ερμηνείες του σώματος - Εφευρέσεις του προσώπου»
A. Γουλάκη-Βουτυρά, «Εκπαιδευτικές δραστηριότητες του Τελλόγλειου Ιδρύματος»
Επιστολές του Χρ. Γ. Ντούμα, της Α. Μουσιδίου και του Δ. Ζήβα
Γ. Σημαιοφορίδης, «Βραβείο αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης»
«Η Ακαδημία Αθηνών βραβεύει αρχιτέκτονες»
«Κύκος συναντήσεων: "Αρχιτεκτονική, πολεοδομία και επιστημονικός σοσιαλισμός"»

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ (σελ. 76, 77)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ (σελ. 78)

Στο εξώφυλλο: Το Μουσείο Τέχνης και η Πνακοθήκη του Τελλόγλειου Ιδρύματος του Α.Π.Θ.

Επιθυμία του Συλλόγου είναι, να αξιοποιήσει τις απόψεις όλων των συναδέλφων μέσα από τις σελίδες του περιοδικού. Είναι δυνατόν, όλες οι συνεργασίες που θα αποστέλλονται στο περιοδικό, είτε υπό μορφή παρουσιάσεων έργων, θέσεων και επιστολών να καταχωρούνται στις σελίδες του.

ΤΑ ΑΡΘΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ, ΠΡΕΠΕΙ ΩΠΩΣΔΗΠΟΤΕ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΔΙΣΚΕΤΑ ΚΑΙ ΝΑ ΣΥΝΟΔΕΥΟΝΤΑΙ ΜΕ PRINT-OUT ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Θα είναι πολύ χρήσιμο για όλους το περιοδικό να ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ και να ασκείται κριτική για το περιεχόμενο και την εμφάνισή του από όλους τους συναδέλφους.

Το περιοδικό διευθύνεται από
Συντακτική Επιτροπή

2311η Σύνοδος του Συμβουλίου
Πολιτιστικά/Οπτικοακουστικά Θέματα
Βρυξέλλες, 23 Νοεμβρίου 2000

Πρόεδρος: κα. Catherine Tasca, Υπουργός Πολιτισμού και Επικοινωνίας της Γαλλικής Δημοκρατίας

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ – Ψήφισμα

«ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Μεριμνώντας για τη βελτίωση της ποιότητας του καθημερινού περιβάλλοντος στη ζωή των ευρωπαϊκών πολιτών,

1. Υπενθυμίζοντας τους στόχους, την εκπλήρωση των οποίων ανέθεσε στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα το άρθρο 151 της συνθήκης.
2. Υπενθυμίζοντας την οδηγία 85/384/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Ιουνίου 1985, που προβλέπει ειδικότερα ότι «η αρχιτεκτονική δημιουργία, η ποιότητα των κατασκευών, η αρμονική τους ένταξη στο περιβάλλον, ο σεβασμός των φυσικών και αστικών τοπίων, όπως και της κοινής και ιδιωτικής πολιτιστικής κληρονομιάς, αποτελούν δημόσιο συμφέρον».
3. Υπενθυμίζοντας τα συμπεράσματα της 10ης Νοεμβρίου 1994, σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την κοινοτική δράση υπέρ του πολιτισμού.
4. Υπενθυμίζοντας τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1994 για τις πολιτιστικές και καλλιτεχνικές πτυχές της εκπαίδευσης (94/C 229/01).
5. Υπενθυμίζοντας το ψήφισμα του Συμβουλίου της 4ης Απριλίου 1995 για τον πολιτισμό και τα «πολυμέσα» (95/C 247/01),
6. Υπενθυμίζοντας τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 1999, για την πολιτιστική βιομηχανία και την απασχόληση στην Ευρώπη.
- 6α. Σημειώνοντας τα συμπεράσματα της Προεδρίας στην άτυπη συνεδρίαση των υπουργών περιβάλλοντος στο Πόρτο (15-16 Απριλίου 2000) όπου τονίστηκε η σημασία της ποιότητας των δομημένων χώρων.
7. Σημειώνοντας τη διεξαγωγή στις 10-11 Ιουλίου 2000 του Ευρωπαϊκού φόρουμ αρχιτεκτονικών πολιτικών, το οποίο συγκέντρωσε τους εκπροσώπους των επαγγελματιών και των δημόσιων υπηρεσιών που είναι αρμόδιες για την αρχιτεκτονική των δεκαπέντε κρατών μελών.
8. Επικροτώντας τις κοινοτικές και διακυβερνητικές εργασίες που διεξάγονται εδώ και αρκετά χρόνια για την αρχιτεκτονική κληρονομιά και το δομημένο περιβάλλον όσον αφορά τη χωρική και την κοινωνική του διάσταση, και ειδικότερα:
 - το 5ο πρόγραμμα πλαίσιο έρευνας και ανάπτυξης (PCRD) που περιλαμβάνει για πρώτη φορά μία «κομβική δράση» με αντικείμενο «την πόλη του μέλλοντος και την πολιτιστική κληρονομιά» και θέτει ερωτήματα σχετικά με τη συγκρότηση ενός ποιοτικού δομημένου περιβάλλοντος,
 - το «πλαίσιο δράσης για την αειφόρο αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση» που παρουσίασε η Επιτροπή (2) και το οποίο εγγράφει τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας της κτιριακής και κατασκευαστικής κληρονομιάς στους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
 - την Προοπτική Ευρωπαϊκής Χωροταξικής Ανάπτυξης (ΠΕΧΑ) που χρησιμοποιεί την έννοια της «δημιουργικής διαχείρισης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς» η οποία εντάσσει τη σύγχρονη αρχιτεκτονική σε μία προσέγγιση διατήρησης της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Δηλώνει ότι:

- η αρχιτεκτονική είναι θεμελιώδες στοιχείο της ιστορίας, του πολιτισμού και του πλαισίου ζωής καθεμιάς από τις χώρες μας, αποτελεί μία από τις βασικές καλλιτεχνικές εκφράσεις στην καθημερινή ζωή των πολιτών και συγκροτεί την κληρονομιά του αúριου,
- η αρχιτεκτονική ποιότητα είναι συστατικό στοιχείο του περιβάλλοντος, τόσο του αγροτικού όσο και του αστικού,
- η πολιτιστική διάσταση και η ποιότητα της υλικής μεταχείρισης των χώρων πρέπει να συνυπολογίζονται στις περιφερειακές πολιτικές και στις πολιτικές συνοχής της Κοινότητας,
- η αρχιτεκτονική είναι μία διανοητική, πολιτιστική και καλλιτεχνική, επαγγελματική εργασία. Συνεπώς οι αρχιτεκτονικές υπηρεσίες είναι επαγγελματικές υπηρεσίες με πολιτιστική και ταυτόχρονα οικονομική διάσταση.

Καταγράφει τη σημασία που αποδίδει:

- στα κοινά χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών πόλεων, όπως η σημασία της ιστορικής συνέχειας, η ποιότητα των δημόσιων χώρων, η κοινωνική σύμμιξη και ο πλούτος της αστικής ποικιλομορφίας,
- στο γεγονός ότι μια αρχιτεκτονική ποιότητας, βελτιώνοντας το πλαίσιο ζωής και τη σχέση των πολιτών με το περιβάλλον τους αγροτικό ή αστικό, μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά στην κοινωνική συνοχή καθώς και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, στην πρόωθηση του πολιτιστικού τουρισμού και στην περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη.

II. ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ενθαρρύνει τα κράτη μέλη:

- να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την καλύτερη γνώση και προαγωγή της αρχιτεκτονικής και του αστικού σχεδιασμού καθώς και την καλύτερη ευαισθητοποίηση και κατάρτιση των κυριών των έργων και των πολιτών στην παιδεία που αφορά την αρχιτεκτονική, την πόλη, το τοπίο,
- να συνεκτιμούν την ιδιαιτερότητα της αρχιτεκτονικής εργασίας στις αποφάσεις και πράξεις, όπου αυτό απαιτείται,
- να προωθούν την αρχιτεκτονική ποιότητα με υποδειγματικές πολιτικές δημόσιων οικοδομικών έργων,
- να ευνοούν την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών στον τομέα της αρχιτεκτονικής.

III. ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Καλεί την Επιτροπή:

- να φροντίζει να λαμβάνονται υπόψη η αρχιτεκτονική ποιότητα και η ιδιαιτερότητα του αρχιτεκτονικού επαγγέλματος στο σύνολο των πολιτικών, δράσεων και προγραμμάτων της,
- να αναζητεί, σε συνεννόηση με τα κράτη μέλη και σύμφωνα με τους κανονισμούς των διαρθρωτικών ταμείων, τα μέσα για την καλύτερη ενσωμάτωση της αρχιτεκτονικής ποιότητας και της διατήρησης της κληρονομιάς στην υλοποίηση των δράσεων των ταμείων αυτών, στο πλαίσιο των υφισταμένων προγραμμάτων,
- να ενθαρρύνει τις δράσεις προαγωγής και διάδοσης της αρχιτεκτονικής και αστικής παιδείας και τις δράσεις ευαισθητοποίησης σε αυτήν, σεβόμενη την πολιτιστική ποικιλομορφία,
- να διευκολύνει τη συνεργασία και διασύνδεση των οργανισμών που ασχολούνται με την αξιοποίηση της κληρονομιάς και της αρχιτεκτονικής και να υποστηρίζει την ανάδυση εκδηλώσεων ευρωπαϊκής κλίμακας,
- να ενθαρρύνει ιδίως την κατάρτιση και την κινητικότητα των σπουδαστών και των επαγγελματιών και έτσι να προωθεί τη διάδοση των ορθών πρακτικών,
- να ενημερώνει το Συμβούλιο για την εφαρμογή των ανωτέρω μέτρων».

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

ένα «Ψήφισμα» για την Αρχιτεκτονική...

Την Πέμπτη 21 Σεπτεμβρίου 2000, πραγματοποιήθηκε εκδήλωση του ΣΑΔΑΣ-Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων, στο αμφιθέατρο του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών στην Αθήνα, με συμμετοχή μεγάλου αριθμού αρχιτεκτόνων και εκπροσώπων του Διοικητικού Συμβουλίου και μελών του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων της Νάπολης.

Η εκδήλωση έγινε με αφορμή το Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την «Αρχιτεκτονική Ποιότητα του Αστικού και Αγροτικού Περιβάλλοντος», που υπέγραψαν οι εκπρόσωποι Υπουργού Πολιτισμού, στις 23 Νοεμβρίου 2000 στις Βρυξέλλες (το Ψήφισμα υπέγραψε εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης ο κ. Τηλέμαχος Χυτήρης) και τις παρουσιάσεις των Εκθέσεων Ελληνικής Αρχιτεκτονικής, που οργανώθηκαν την τελευταία διετία από τους αντίστοιχους Επιτρόπους και υπευθύνους των Οργανωτικών Επιτροπών (Γιάννης Αίσωπος/Γιώργος Σημαιοφορίδης, Κώστας Μπελιμπασάκης, Σάββας Κονταράτος /Wilfred Wang, Στέφανος Μπογδανόπουλος/Κώστας Καλογερόπουλος, Ηλίας Ζέγγελης).

Την εκδήλωση, την οποία χαιρέτισε ο Υπουργός Πολιτισμού, κ. Ευάγγελος Βενιζέλος, μέσω της εκπροσώπου του κ. Έρσης Φιλιππούλου, προλόγισε ο Πρόεδρος του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, κ. Παναγιώτης Γεωργακόπουλος, τονίζοντας την αναγκαιότητα χάραξης μιας σαφούς πολιτικής στα κεντρικά θέματα που αφορούν στον κλάδο – ιδιαίτερα το θεσμικό πλαίσιο άσκησης επαγγέλματος και την αρχιτεκτονική εκπαίδευση.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων της Νάπολης κ. Paolo Pisciotta, έθιξε με έμφαση τα κρίσιμα ζητήματα της αναβάθμισης του κλάδου, μέσα από μια πολιτική διεκδίκηση η οποία επικεντρώνεται στο θέμα της «αστικής δημοκρατίας» και ιδιαίτερα στη διαδικασία των αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών διαγωνισμών, ως των καταλληλότερων διαδικασιών παραγωγής δημοσίων έργων.

Ο Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων της Ιταλίας κ. Raffaele Sirica, αναφέρθηκε εκτενώς στο συγκεκριμένο «Ψήφισμα», που αποτελεί μια σημαντική στιγμή συλλογικής συνειδητοποίησης και μέριμνας, για τη βελτίωση της ποιότητας του καθημερινού περιβάλλοντος στη ζωή των Ευρωπαίων πολιτών. Το «Ψήφισμα» στηρίζεται σε προηγούμενες αποφάσεις, ψηφίσματα ή και πρωτοβουλίες, ανάμεσα στις οποίες η οδηγία 85/384/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Ιουνίου 1985 (που προβλέπει ότι η αρχιτεκτονική δημιουργία, η ποιότητα των κατασκευών, η αρμονική τους ένταξη στο περιβάλλον, ο σεβασμός των φυσικών και αστικών τοπίων, όπως και της κοινής και ιδιωτικής πολιτιστικής κληρονομιάς, αποτελούν δημόσιο συμφέρον), η διεξαγωγή του Ευρωπαϊκού Φόρουμ με θέμα τις πολιτικές για την αρχιτεκτονική (10-11 Ιουλίου 2000, Παρίσι), καθώς και σε άλλα ψηφίσματα και αποφάσεις σχετικά με τον πολιτισμό, τα πολυμέσα, την πολιτισμική βιομηχανία, τις πολιτισμικές και καλλιτεχνικές πτυχές της εκπαίδευσης.

Στη συνέχεια ακολούθησε μια συζήτηση με τους δύο Προέδρους, γύρω από θέματα του «Ψηφίσματος» και

της σταυροφορίας που έχει αναλάβει, ιδιαίτερα στην τελευταία διετία, το Εθνικό Συμβούλιο Αρχιτεκτόνων Ιταλίας.

Στα πλαίσια της ενίσχυσης αυτών των θέσεων και της πολιτικής διεκδίκησης για την αναβάθμιση της ποιότητας του καθημερινού περιβάλλοντος, θα υπάρξει συνέχεια στη συνεργασία του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ και του Εθνικού Συμβουλίου Ιταλών Αρχιτεκτόνων, με την προώθηση κοινών πολιτισμικών δράσεων (εκθέσεις διαγωνισμών δημόσιων έργων, φόρουμ Συλλόγων της Μεσογείου, κ.ά.), ενώ ο ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ θα συνεχίσει τις επαφές και τις διαπραγματεύσεις με τους αρμόδιους θεσμικούς φορείς (Υπουργεία, Αρχιτεκτονικές Σχολές) προκειμένου να εισακουσθούν οι ευρωπαϊκές συστάσεις, να θεσπιστεί μια εθνική πολιτική για την αρχιτεκτονική κατόπιν εκτεταμένου διαλόγου, αλλά και να μεταφερθούν αυτοί οι κρίσιμοι προβληματισμοί στο κοινωνικό σύνολο μέσω των ΜΜΕ.

Το ψήφισμα αυτό που παρατίθεται εν είδει εισαγωγικού σημειώματος, έχει ιδιαίτερη σημασία στην τρέχουσα περίοδο που επιχειρείται η ανασθεώρηση του Συντάγματος σε θέματα περιβάλλοντος, γιατί θεσπίζει όρους και κανόνες που εμφανίζουν καθολική ισχύ για τον ευρωπαϊκό χώρο και όχι μόνο. Οι αρχιτέκτονες θα πρέπει να το μελετήσουν προσεκτικά γιατί άπτεται άμεσα στα επιστημονικά και επαγγελματικά ενδιαφέροντά τους, που συνδέονται με τα ισχύοντα νομικά και θεσμικά πλαίσια στην Ευρωπαϊκή Ένωση, της οποίας είμαστε μέλη.

μια πολιτική για την Αρχιτεκτονική

• Raffaele Sirica, Paolo Pisciotta •

Γιώργος Σημαιοφορίδης Το Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την «Αρχιτεκτονική Ποιότητα του Αστικού και Αγροτικού Περιβάλλοντος», που υπέγραψαν οι εκπρόσωποι Υπουργοί Πολιτισμού, στις 23 Νοεμβρίου 2000 στις Βρυξέλλες, αποτελεί μια σημαντική στιγμή συλλογικής συνειδητοποίησης και μέριμνας για τη βελτίωση της ποιότητας του καθημερινού περιβάλλοντος στη ζωή των Ευρωπαίων πολιτών. Πώς φτάσαμε σ' αυτό;

Raffaele Sirica Πρέπει να ενισχύσουμε το Ευρωπαϊκό Φόρουμ που επεξεργάζεται Πολιτικές για την Αρχιτεκτονική και που αποτελεί μια συμμαχία μεταξύ των επαγγελματικών οργανώσεων του κλάδου, των Υπουργείων Πολιτισμού, Επικοινωνίας, Χωροταξίας και Περιβάλλοντος και συναφών πολιτιστικών ιδρυμάτων, που υπερβαίνει τις πολιτικές κυβερνήσεις, στο βαθμό που οι διοικητικοί υπάλληλοι έχουν συχνά μακρότερη θητεία των πολιτικών. Στην Ιταλία έχουμε μια νέα πολιτική κατάσταση, μετά από μια περίοδο μεγάλης αστάθειας. Αυτή η συμμαχία συνεπάγεται σημαντικές εκδηλώσεις και δράσεις. Το Γαλλικό Υπουργείο Πολιτισμού έχει προ πολλού αντιληφθεί ότι για να επιτύχει την υλοποίηση της αρχιτεκτονικής ως πολιτισμικού αγαθού για τους κατοίκους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι αναγκαίο να θεσπιστεί μια συμμαχία με τους οικονομικούς παράγοντες, με τους επαγγελματίες αρχιτέκτονες, όχι τόσο με τα πανεπιστήμια. Αυτή είναι η μεγάλη καινοτομία, ότι η συμμαχία θεσπίζεται μεταξύ επαγγελματικών οργανώσεων, στο βαθμό που το ζητούμενο είναι η διαμόρφωση μιας πολιτικής για αυτούς που επεμβαίνουν ενεργά στους μετασχηματισμούς των αστικών και μη αστικών περιοχών. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουμε ως αρχιτέκτονες μια οργάνωση που είναι ικανή να διαμορφώσει συνειδητή πολιτική δράση για το επάγγελμα· όχι μια πολιτική κορπορατίστικη, συντεχνιακού τύπου, αλλά για το γενικό ενδιαφέρον· για την αρχιτεκτονική. Η αρχιτεκτονική ως τέχνημα αντιπροσωπεύει μια μεγάλη αξία, έχει τεράστιο κοινωνικό ρόλο. Αυτός είναι ο στόχος της πολιτικής μας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Γιώργος Σημαιοφορίδης Πώς συνδυάζεται η νέα δράση του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων της Ιταλίας με το «Ψήφισμα»;

Raffaele Sirica Διανύσαμε μια δύσκολη στιγμή στην Ιταλία. Οι διαδικασίες ανάθεσης μελετών ήταν δυστυχώς βασισμένες στις πιο επωφελείς –χαμηλές– οικονομικές προσφορές και σε ελάχιστο χρόνο με-

λέτης. Κι αυτό σε αντίθεση με την Ευρωπαϊκή Οδηγία (92/50) που υποστηρίζει ότι ο σχεδιαστικός διαγωνισμός σε δύο φάσεις αποτελεί την καταλληλότερη διαδικασία, με την επιλογή της καλύτερης μελέτης μέσα από μια ανώνυμη διαδικασία. Αυτή είναι υποχρεωτική διαδικασία στη Γαλλία, η μοναδική που εξασφαλίζει τα ίδια δικαιώματα σ' ένα μεγάλο γραφείο και μια ομάδα νέων αρχιτεκτόνων. Ξεκινήσαμε μια μάχη ανατροπής αυτής της κατάστασης, προβάλλοντας το Διάταγμα Karrer του Ιταλικού Υπουργείου Δημοσίων Έργων, που προσέβλεπε στην επωφελή οικονομική προσφορά και όχι στο διαγωνισμό, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το Συνέδριο των Ιταλών Αρχιτεκτόνων στη Φλωρεντία, το Σεπτέμβριο 1997, αποφάσισε καταληκτικά να δρομολογήσει μια δικονομική πρωτοβουλία σε σχέση με την αθέτηση εφαρμογής της Οδηγίας από την Ιταλική Κυβέρνηση. Ετοιμάσαμε τότε, ως Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Νάπολης, ένα κείμενο που ψηφίστηκε ομόφωνα απ' όλους τους υπόλοιπους Συλλόγους σε εθνικό επίπεδο. Στην πραγματικότητα είχαμε ξεκινήσει πιο πριν, από το Habitat 2, με την καταγγελία αυτής της ανώμαλης διαδικασίας που απειλούσε και τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, εναποθέτοντας τη σχεδιαστική με την κατασκευαστική δραστηριότητα (μελετο-κατασκευή), μέχρι την αντικατάσταση των αρχιτεκτόνων από τις κατασκευαστικές εταιρείες, με κίνδυνο την εξαφάνιση του επαγγέλματος. Κερδίσαμε αυτή τη μάχη, παρά την αντίδραση της Ιταλικής Κυβέρνησης· η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μας απέδωσε δίκαιο και αντιληφθήκαμε ότι αποτελεί θεσμό που μπορεί να δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις, διατηρώντας την αυτονομία του σε σχέση με τα μεγάλα συμφέροντα και τις πολιτικές πιέσεις. Η εμπειρία που αποκομίσαμε αποτελεί ένα σημαντικό προηγούμενο για όλες τις ευρωπαϊκές επαγγελματικές οργανώσεις. Το επόμενο βήμα ήταν η έγκριση του Νόμου Πλαϊσιου για τα Δημόσια Έργα που ψηφίστηκε στην Ιταλική Βουλή στα τέλη του 1997 (Νόμος Merloni), στον οποίο οι αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί αναγνωρίζονται ως η καταλληλότερη διαδικασία ανάθεσης μελετών και σε περίπτωση που το έργο έχει μια σπουδαιότητα ως πρωταρχική διαδικασία. Αυτή η κερδισμένη μάχη νομιμοποίησε εξαιρετικά τις θέσεις και την παρουσία του κλάδου και του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων. Μια έμπρακτη συμπαράσταση εκδηλώθηκε πάνω στις αιτιάσεις της κινητοποίησής μας: συνάδελφοι-μέλη Διοικητικών Συμβουλίων των Συλλόγων που είχαν λάβει μέρος σε διαδικασίες μελετο-κατασκευής παραιτήθηκαν... Στο Νόμο Merloni εξασφαλίσαμε κι άλλα προνόμια, εκτός από

αυτό που κατοχυρώνει το διαγωνισμό ως καταλληλότερη διαδικασία ανάθεσης για τη μελέτη ενός έργου, όπως τη διατήρηση του ελάχιστου ορίου αμοιβών μελέτης (δυστυχώς, στην Ευρώπη αυτό το όριο έχει χαθεί σχεδόν ολότελώς), την παρουσία των νέων αρχιτεκτόνων (άσκηση επαγγέλματος κάτω από 5 χρόνια) σε όλες τις διαδικασίες ανάθεσης, την ανατροπή της προτεραιότητας στο σχεδιασμό από τις τεχνικές υπηρεσίες των Δήμων... πρόκειται για μια σειρά σημαντικών μέτρων...

Η έγκριση του Νόμου Merloni συνέπεσε με την οργάνωση της «Γιορτής της Αρχιτεκτονικής» στην Ασσίζη, όπου συμμετείχαν 1300 αρχιτέκτονες. Στα πλαίσια της «Γιορτής» οργανώθηκε η Πρώτη Συνδιάσκεψη για μια Πολιτική της Αρχιτεκτονικής στην Ευρώπη (23 Νοεμβρίου 1998), στην οποία συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, ο François Barré, Πρόεδρος της Διεύθυνσης Αρχιτεκτονικής και της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού Γαλλίας, ο Michel Ricard, Πρόεδρος Προβολής, Προώθησης και Διεθνών Σχέσεων της Διεύθυνσης Αρχιτεκτονικής του Υπουργείου Πολιτισμού Γαλλίας, ο Jacques Cabanieu, Γραμματέας της Διυπουργικής Επιτροπής Αστικής Ποιότητας της Γαλλικής Δημοκρατίας, ο Hans Stimmann, Γραμματέας του Υπουργείου Αστικής Ανάπτυξης, Προστασίας του Περιβάλλοντος και των Τεχνολογιών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, κ.ά. Προβάλαμε μια γαλλική ταινία διάρκειας 50 λεπτών –παραγωγή της Διυπουργικής Επιτροπής– που δείχνει τα πάντα για τους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς – την προετοιμασία του προγράμματος, τις τεχνικές και κριτικές επιτροπές... όλη τη διαδικασία, μέχρι την εκτέλεση των έργων, με την αναγνώριση των μελετητών-αρχιτεκτόνων. Σ' αυτή τη συγκυρία, η νεοδιορισθείσα Υπουργός Πολιτισμού Ιταλίας Giovanna Melandri, μας υποσχέθηκε ένα Νόμο για την Αρχιτεκτονική, σύμφωνα με τη γαλλική νομοθεσία (μέχρι εκείνη τη στιγμή κύριος συνομιλητής μας ήταν το Υπουργείο Δημοσίων Έργων). Σε 4 περίπου μήνες, κατατέθηκε από την Υπουργό Πολιτισμού αυτός ο Νόμος, ο οποίος μεταξύ άλλων υποστηρίζει με χρηματοδοτήσεις τις τοπικές κοινωνίες που χρησιμοποιούν το διαγωνισμό ως διαδικασία· δηλαδή, ενισχύει το θεσμό, καλύπτοντας το κόστος των διαγωνισμών που συχνά είναι υψηλό και απαιτώντας τη διαδικασία του διαγωνισμού για όλα τα έργα που εκτελεί το Υπουργείο.

Γιώργος Σημαιοφορίδης Πώς συσχετίζονται όλα αυτά με την ευρωπαϊκή διάσταση του «Ψηφίσματος»;

Raffaele Sirica Η συνάντηση της Ασσίζης αποτέλεσε σημαντική στιγμή συνέργειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο Michel Ricard αντιλήφθηκε το μεγάλο δυναμικό, αυτή την «αόρατη στρατιά» των 300.000 αρχιτεκτόνων και ανέλαβε να συντονίσει τις επόμενες κινήσεις που οδήγησαν στη συνεργασία μεταξύ Υπουργείων Πολιτισμού και επαγγελματικών οργανώσεων των αρχιτε-

κτόνων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το επόμενο βήμα έγινε στο Αρχιτεκτονικό Συνέδριο στο Τορίνο (30 Σεπτεμβρίου, 1-2 Οκτωβρίου 2000, στο ανακατασκευασμένο κτίριο Lingotto, έδρα της αυτοκινητοβιομηχανίας FIAT), όπου εγκρίθηκε το «Μανιφέστο των Ιταλών Αρχιτεκτόνων», το οποίο αποτέλεσε τη βάση για το «Ψήφισμα» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την ακόλουθη επεξεργασία του Ricard και της Υπουργού Πολιτισμού Γαλλίας, Catherine Tasca, στα πλαίσια μιας Επιτροπής Καθοδήγησης, κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Προεδρίας. Στο Φόρουμ του Παρισιού (Ιούλιος 2000) συζητήθηκαν οι μετατροπές, μέσα από διάφορες παρεμβάσεις, έτσι ώστε να διαμορφωθεί το τελικό κείμενο του «Ψηφίσματος», το οποίο παρουσιάστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Υπουργών Πολιτισμού στις Βρυξέλλες (23 Νοεμβρίου 2000). Αυτό είναι το χρονικό μιας μεγάλης μάχης. Έπρεπε να κατασκευάσουμε πολιτικές διαδικασίες για να στρέψουμε το ενδιαφέρον των πολιτικών στα προβλήματα και στα αιτήματά μας, στο βαθμό που θεσμικά τίποτα δεν μας νομιμοποιεί ως συνομιλητές... Αντιλαμβάνεσαι πόσο σημαντική ήταν η παρουσίαση του «Ψηφίσματος» σε εκδήλωση που έγινε στην έδρα του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων στη Ρώμη (13 Νοεμβρίου 2000), όπου παραβρέθηκαν πολλά κυβερνητικά και άλλα στελέχη, όπως η Giovanna Melandri, Υπουργός Πολιτισμού, ο Willer Bordon, Υπουργός Περιβάλλοντος, ο Piero Fassino, Υπουργός Δικαιοσύνης (στο Υπουργείο αυτό υπάγονται οι Σύλλογοι/Επιμελητήρια), η Costanza Pera, Υπεύθυνος Γραφείου Υπουργείου Δημοσίων Έργων, κ.ά. Όλες αυτές οι «επίσημες» παρουσίες ήταν μια σημαντική επικοινωνιακή στιγμή για όλους τους Αρχιτέκτονες. Το «Ψήφισμα» του Συμβουλίου, με την αποδοχή ότι η Αρχιτεκτονική δεν αξιολογείται μόνο ως οικονομική παράμετρος της αγοράς στο βαθμό που αποτελεί παροχή υπηρεσιών πολιτισμικού περιεχομένου, μας προσφέρει τη δυνατότητα παρέμβασης με μεγαλύτερη ακρίβεια στις Οδηγίες που βρίσκονται σε στάδιο νέας επεξεργασίας ως προς την παροχή υπηρεσιών, τις προμήθειες και τις συμβάσεις αναδοχής δημοσίων έργων – ιδιαίτερα στις Οδηγίες 384/85 για την ελεύθερη μετακίνηση των αρχιτεκτόνων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και 92/50 για τις διαδικασίες ανάθεσης παροχής υπηρεσιών. Αυτός ήταν ο στόχος του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων της Ιταλίας. Η επίτευξή του οδήγησε στην πανηγυρική επανεκλογή 9 μελών στα 11 του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων.

Γιώργος Σημαιοφορίδης Πώς ακριβώς είναι οργανωμένος ο κλάδος των αρχιτεκτόνων στην Ιταλία;

Paolo Pisciotta Οι εγγεγραμμένοι αρχιτέκτονες σε κάθε Επαρχιακό Σύλλογο ψηφίζουν –σε διάρκεια 20 ημερών– για τα Συμβούλια τους (Ordini Provinciali). Τα Επαρχιακά Συμβούλια έχουν στη διάθεσή τους έναν αριθμό ψήφων, αναλογικό με τους

πάνω: από την εκδήλωση του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, στις 21 Δεκεμβρίου 2000 (από αριστερά προς δεξιά: Raffaele Sirica, Π. Γεωργακόπουλος, Θ. Παπάς, Paolo Pisciotta, Γ. Σημαιοφορίδης)

κάτω: οι ομιλητές για τις εκθέσεις αρχιτεκτονικής (από αριστερά προς δεξιά: Γ. Αίσιωπος, Κ. Μπελιμπασάκης, Σ. Μπογδανόπουλος, Κ. Καλογερόπουλος, Σ. Κονταράτος)

Σημείωση
 Ως Σύλλογος, μεταφράζεται ο ιταλικός όρος Ordine που αντιστοιχεί περισσότερο στις έννοιες της τάξης, της κατηγορίας, του τάγματος, με αναφορά στη συγκρότηση των διαφόρων κλάδων (ιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί).
 Η ηλεκτρονική διεύθυνση του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων Ιταλίας είναι: www.archiworld.it
 Η εκδήλωση του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ στις 21 Δεκεμβρίου 2000, πραγματοποιήθηκε χάρη στην ευγενική χορηγία της εταιρείας PA.PI.RI. srl.

εγγεγραμμένους, που απονέμονται στο Εθνικό Συμβούλιο Αρχιτεκτόνων το οποίο απαρτίζεται από 11 μέλη· δεν ψηφίζουν παρατάξεις αλλά 11 συναδέλφους. Για παράδειγμα, η Νάπολη σε 5600 εγγεγραμμένους έχει 19 ψήφους, το Σαλέρνο 9, το Τορίνο 16... Η Περιφέρεια Καμπανίας –στην οποία ανήκουν η Νάπολη και το Σαλέρνο, αλλά και άλλοι τοπικοί σύλλογοι– εκλέγει 1 μέλος του 11μελούς Εθνικού Συμβουλίου. Το Συμβούλιο του Σύλλογου Αρχιτεκτόνων της Ρώμης εκλέγει αυτόνομα 1 μέλος στο Εθνικό Συμβούλιο γιατί έχει 37 ψήφους. Παράλληλα με το εκλεγμένο Εθνικό Συμβούλιο έχουμε τη Συνέλευση των Προέδρων των τοπικών συλλόγων (περίπου 100), ένα είδος Αρχιτεκτονικής Βουλής, που καθορίζει τις κατευθύνσεις σε σχέση με την πολιτική στον κλάδο, με το Εθνικό Συμβούλιο –οργανωμένο σε τομείς– να λειτουργεί ως Κυβέρνηση. Πρέπει να λάβετε υπόψη σας ότι όλοι οι επαγγελματικοί κλάδοι στην Ιταλία είναι οργανωμένοι σε 23 Επιμελητήρια, που αντιστοιχούν σε 1.500.000 εγγεγραμμένα μέλη και ότι ο συντονιστής όλων αυτών είναι ο Gianni Boeri, προηγούμενος Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων.

Γιώργος Σημαιοφορίδης Ποιά είναι το Πολιτιστικό Πρόγραμμα που συνοδεύει αυτή τη μάχη του Εθνικού Συμβουλίου και ποιά η διαφορά του από τα προγράμματα των Συλλόγων;

Raffaele Sirica Η «Γιορτή της Αρχιτεκτονικής» και τα Συνέδρια ανήκουν στη δικαιοδοσία του Εθνικού Συμβουλίου. Παράλληλα, κάθε Σύλλογος αναπτύσσει τη δική του δραστηριότητα. Με την ιδέα της «Γιορτής», στοχεύουμε στην αξιοποίηση του οργανωμένου δικτύου των ευρωπαϊκών επαγγελματικών συλλόγων με μια σειρά παράλληλων δράσεων. Η «Γιορτή» είναι μια εβδομαδιαία δράση, κατά τη διάρκεια της οποίας συμβαίνει ένα κεντρικό γεγονός –όπως, η συνάντηση της Αοσίτζης– αλλά και πολλά άλλα, οργανωμένα από τους τοπικούς Συλλόγους, συχνά συντονισμένα. Για παράδειγμα, σε κάθε πόλη σημαδεύτηκαν κτίρια σημαντικών αρχιτεκτόνων του 20ού αιώνα, κατ' επιλογήν των Συλλόγων και της τοπικής αυτοδιοίκησης, με αναμνηστικές πλακέτες που τοποθετήθηκαν στα εν λόγω κτίρια, εξηγώντας ταυτόχρονα, σε όλη την Ιταλία, την ιστορία τους. Από τη Δευτέρα έως την Κυριακή στις προθήκες των βιβλιοπωλείων των πόλεων, εκτέθηκαν μόνο βιβλία αρχιτεκτονικής. Επαγγελματίες αρχιτέκτονες έδωσαν ομιλίες στις Αρχιτεκτονικές Σχολές. Τοιχοκολλήθηκαν μανιφέστα. Φωτίστηκαν αξιολογικά κτίρια... Τώρα, είναι το Υπουργείο Πολιτισμού που αναλαμβάνει αυτή τη δραστηριότητα. Το 2002, η «Γιορτή της Αρχιτεκτονικής» θα γίνει σε πανευρωπαϊκό επίπεδο – υπάρχει η ιδέα να διεξαχθεί πάνω σ' ένα πλοίο, με το μεταφορικό τίτλο «2000: Οδύσσεια στο χώρο της Αρχιτεκτονικής». Πρόκειται για μια διάχυση, ένα ισχυρό γεγονός, το οριστικό πρόγραμμα του οποίου διαμορφώνουμε τώρα. Το

πλοίο (προφανώς, όχι πάντα το ίδιο) θα πλεύσει κατά διαδρομές: Μεσσίνα-Ρέτζιο Καλάμπρια (η διαδρομή αυτή συνδυάστηκε με τη Συνέλευση των Προέδρων των Επαρχιακών Επιμελητηρίων), Τζένοβα-Μασσαλία (η διαδρομή αυτή θα γίνει την άνοιξη του 2001 και αποτελεί ήδη συμφωνία μεταξύ των Υπουργών Πολιτισμού Ιταλίας και Γαλλίας). Τα στοιχεία αυτά θα εμφανιστούν βέβαια και στο διαδίκτυο, ενώ οι συζητήσεις θα παρουνιστούν στο επόμενο Φόρουμ που θα διεξαχθεί το 2001 στις Βρυξέλλες, στα πλαίσια της βελγικής προεδρίας. Πρόκειται για μια μεγάλη κινητοποίηση, που αποκτά ακόμα μεγαλύτερο ενδιαφέρον, αν λάβουμε υπόψη μας ότι όλα αυτά γίνονται στα πλαίσια μιας διοίκησης που αδιαφορεί πλήρως για την αρχιτεκτονική και τους αρχιτέκτονες· ότι διατρέχουμε τον κίνδυνο διαμόρφωσης μιας νέας Οδηγίας που θα υπαγορεύει το μονοπώλιο του general contractor – τη σύμβαση σχεδιαστή/εργολάβου/κατασκευαστή. Το θέμα λοιπόν της «αστικής δημοκρατίας», του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού ως πεδίου συμμαχίας μεταξύ διοίκησης, επαγγελματιών-μελετητών, πολιτών-χρηστών (αξιοποιώντας την επαγγελματική διάχυση ως δημοκρατική διαδικασία σε αντίθεση με την υπερευκέντρωση), είναι ό,τι ακριβώς φτιάχνει τη διαφορά και μας δίνει την πολιτική δύναμη στις διαπραγματεύσεις μας με τους Δημάρχους και τον πολιτικό κόσμο.

Γιώργος Σημαιοφορίδης Πώς εφαρμόζεται στην πράξη ένα τέτοιο σχέδιο στο επίπεδο των τοπικών Συλλόγων, όπως αυτός της Νάπολης;

Paolo Pisciotta Ως Σύλλογος της Νάπολης, έχουμε θέσει σε διεργασία και υλοποίηση ορισμένους άξονες δράσης με μια πολιτική προσέγγισης των συναδέλφων. Ο πρώτος είναι πολιτικο-επαγγελματικός, με επίκεντρο τη μάχη γύρω από τους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς για τη βελτίωση των πόλεων, με δημοκρατικά συνθήματα που μπορούν να προσελκύσουν τους εγγεγραμμένους. Αυτό ακριβώς κάναμε με τη διοργάνωση θεματικών συνεδριάσεων σε όλη την επαρχία ως προς τις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιων μελετών, με το σύνθημα «πώς θα δοθεί η επόμενη ανάθεση;» Αντιλαμβάνεσαι, ότι ένα τέτοιο σύνθημα αποτέλεσε τη στιγμή σύγκρουσης και αντιπαράθεσης με την τοπική αυτοδιοίκηση, με τους Δημάρχους, με αρχιτέκτονες-συμβούλους που βρίσκονται στα Συμβούλια των Δήμων και που προσπαθούσαμε αμέσως να συμπεριλάβουμε στη μάχη. Ο δεύτερος, αναφέρεται στην ευαισθητοποίηση του κοινωνικού ιστού, με το σύνθημα: «η αρχιτεκτονική ως κοινωνική αξία». Επιχειρούμε μια στρατηγική προβολής, προσαπλώνοντας να εμφανίσουμε αυτό το σύνθημα ως άμυνα όχι μόνο συντεχνιακού αλλά γενικού κοινωνικού ενδιαφέροντος. Διοργανώνουμε συνέδρια και εκθέσεις, εκδηλώσεις με θέματα ευρείας απήχησης στα ΜΜΕ, προσελκύνοντας γνωστά ονόματα της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής και της ιταλικής πολιτιστικής σκηνής, με

επίκεντρο την αστική δημοκρατία. Για παράδειγμα, αναφέρω τη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, με θέμα «Τα πολυμέσα και η αρχιτεκτονική» στην οποία συμμετείχαν οι αρχιτέκτονες Klaus Kada, Massimiliano Fuksas, Benedetto Gravagnuolo, Marco Casamonti, Raffaele Sirica και ο δημοσιογράφος της RAI Carlo Massarini. Μέσα από τη συζήτηση στρέψαμε την προσοχή σε κρίσιμα θέματα της πόλης και στους διαγωνισμούς, βρίσκοντας μεγάλη απήχηση στα ΜΜΕ. Συμμετείχαμε στο 2ο Διεθνές Σαλόνι Αρχιτεκτονικής της Αβάνας στην Κούβα, με μια έκθεση των αρχιτεκτόνων της περιοχής της Νάπολης από το 1970 έως το 2000, που αργότερα μεταφέρθηκε και στη Νάπολη. Ένα άλλο παράδειγμα που θέλω να αναφέρω είναι αυτό του αμερικανού αρχιτέκτονα Richard Meier. Η Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου της Νάπολης του απένειμε το πτυχίο Αρχιτεκτονικής honoris causa και αυτός με μεγάλη ταπεινοφροσύνη, επιθυμώντας να εγγραφεί σ' έναν τοπικό Σύλλογο, ήρθε στη Νάπολη και έδωσε εξετάσεις, στις 16 Μαΐου 2000, για την άδεια άσκησης επαγγέλματος, μαζί με 800 νεοδιπλωματούχους αρχιτέκτονες!!! Κάτι τέτοιο αποτελεί μέγιστη στιγμή που επιφέρει μεγάλο ενθουσιασμό στους εγγεγραμμένους μας. Τώρα θα γυρίσει τον Ιανουάριο για να παραλάβει την κάρτα μέλους και τη σφραγίδα του Συλλόγου...

Γιώργος Σημαιοφορίδης Εκτός από αυτούς τους δύο άξονες δράσης ο Σύλλογος έχει σύνθετη παρουσία και στα επαγγελματικά θέματα...

Paolo Pisciotta Παράλληλα με την προώθηση της αρχιτεκτονικής και την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού ιστού, θεσπίσαμε μια δραστηριότητα εκπαιδευτικού περιεχομένου για τον εκσυγχρονισμό του επαγγελματικού προφίλ των εγγεγραμμένων μελών μας σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Από το 1995 μέχρι σήμερα στηρίζαμε γύρω στα 30 Σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης για θέματα νομοθεσίας, ασφάλειας, πυροπροστασίας, εργοταξιακής ασφάλειας, stage για τεχνικές-διοικητικές διαδικασίες, για την έκδοση οικοδομικών αδειών, τις Εφορίες, για θέματα κατάρτισης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση... Περίπου 1000 με 1500 συνάδελφοι συμμετείχαν σ' αυτά τα Σεμινάρια που οργανώνει ο Σύλλογος, με εξωτερικούς διδάσκοντες – εταιρείες και φορείς παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών, όπως το Κέντρο Εθνικών Ερευνών... Όλα αυτά είναι αυτοχρηματοδοτούμενα, με πληρωμή των εξόδων από τους συμμετέχοντες, αλλά με κόστος περίπου στο 40-50% των αντίστοιχων Σεμιναρίων που προσφέρονται στην αγορά. Πρέπει να σημειώσω, ότι το νομοθετικό σύστημα ενισχύει τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση υπό την κηδεμονία των επαγγελματικών κλάδων, γεγονός που εκμεταλλευθήκαμε αμέσως. Είναι σχετικά παράλογο κάτι τέτοιο να συμβαίνει μέσα στα Πανεπιστήμια, τα οποία πρέπει να έχουν ως στόχο την απόκτηση του διπλώματος και την έρευνα, όχι όμως την

επικαιροποίηση της επαγγελματικής κατάρτισης. Συνολικά λοιπόν, ο Σύλλογος έχει μια σύνθετη δράση: α) ευαισθητοποίηση διαμέσου του νομοθετικού πλαισίου για την αρχιτεκτονική ποιότητα με έμφαση στους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς, β) πολιτισμική προώθηση (εκθέσεις/συνέδρια), γ) εκπαιδευτική κατάρτιση των εγγεγραμμένων μελών μας. Αυτά είναι τα θέματα της πολιτικής του Συλλόγου. Έχουμε πέντε υπαλλήλους, όλοι οι υπόλοιποι εργάζονται εθελοντικά. Επίσης, παρέχουμε σε τακτά χρονικά διαστήματα συμβουλευτικές υπηρεσίες προς τους συναδέλφους, με ειδικούς που αμείβονται από τον Σύλλογο κατόπιν σύμβασης. Για παράδειγμα, έχουμε 3 νομικούς συμβούλους στη διάθεση των συναδέλφων, σχεδόν κάθε εβδομάδα, για διάφορα ζητήματα.

Γιώργος Σημαιοφορίδης Ποιά είναι εκείνα τα θέματα που πρέπει να απασχολήσουν αυτές τις νέες συμμαχίες;

Paolo Pisciotta Η αστική και περιβαλλοντική αναβάθμιση αποτελεί στρατηγικό στόχο σε όλη την Ευρώπη, χαρακτηριστικό στοιχείο της ευρωπαϊκής πολιτισμικής ταυτότητας. Η «αστική δημοκρατία» μπορεί να αποτελέσει στρατηγικό στόχο, σε σχέση με τους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς. Όμως, για ν' αγγίξουμε τον κόσμο, για να έχουμε ενεργούς πολίτες, οφείλουμε να τους ευαισθητοποιήσουμε σε θέματα καθημερινά, όχι τόσο μέσα από πολύπλοκα θέματα πολεοδομικού περιεχομένου, όσο μέσα από τη χρήση λέξεων και εννοιών που πραγματικά τους αγγίζουν, π.χ. η ομορφιά ενός κτιρίου. Να καταστήσουμε σαφές πως η αστική νεωτερικότητα δεν είναι μόνο αρχιτεκτονικό, αλλά και κοινωνικό, πολιτισμικό και οικονομικό ζήτημα σε σχέση με τη μετα-βιομηχανική κρίση που χαρακτηρίζει την καθημερινή ζωή μας – το παράδειγμα του Μπιλμπάο, είναι χαρακτηριστικό. Τέτοια θέματα αγγίζουν την κοινωνία των πολιτών...

Raffaele Sirica Στο περιοδικό «L'Architetto», του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων –οι τοπικοί Σύλλογοι έχουν δικές τους εκδόσεις–, προσκαλέσαμε πολιτικούς και ειδήμονες να εκφέρουν τη γνώμη τους πάνω σε όλα τα προηγούμενα θέματα. Επίσης, οργανώσαμε μια ιστοσελίδα στο διαδίκτυο που προσφέρει όλες αυτές τις πληροφορίες, που δίνει άμεση πρόσβαση σ' ένα αρχείο σημαντικών θεμάτων και σε μια αποδελτίωση εφημερίδων. Θεωρούμε ότι έχει παρέλθει η εποχή της αντιπαλοποίησης σύμφωνα με τα σχήματα του 19ου αιώνα, μεταξύ διαφορετικών τμημάτων της κοινωνίας και ότι οδηγούμαστε σε μια κοινωνία όπου θα πρέπει να εξασφαλιστεί μια στρατηγική συμφωνία μεταξύ των νέων «παικτών» –όπως αναφέρουν οι ειδικοί του Πανεπιστημίου της Sarpienza– για την ανάπτυξη και τη διεύρυνση της αγοράς. Συνεπώς, οι επαγγελματικοί κλάδοι και οργανώσεις τείνουν να μετατραπούν σ' ένα νέο πολιτικό υποκείμενο, απαιτώντας νέες πολιτικές συμμαχίες...

Οι εικόνες στις σελίδες αυτές είναι από το 5ο Συνέδριο του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων Ιταλίας στο Τορίνο (30.09/1-2.10.1999): σελ. 21: δεύτερη φωτ., η Giovanna Melandri, Υπουργός Πολιτισμού, τρίτη φωτ., ο Raffaele Sirica, Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων, σελ. 22 εζώφυλλα από το περιοδικό του Εθνικού Συμβουλίου «L'Architetto», σελ. 23: από την άθουσα του Συνεδρίου και η αφίσα του Συνεδρίου

σχέδιον νόμου περί προστασίας της ελληνικής αρχιτεκτονικής

• Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη • αρχιτέκτων, επίκ. καθηγήτρια ΕΜΠ

Ένα πρώιμο προσχέδιο νόμου του Δημ. Μωρέττη του 1936

Για το σύγχρονο νεοέλληνα και ιδιαίτερα για τους νέους αρχιτέκτονες, η ανάγκη της προστασίας και της διατήρησης της παραδοσιακής μας αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αποτελεί γεγονός που δεν χωρά αμφισβήτηση.

Δεν ίσχυε όμως το ίδιο και πριν από ενάμιση περίπου αιώνα. Ο ίδιος, ο Καποδίστριας, αυτός ο φωτισμένος ηγέτης που η πρόωρη δολοφονία του στέρησε από τη νεότερη Ελλάδα τη δυνατότητα να εξελιχθεί σ' ένα ισχυρό και αυτοδύναμο κράτος απελευθερωμένο στα μέτρα του δυνατού από τις ξένες επιρροές, δεν μπόρεσε να διακρίνει τα στοιχεία της Βυζαντινής παράδοσης στην παραδοσιακή μας αρχιτεκτονική. Το 1829 εξέδωσε διάταγμα βάσει του οποίου καθαιρέθηκαν όλα τα σαχνισιά από το Ναύπλιο, τυπικά μιν για να μπορέσει να κυκλοφορήσει ευκολότερα ο αέρας μέσα στα στενά δρομάκια και να εξυγιανθεί η πόλη που μασιζόταν την περίοδο αυτή από διάφορες επιδημίες, εξ αιτίας του πλήθους των προσφύγων που είχαν καταφύγει σ' αυτήν απ' όλη την Ελλάδα, ουσιαστικά όμως για να καταστραφούν «οι οθωμανικές» μνήμες της πόλης και να επιτευχθεί το ταχύτερο ο εξευρωπαϊσμός της. Η διαταγή αυτή επεκτάθηκε όπως ήταν φυσικό και στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Δεν ήταν βέβαια μεγαλύτερη η προσοχή και η σημασία που δώσαν στη συνέχεια οι Βαυαροί συνοδοί του νεαρού Βασιλιά Όθωνα στη λαϊκή μας αρχιτεκτονική.

Χρειάστηκε να περάσει ένας σχεδόν αιώνας για να συνειδητοποιηθεί όχι φυσικά απ' όλους αλλά από λίγους φωτισμένους Έλληνες, η κατασκευαστική, αρχιτεκτονική και αισθητική αξία της παραδοσιακής μας αρχιτεκτονικής.

Το «κίνημα της επιστροφής στις ρίζες», κίνημα που εμφανίζεται στον ευρωπαϊκό χώρο στις αρχές του αιώνα, φθάνει στα τέλη της δεκαετίας του 1910 και στην Ελλάδα κι εξαπλώνεται στα χρόνια του μεσοπολέμου. Από τους πρωτεργάτες του ο Ζάχος, ο Πικιώνης, ο Μέγας, η Χατζημιχάλη...

Η ελληνική νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων και των παραδοσιακών και διατηρητέων μνημείων βασιζόταν μέχρι το 1975 σε δύο και μόνο

νόμους. Το νόμο 5351/1932 «Περί αρχαιοτήτων» που είναι βασικά αρχαιολογικός νόμος και "αφορά εις τα διατηρητέα αρχαία" και το νόμο 1469/1950 «Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830» που αποτελούσε το βασικό μέσον προστασίας παραδοσιακών και διατηρητέων κτισμάτων και συνόλων, για περισσότερο από εκατό χρόνια.

Στο Σύνταγμα του 1975 περιλαμβάνονται για πρώτη φορά άρθρα περί αρχαιολογικών χώρων, μνημείων, παραδοσιακών περιοχών και περιοχών φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, την προστασία και τη διαφύλαξη των οποίων αναλαμβάνει το ίδιο το κράτος.

Από τότε και μέχρι σήμερα τα πράγματα έχουν προχωρήσει αρκετά. Το νερό έχει μπει στ' αυλάκια.

Είναι πράγματι ευτύχημα, όσο δύσκολα κι αν μπορεί κανείς να το πει αυτό, για την αρχιτεκτονική μας κληρονομιά, το ότι ένα μεγάλο τμήμα της Βόρειας Ελλάδος, η Θράκη, η Μακεδονία, η Ήπειρος, η Θεσσαλία, άργησαν να ενωθούν με την υπόλοιπη Ελλάδα. Οι περιοχές αυτές διατήρησαν σε μεγάλο βαθμό την τοπική τους αρχιτεκτονική άθικτη, και συνέχισαν να κτίζουν σύμφωνα με τα παλαιότερα πρότυπα μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα όταν πια είχε συνειδητοποιηθεί η ανάγκη διατήρησης και διάσωσής τους.

Στα μέσα όμως της δεκαετίας του '30 ένα Σχέδιο Νόμου «περί προστασίας της Ελληνικής αρχιτεκτονικής εις πόλεις και περιοχές όπου διατηρείται ενιαίος και ανόθευτος εισέτι ιδιάζων ελληνικός αρχιτεκτονικός ρυθμός», είναι κάτι που δεν μπορεί σίγουρα να περάσει απαρατήρητο.

Είχαμε την τύχη να εντοπίσουμε αυτό το πολύ σημαντικό έγγραφο στο προσωπικό αρχείο του Δημήτρη Μωρέττη, δωρεά του ίδιου και της συντρόφου του Αλεξάνδρας Πασχαλίδου Μωρέττη, προς το Κέντρο Τεκμηρίωσης Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής του Μουσείου Μπενάκη.

Ο Δημήτρης Μωρέττης μαζί με τον Γιώργο Γιαννουδέλλη και την Αλεξάνδρα Πασχαλίδου, στελέχωσαν την πρώτη ομάδα νεαρών αρχιτεκτόνων που επέλεξε ο Δ. Πικιώνης για να στείλει στα αστικά κέντρα της Μακεδονίας να μελετήσουν την εκεί λαϊκή αρχιτεκτονική.

Η ιστορία αρχίζει όταν η πρόεδρος του Συλλόγου «Ελληνική Λαϊκή Τέχνη» Ναταλία Μελά, χήρα του γνωστού Μακεδονομάχου Παύλου Μελά, αποφασίζει να επεκτείνει τη δράση του συλλόγου στη μελέτη της λαϊκής αρχιτεκτονικής. Ο σύλλογος «Ελληνική Λαϊκή Τέχνη»

που είχε ιδρυθεί το 1930 είχε στόχο τη διατήρηση της παράδοσης κάθε κλάδου της ελληνικής λαϊκής τέχνης και την προσαρμογή της στις συνθήκες και τις ανάγκες του νεότερου πολιτισμού. Έχοντας αναπτύξει σημαντική δραστηριότητα τα πέντε πρώτα χρόνια από την ίδρυσή του στη λαϊκή τέχνη και χειροτεχνία, ανοίγεται τώρα και στο χώρο της αρχιτεκτονικής. Μετά από πρόταση του Φίλιππου Δραγούμη αδελφού της Ναταλίας Μελά, απευθύνονται στο Δ. Πικιώνη και ζητούν τη βοήθειά του.

Ο τελευταίος οργανώνει το 1936 την πρώτη ομάδα που ήδη αναφέραμε, η οποία επισκέπτεται την Κοζάνη, Καστοριά, Σιάτιστα και Βέροια. Το επόμενο καλοκαίρι προστίθενται στην ομάδα τρεις ακόμη αρχιτέκτονες και ο Ν.Εγγονόπουλος. Στη Μακεδονία προστίθεται η Ήπειρος, το Πήλιο και η Μύκονος. Οι ομάδες εργασίας θα συνεχίσουν να αυξάνονται και να συνεχίζουν το ερευνητικό τους έργο αποτυπώσεις, φωτογραφίες κλπ.), μέχρι το 1944. Ακόμη και στα δύσκολα χρόνια του πολέμου και της κατοχής, κάποιοι από αυτούς όπως ο Γ. Γιαννουλλέλης, η Μαρίκα Ζαγορησίου, ο Αλ. Παπαγεωργίου και ο Ν. Αργυρόπουλος συνεχίζουν.

Ένα μέρος της δουλειάς τους δημοσιεύτηκε μετά τον πόλεμο σε δύο μεγάλα λευκώματα (folio) «Τα Αρχοντικά της Καστοριάς» (1948) και τα «Τα Σπίτια της Ζαγοράς» (1949). Το υπόλοιπο παραμένει στο μεγαλύτερο μέρος του αδημοσίευτο.

Ευαισθητοποιημένος λοιπόν από την εργασία του στο πρόγραμμα αυτό, έχοντας επισκεφθεί από κοντά τις πόλεις της Μακεδονίας και της Ηπείρου, ο Μωρέττης εργάζεται σχέδιο νόμου, όπου επισημαίνεται ότι «εις τα ξένα προηγμένα κράτη, ιδιαίτερον αποδίδουν προσοχήν και σημασίαν εις την προστασίαν, όχι μόνον της αρχαίας τέχνης του λαού των, αλλά και των μνημείων της νεωτέρας τέχνης», τα οποία θεωρούν εθνικά κειμήλια και προστατεύονται με αυστηρά μέτρα. Αντίθετα, παρατηρεί στην Ελλάδα, η μέριμνα περιορίζεται στα αρχαία μνημεία και τις βυζαντινές εκκλησίες και μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισε να επεκτείνεται και στα ιδιωτικά βυζαντινά κτίρια. Η αρχιτεκτονική όμως του 15ου, 16ου, 17ου και 18ου αιώνα παραμένει αμελέτητη, «διότι πολύ εσφαλμένα επιστεύθη εις την αρχήν ότι ταύτα πάντα είναι τουλάχιστον επηρεασμένα, αν όχι αντίγραφα της τέχνης του κατακτητού, ενώ αντίθετα τονίζει είναι μνημεία μιας καθαρής και αμιγούς ελληνικής φαντασίας και τέχνης».

«Καθήκον του Κράτους είναι να αποκαταστήση το ενιαίον της ελληνικής τέχνης και να δώση την σήμασιαν την οποίαν αξίζουν εις τα μνημεία της τέχνης μας του 18ου αιώνας».

ΑΝΗΜΕΡΗΣ ΜΩΡΕΤΤΗΣ

ΜΑΚΡΗΣΚΙΩΤΟ
ΔΟΥΡΥ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΑΝΗΜΕΡΗΣ ΜΩΡΕΤΤΗΣ

ΚΙΡΟΥΝΑ

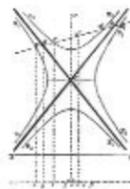
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

• ΑΘΗΝΑ 1972 •

• ΑΘΗΝΑ 1977 •

ΑΝΗΜΕΡΗΣ ΜΩΡΕΤΤΗΣ

ΑΣΥΜΠΤΩΤΕΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

• ΑΘΗΝΑ 1978 •

πάνω: Τα εξώφυλλα των ποιητικών συλλόγων του Δημήτρη Μωρέττη

Για το σκοπό αυτό προτείνει να ληφθεί ειδική νομοθετική πρόνοια που να απαγορεύει όχι μόνο την κατεδάφιση αλλά και την οποιαδήποτε μετατροπή ή και επισκευή ακόμη των λιγότερο σημαντικών από αυτά χωρίς την έγκριση ειδικής επιτροπής. Στη συνέχεια δε, προτείνει τα σημαντικότερα να κηρυχθούν «εθνικά κειμήλια» να απαλλοτριωθούν και να διατηρηθούν από το κράτος το οποίο θα αναλάβει και τη συντήρησή τους.

Προκειμένου δε να διατηρηθεί αναλλοίωτος ο αρχιτεκτονικός ρυθμός του τόπου και να διασωθεί η παράδοση, πιστεύει ότι πρέπει και τα νεότερα κτίρια του οικισμού να κτίζονται μέσα στο ίδιο πνεύμα, όπως π.χ. συμβαίνει εις την Place de Vosgue στο Παρίσι, στη Φλωρεντία, τη Βενετία, το Ριγκ της Βιέννης κ.λπ.

Η πρότασή του αφορά κυρίως τις Μακεδονίτικες πόλεις, τις οποίες άλλωστε γνωρίζει καλύτερα, ενώ παρατηρεί ότι στα μεγάλα αστικά κέντρα κάτι ανάλογο δεν μπορεί να συμβεί, αφού σ' αυτά δεν υπάρχει τοπικός ρυθμός.

«Εις την Καστοριάν όμως, όπου υπάρχει μια οικονομική ευρύτης, είναι δε τα τέκνα της εξόχως φιλοπάτριδα και φιλοδοξούν, οπουδήποτε ευρισκόμενα εν τη ξένη να επανέλθουν συντόμως και να ιδρύσουν το ιδιόκτητο οίκημα, το οποίον δυστυχώς κτίζεται και θα εξακολουθήσει να κτίζεται, αν δεν ληφθή εγκαίρως νομοθετική πρόνοια, κατά τον ίδιο ακαλαίσθητον τρόπον της κακής μμηΐσεως του "μοντέρνου ρυθμού».

Το νομοσχέδιο που προτείνει, τονίζει ο Μωρέττης, θα προστατεύσει τον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα της περιοχής χωρίς να είναι καταδυναστευτικό. Οι λύσεις δεν θα πρέπει να είναι με κανένα τρόπο πιστά αντίγραφα των υπαρχουσών μορφών, αλλά ελεύθερη προσαρμογή του πνεύματος της τοπικής αρχιτεκτονικής σε ένα σύγχρονο οικοδόμημα.

«Κυρίως θα είναι ένας επίσημος φραγμός κατά της εξακολουθήσεως των σημερινών ακαλαίσθητων κτιρίων και μια χειραγώγησης διά την επιστροφήν προς μίαν ανωτέραν αισθητικήν. Την αισθητικήν των σοφών παλαιότερων γενεών».

Είναι προφανές ότι δεν πρόκειται ακριβώς για σχέδιο νόμου, αλλά για μια εισήγηση, κάποιες πρώτες σκέψεις για ένα σχέδιο νόμου. Έχοντας επισκεφθεί και μελετήσει τις πόλεις της Δυτικής Μακεδονίας, είναι φυσικό να επικεντρώνεται σ' αυτές και κυρίως στην Καστοριά και την Σιάτιστα, όπου η αρχιτεκτονική «διατηρείται συμπαγής και ανόθευτος». Ενώ για την Κοζάνη παρατηρεί ότι επειδή η πόλη είναι σημαντικό εμπορικό και συγκοινωνιακό κέντρο σε

ακμή, νέες οικοδομές οικοδομούνται καθημερινά στη θέση των παλιών και ίσως είναι ήδη πολύ αργά.

Η εισήγηση δεν αναφέρεται καθόλου στις πόλεις και τα νησιά της υπόλοιπης Ελλάδας, παρ' όλο ότι ήδη κάποια από τα μέλη της ομάδας είχαν δουλέψει στο Πήλιο, τη Μύκονο, τη Μυτιλήνη κ.α. Είναι φυσικό να τεκμηριώνει τις απόψεις του με βάση τα προσωπικά του βιώματα. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η παρατήρησή του ότι η διατήρηση του τοπικού χαρακτήρα μιας περιοχής όταν αυτός παραμένει ανόθευτος έχει πολλά να προσφέρει ασφαλώς στην ανάπτυξη του τουρισμού.

Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού το 1936 αριθμούσε μονάχα επτά χρόνια ζωής (ο ΕΟΤ συστάθηκε με Ν.Δ. την 23 Μαρτίου του 1929 με πρώτο Γεν. Διευθυντή τον Κωνσταντίνο Μελά). Οι βασικοί του στόχοι ήταν η βελτίωση των συγκοινωνιακών μέσων των υπηρεσιών μεταφοράς και φυσικά του οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου, η δημιουργία ξενοδοχειακής πολιτικής και η εκπαίδευση ξενοδοχειακού προσωπικού και η διαφήμιση στο εξωτερικό της χώρας με έμφαση στους αρχαιολογικούς τόπους.

Η πρόταση του Δημ. Μωρέττη έρχεται σαν απάντηση στην πρόκληση του Κ. Μελά που στο πρώτο τεύχος του περιοδικού «Τουριστική Ελλάς» το Νοέμβριο του 1930 γράφει «Το τι γίνεται αλλαχού, το γνωρίζομεν, εκείνο το οποίον χρειάζεται είναι να μας λέγουν οι ενδιαφερόμενοι για τον τουρισμόν, πώς είνε δυνατόν να γίνουν τα ίδια ή ανάλογα στον τόπον μας με τα μέσα που διαθέτομεν. Αυτή είνε η πραγματική βοήθεια. Θεωρία μεταφράσεις ξένων άρθρων και από τρίτους επικρίσεις, είνε άχρηστοι δεν μας βοηθούν, ούτε μας ενδιαφέρουν».

Ο Δημ. Μωρέττης γνωρίζει τι γίνεται στον ευρωπαϊκό χώρο και περιοδεύοντας τον ελληνικό, προχωρεί σε σκέψεις και προτάσεις. Δεν σταματά εκεί, ενεργοποιείται και προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει την τοπική Αυτοδιοίκηση και το Υπουργείο Τύπου και Τουρισμού, όπου διορίζεται από το 1937. Στο αρχείο του σώζονται πρακτικά, προσχέδια και εισηγήσεις για την αγορά εκ μέρους του Υπουργείου «οικιών χουσών αρχιτεκτονικών διακοσμητικών και εν γένει ιστορικών ενδιαφέρον διά την εν Ελλάδι της τέχνης».

Τα σπίτια που προτείνονται για αγορά είναι τα Αρχοντικά του Φον Καραγιάννη (Βούρκα), του Ταμιαντζή του Αρμενούλη και του Δημιοκή στην Κοζάνη, του Δούκα Τζατσα, του Πουλικίδη, του Νεραντζόπουλου και του Κανατσούλη στη Σιάτιστα, το αρχοντικό Χαζώκου στη Σαμαρίνα, τα παλιά αρχοντικά του Σαίμ-Μπέη και του Σκουμπορδή στην

Ψ
Ο
Π
Α

ΟΙ ΜΑΚΕΤΕΣ

• Αντώνης Κ. Αντωνιάδης • αρχιτέκτων-πολεοδόμος

Ένα από τα θύματα του προεκλογικού αγώνα του Απρίλη 2000 ήταν και οι Μακέτες.

Το ένα κόμμα κατηγορούσε το άλλο ότι έκανε μόνο μακέτες και όχι έργο.

Ο Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ αμύνονταν «Εμείς δεν σηκώνουμε πανώ, δεν δείχνουμε Μακέτες, δείχνουμε έργο» (Νέα του Αλφα, 19 Φεβρ. 2000).

Θάλεγε κανείς ότι οι μακέτες των αρχιτεκτόνων βρίσκονταν υπό διωγμό. Οι μεν να τις κατηγορούν, οι άλλοι να λένε ότι δεν τις δείχνουν, λες και οι μακέτες ήταν κάποιο μίasma.

Στην όλη αυτή ιστορία της πολιτικής ρητορικής, των καναλιών αλλά και άρθρων στον τύπο, βρέθηκε ολόκληρη η διαδικασία της αρχιτεκτονικής δημιουργίας αλλά και της λαϊκής συμμετοχής στη δημιουργική αρχιτεκτονική πράξη υπό διωγμό. Έγινε δηλαδή, έστω κι άθελα ή από άγνοια, άλλο ένα βήμα υποβάθμισης της αρχιτεκτονικής με τρόπο που ο πολύς ο κόσμος δεν μπόρεσε να το αντιληφθεί, μια και είναι για τον πολύ κόσμο δύσκολο να κατανοεί τη σημασία της «μακέτας» για την αρχιτεκτονική δημιουργία.

Γιατί οι «μακέτες» που τέθηκαν υπό διωγμό, δεν είναι τίποτ' άλλο παρά το κατ' εξοχήν εργαλείο του αρχιτέκτονα, που τον πληροφορεί κατά τον καλύτερο τρόπο για την τρισδιάστατη υπόσταση των έργων του, την ποιότητα των χώ-

***Ο Α. Αντωνιάδης είναι αρχιτέκτονας-πολεοδόμος, συγγραφέας και πανεπιστημιακός, με άδεια εξασκήσεως επαγγέλματος αρχιτέκτονα στην Ελλάδα και τις ΗΠΑ, μέλος του ΤΕΕ, του Συλλόγου Ελλήνων Αρχιτεκτόνων, του Αμερικανικού Ινστιτούτου Πολεοδόμων.**

Απόφοιτος του ΕΜΠ και με μεταπτυχιακές σπουδές στα Πανεπιστήμια Columbia και Λονδίνου, έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο Κολέγιο - Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, στο Πανεπιστήμιο του Νέου Μεξικού, στο Πανεπιστήμιο Ουάσιγκτον στο Σαιντ Λούις και στο Πανεπιστήμιο του Τέξας στο Άρλινγκτον, όπου ήταν τακτικός καθηγητής Αρχιτεκτονικών Συνθέσεων και Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής, από το 1973 ως το 1996, οπότε και παλιννόστησε.

Έχει δουλέψει στα γραφεία των SOM και Paul Rudolph, ενώ δικά του αρχιτεκτονικά έργα βρίσκονται στο Νέο Μεξικό, το Τέξας και στην Ελλάδα. Έχει συγγράψει πλείστα άρθρα κριτικής, αισθητικής και θεωρίας στον ελληνικό και διεθνή αρχιτεκτονικό τύπο, αρχιτεκτονικά του δε έργα έχουν δημοσιευτεί στα εγκυρότερα διεθνή αρχιτεκτονικά περιοδικά. Τα σημαντικότερα βιβλία του στη διεθνή βιβλιογραφία είναι τα εξής: Eric Space: Toward the Roots of Western Architecture, Van Nostrand Reinhold, New York 1992, Poetics of Architecture Theory of Design, Van Nostrand Reinhold, New York 1990 και John Wiley, New York 1992, Architecture and Allied Design Kendall/Hunt, Dubuque, Iowa, 1980, 1986, 1990. Επίσης συνέγραψε τα από πολλού εξαντλημένα Σύγχρονη Ελληνική Αρχιτεκτονική, Φωταγωγός και Ποιητική της Αρχιτεκτονικής, όλα από τις εκδόσεις Καραγκούνη, Άνθρωπος+Χώρος, Αθήνα 1979, 1983, και 1985 αντίστοιχα.

Ο Α. Αντωνιάδης ήταν ο πλειοψηφίσας υποψήφιος για τη θέση καθηγητή πρώτης βαθμίδας στον τομέα των αρχιτεκτονικών συνθέσεων στο ΕΜΠ το 1991 (ψηφοί 5, 2, 2 και μία «ουδείς», που έβγαλε τη διαδικασία εκλογής «άγονη»).

ρων που ο ίδιος βλέπει με τη φαντασία του και που μέσω αυτής επικοινωνεί τις προτάσεις του στον πελάτη και τους άλλους.

Η μακέτα, μάλιστα δεν είναι μία, αυτή που θα βγει στο τέλος, όταν όλες οι συνθετικές αποφάσεις έχουν ληφθεί και θα γίνει υπό κλίμακα με ακρίβεια από το τμήμα μακετών του αρχιτεκτονικού γραφείου η από τον ελεύθερο μακετίστα. Στη διαδικασία σύνθεσης, δηλαδή στη διαδικασία κατά την οποία ο αρχιτέκτονας δημιουργός μετουσιώνει το αρχιτεκτονικό πρόγραμμα, σε τρισδιάστατο αρχιτεκτόνημα, δηλαδή πηγάνει από την επικοινωνία μέσω κειμένου, στη γλώσσα του χώρου, πέρα από τα σκίτσα και τα σχέδια, είναι η μακέτα(ες) εκείνο το εργαλείο που τον πληροφορεί ολοκληρωτικά και σαφέστερα για την ποιότητα η τα ελαττώματα αυτού που δημιουργεί. Δηλαδή, πώς εντάσσεται το οικοδόμημα στο οικόπεδο και το τοπίο, πώς πάνε οι όγκοι, πώς μπαίνει το φως, τι αναλογίες έχει το έργο, πώς θα φαίνεται από τα σημεία προσπέλασης κτλ.

Κατά τη συνθετική διαδικασία γίνονται η πρέπει να γίνονται και γίνονται από τους καλούς αρχιτέκτονες, πολλές μακέτες, σε διαφορετικές κλίμακες. Στην αρχή οι μακέτες είναι αφηρημένες, μετά γίνονται πιο συγκεκριμένες και προσεγγισμένες, τέλος δε έχουμε μακέτες σε αρκετά μεγάλη κλίμακα, έτσι ώστε να μπορεί ο αρχιτέκτονας να τις βγάζει στο ύπαιθρο, να τις προσανατολίζει σωστά και να βλέπει πώς μπαίνει το φως μέσα στο χώρο, ή να τσεκάρει μια αρχιτεκτονική ή κατασκευαστική λεπτομέρεια σε πραγματικά μεγάλη κλίμακα. Πολλές από αυτές τις «πρόχειρες» χρησιμότες μακέτες, παρουσιάζονται στα διάφορα στάδια παρουσίασης του έργου στον πελάτη και είναι τα μόνα εργαλεία που του επιτρέπουν να καταλάβει τι ακριβώς του προτείνεται, μια και είναι γνωστό ότι πάρα πολλοί, σ' όλο τον κόσμο, έχουν δυσκολία να καταλάβουν σχέδια και που στη χώρα μας αρχίζουν να καταλαβαίνουν οι περισσότεροι αφού έχουν μπει τα τούβλα και μετά.

Δεν υπάρχει καλός αρχιτέκτονας, μικρός η μεγάλος, που να μην κάνει μακέτες κατά τη συνθετική διαδικασία. Μάλιστα θα λέγαμε, αρχιτέκτονες, η γραφεία που επικαλούνται αρχιτεκτονική που δεν είναι γεμάτα με μακέτες, η που τώρα με τους κομπιούτερς δεν έχουν ένα χώρο που να κατασκευάζονται συνεχώς μακέτες, θά 'πρεπε να τα βλέπουμε με σκεπτικισμό, οι δε αναβέτες ν' αποφεύγουν αναβέσεις σ' αυτούς. Βέβαια δεν έχει τύχει να 'χω δει μακέτα σε γραφείο «αρχιτεκτονούντος

εργολαβομηχανικού», σε γραφείο δηλαδή των γνωστών πλείστων εκείνων «παντοίων μηχανικών» που δια νόμου αρχιτεκτονούν στη χώρα μας και εξακολουθούν να καταστρέφουν το ήδη κατεστραμμένο μας περιβάλλον, για το οποίο όμως ουδεμία ευθύνη φέρουν όλοι εκείνοι οι καλοί αρχιτέκτονες που χρησιμοποιούν τη μακέτα όπως πρέπει, σαν εργαλείο στη σύνθεση. Εδώ μάλιστα θάθελα να ψέξω τους κομπιούτερ, με τα κυκλοφορούντα σχεδιαστικά προγράμματα «μακετών», τα κομμένα και ραμμένα για τον Έλληνα μηχανικό, που δίνουν έτοιμες λεπτομέρειες μίας «κιτς Ελληνικότητας», που δυστυχώς προβάλλεται και υιοθετείται κατά κόρον τελευταία, «στυλ» έκφρασης του «εργολαβομηχανικού» ή της «Κατασκευαστικής» εταιρείας που ασχολείται με το εκ της κτηματομεσιτικής εκπορευόμενο οικιστικό (Real Estate).

Και για να πάμε όμως λίγο πέρα πέρα: Ο κομπιούτερ και η Auto Cad, έχουν φτιάξει υπέρ εξελιγμένα προγράμματα, που έχουν τη δυνατότητα να κάνουν «μακέτες», σε οποιοδήποτε «στυλ». Όμως κι εδώ δεν έχουμε τίποτ' άλλο από την παραδοσιακή απεικόνιση των τριών διαστάσεων σε μια δυσδιάστατη επιφάνεια, όπως κάναμε και παλιά με τα προοπτικά σχέδια. Δεν πρόκειται δηλαδή για αρχιτεκτονικές μακέτες, εκτός βέβαια και θέλετε να χρησιμοποιήσετε τον όρο με την έννοια που του δίνουν οι σκηνογράφοι και οι σχεδιαστές μόδας (παστέλ σχέδιο σε χαρτί). Βέβαια υπάρχουν προγράμματα που σε κάνουν να προχωράς μέσα στο χώρο, αλλά κι εδώ πάλι πρόκειται για μια δυσδιάστατη εικονική πραγματικότητα (μιας και η επιφάνεια του υπολογιστή είναι επίπεδη), που ενώ μεν εντυπωσιάζει το θεατή, δεν δίνει την εντύπωση του χώρου που επικοινωνείται από ένα πραγματικό τρισδιάστατο εργαλείο, όπως είναι η μακέτα, όσο πρόχειρη κι' αν είναι. Τη μακέτα την πιάνεις με τα χέρια σου, σκύβεις για να δει μέσα, έρχεσαι σ' επαφή με αυτήν. Για να δει όμως ο πελάτης τις «μακέτες» του κομπιούτερ, πρέπει νά 'ρθει πάνω από την οθόνη του υπολογιστή σου, η να χειριστεί ο ίδιος το ποντίκι σου, πράγμα που δυσχεραίνει την επικοινωνία, ενώ μια τυπωμένη τέτοια μακέτα (που έτσι κι αλλιώς πολλά προγράμματα δεν επιτρέπουν το τύπωμα) δεν παύει παρά να είναι πάλι ένα δυσδιάστατο στοιχείο.

Επειδή λοιπόν οι κομπιούτερς δεν έχουν καταφέρει ακόμη να αντικαταστήσουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική μακέτα, γι' αυτό όλοι οι συνθέτες των μεγάλων αρχιτεκτονικών γραφείων, έχουν ακόμη στη διάθεση τους ξεχωριστό σχεδιαστήριο και χώρο που τους επιτρέπει να χρησιμοποιούν τα υλικά και τα εργαλεία κατασκευής μακετών. Ακόμη και σήμερα στην Αμερική ή την Ευρώπη, το γεμάτο με κομπιούτερς αρχιτεκτονικό γραφείο που μοιάζει με αποστειρωμένο περιβάλλον νοσοκομείου, έχει ένα χώρο που θυμίζει τα παλιά,

το χώρο-σχεδιαστήριο-μακετάδικο, που δουλεύει ο αρχισυνθέτης με τους βοηθούς του, συνήθως φοιτητές της γειτονικής αρχιτεκτονικής σχολής. Οι δε προσωπικοί χώροι εργασίας των διασημότερων αρχιτεκτόνων, που οι περισσότεροι θαυμάζουν για τον ένα η τον άλλο λόγο (π.χ Frank Gehry, Eric Owen Moss, Bart Prince, Antoine Predock, Ricardo Legorreta κτλ.), που έχω προσωπικά επισκεφθεί και για τους οποίους έχω γράψει, είναι κυριολεκτικά πλημμυρισμένοι με μακέτες, χώροι υπέροχοι που αποπνέουν «δημιουργία», αφήνοντας τους κομπιούτερς για τους ορόφους των κατασκευαστικών σχεδίων, των προδιαγραφών και των «δημοσιοσχρηστικών δραστηριοτήτων» (τμήμα «Promotion and Business affairs»)

Πέρα δε από συνθετικό εργαλείο, η μακέτα είναι απαραίτητο εργαλείο επικοινωνίας, ιδίως για δημόσια έργα. Όντως η μακέτα, μάλιστα η προσεγγιμένη και με σχετική λεπτομέρεια, είναι το μόνο ντοκουμέντο μέσω του οποίου καταλαβαίνει ο πελάτης το υπό πρόταση έργο και είναι σε θέση στις δημόσιες παρουσιάσεις να πάρει θέση και να ψηφίσει ανάλογα (εννοείται των χωρών όπου υπάρχει συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων για τα δημόσια έργα).

Μ' αυτά και μ' αυτά, θεωρούμε ότι είναι τελείως άδικο, δείγμα αγνοίας του ρόλου της μακέτας, και δείγμα υποβάθμισης της αρχιτεκτονικής ή αρνητική καμπάνια κατά των μακετών και τα όσα εκτοξεύτηκαν ή γράφτηκαν εναντίον της τον περασμένο χρόνο.

Η αρχιτεκτονική διαδικασία έχει ανάγκη από μακέτες, πρέπει να γίνονται, να χρησιμοποιούνται σωστά, και να αισθάνεται υπερηφάνεια ο κόσμος που οι αρχιτέκτονες του προτείνουν να γίνει το έργο που δείχνει και όπως δείχνει η τελική μακέτα. Γιατί αυτή η μακέτα, πέρα από συνθετικό και επικοινωνιακό εργαλείο, γίνεται τελικά τρισδιάστατο κοινωνικό συμβόλαιο, που προστατεύει τους πολίτες και τους ωθεί να πάρουν συγκεκριμένες αποφάσεις για το πώς θα πρέπει οι ίδιοι να δράσουν εν αναμονή του τι μέλλει γενέσθαι.

Μακάρι να είχαμε περισσότερες μακέτες και μακάρι να μη δίνονταν αναθέσεις σε γραφεία που δεν χρησιμοποιούν τη μακέτα κατά κόρον. Μάλιστα μακάρι να απαιτείτο μακέτα για την έκδοση αδειάς ακόμη και του μικρότερου σπιτιού, οπωσδήποτε πολυκατοικιών, γιατί τότε θα τελειώναμε μ' εκείνα τα ακροβατικά («κενόν στέγης», και τα παρόμοια), που επιτρέπουν πανωσηκώματα και παρανομίες.

Ας είναι το παρόν καμπανάκι για όσους τα 'χουν με τις «μακέτες», κι ας γνωρίζουν οι πολιτικοί ότι κάπου βάζουν σε κίνδυνο τις ψήφους των αρχιτεκτόνων, όταν με τόση ευκολία εμπαίζουν, χλευάζουν η ειρωνεύονται το απαραίτητο για την αρχιτεκτονική εργαλείο των μακετών.

Μικρό χρονικό μιας αστικής ανάπλασης

• Αλέξανδρος Κουλουκούρης, Δήμητρα Αγραφιώτη • φοιτητές αρχιτεκτονικής

Ο διεθνής διαγωνισμός της ACSA για αστικό σχεδιασμό και μια διάκριση ελληνικών φοιτητών.

Η American Collegiate Schools of Architecture διοργάνωσε κατά το περασμένο ακαδημαϊκό έτος ένα διεθνή διαγωνισμό στον τομέα του αστικού σχεδιασμού με την πλήρη χορηγία της OTIS Elevator Company. Ο διαγωνισμός αφορούσε φοιτητές που βρίσκονται στο τελικό στάδιο των σπουδών τους και τίτλος του ήταν «Αστικός σχεδιασμός – ολοκληρωμένες λύσεις αστικής ανάπτυξης» (Urban Housing Plus – Integrated Urban Development Solutions).

Η φιλοσοφία του διαγωνισμού

Μέσω της πορείας της σύγχρονης πολεοδομικής ανάπτυξης, ξεχωρίζει η ιδέα της ύπαρξης μιας σταθερής οικιστικής περιοχής σε σχέση με μια κεντρική περιοχή με εμπορικό, διοικητικό και καλλιτεχνικό χαρακτήρα.

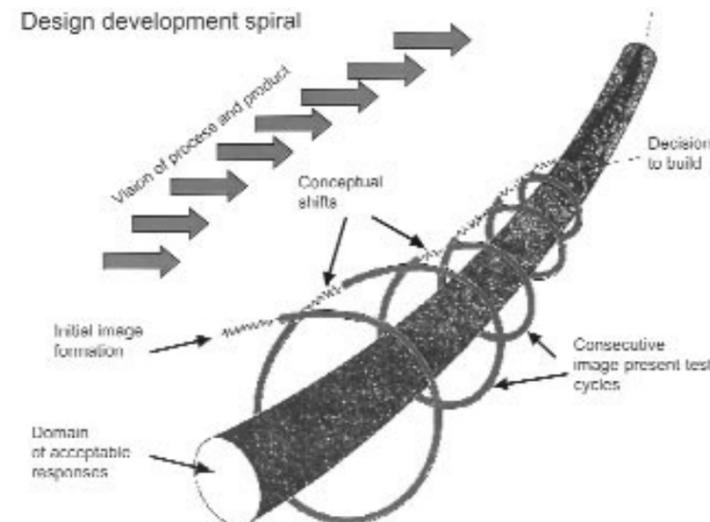
Αναπτυσσόμενες πόλεις έχουν διατηρήσει ένα πλούσιο κράμα από διαφορετικές γενεές και εισοδημάτων, εν μέρει λόγω νομοθεσίας και αναγκών που έχουν κρατήσει την πόλη ελκυστική σε αυτούς, αλλά και λόγω της ύπαρξης μικτών οικιστικών συγκροτημάτων ενσωματωμένων στον υπάρχοντα αστικό ιστό.

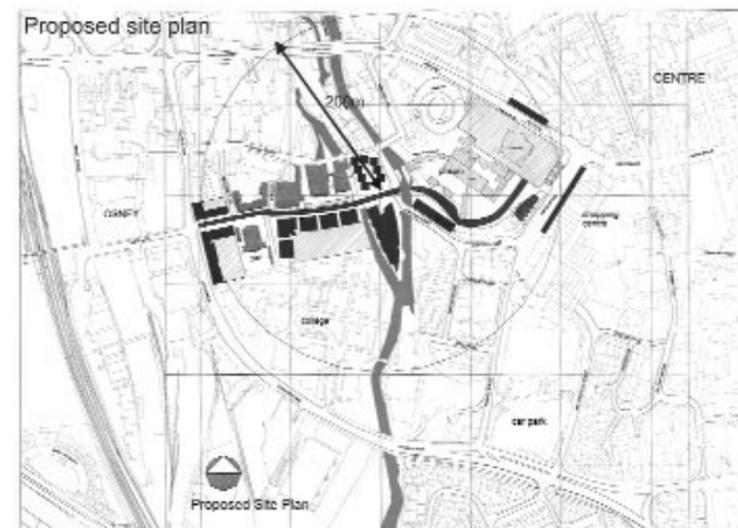
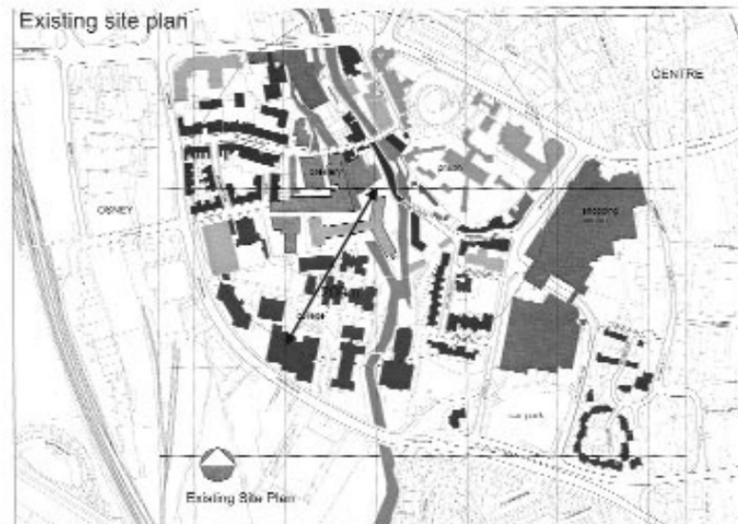
Η ανάγκη για συνύπαρξη ενοίκων και επαγγελματιών, καθώς και δημοσίων και πολιτιστικών αναγκών, αποτελεί ένα κοινό παράγοντα που ενισχύει τις κοινωνίες αυτές. Χωρίς αυτή τη σχέση συνύπαρξης, το διαθέσιμο εισόδημα μεταφέρεται μακριά από το βασικό πυρήνα, στερώντας έτσι το κέντρο της πόλης από τις απαραίτητες πηγές και έχοντας ως αποτέλεσμα τελικά μια χαμηλή ποιότητα ζω-

ής. Την ίδια στιγμή, η δημιουργία ανεξάρτητων οικιστικών συγκροτημάτων συχνά δεν περιλαμβάνει παροχή βασικών υπηρεσιών, και οδηγεί σε μη βιώσιμες κοινότητες αποκομμένες από το κοινωνικό-οικονομικό σύνολο. Ως αποτέλεσμα αυτών των συνθηκών, σε πολλές πόλεις, οι κοινωνίες (γειτονίες) διασπώνται, δημιουργώντας μια πόλη με έντονες κοινωνικές διαφορές. Από την άλλη πλευρά, ενεργά πολεοδομικά κέντρα έχουν οικιστικές δυνατότητες για ανθρώπους διαφόρων κοινωνικών και οικονομικών επιπέδων και για χρήση του χώρου με τρόπο ώστε να εξυπηρετούνται ποικίλες ανάγκες (εργασία, μόρφωση, τέχνες, αθλητισμό, μεταφορές, εμπόριο κ.λπ.).

Με βάση τα παραπάνω ο διαγωνισμός ζήτησε ένα οικιστικό σύνολο υπολογίζοντας τα ανταγωνιζόμενα συμφέροντα κάθε πολεοδομικής τοποθεσίας και λαμβάνοντας υπόψη την ενσωμάτωση της χρηστικότητας του χώρου, την ιδανική πυκνότητα, την συμβατότητα με την υπάρχουσα υποδομή, καθώς και την περιβαλλοντολογική ώθηση, οικονομική ευελιξία και ικανότητα, τυπολογική και μορφολογική καταλληλότητα περιεχομένου, διατήρηση και πάνω απ' όλα την κοινωνική αναγκαιότητα. Ο διαγωνισμός με το θέμα του θέτει σε λειτουργία την αναζήτηση λύσεων στις οποίες να περιλαμβάνεται ο ενεργός ρόλος του κοινωνικού και οικονομικού συνόλου στον αστικό χώρο στον οποίο αυτό λειτουργεί, και εντέλει την αναζήτηση μιας λύσης που επαναπροσδιορίζει τα ιδεώδη της πόλης.

Ο διαγωνισμός είχε σκοπό να δώσει την ευκαιρία σε φοιτητές απ' όλο τον κόσμο να εκπονήσουν πολεοδομικές προτάσεις ανάπτυξης, εναρμονίζοντας μέσου ύψους οικιστικά συγκροτήματα (5 ορόφους και άνω) μέσα στα πλαίσια ενός υπάρχοντος πολεοδομικού οργανισμού, δίνοντας έμφαση στη μικτή χρηστικότητα και στις κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες των κατοίκων της περιοχής. Σχεδιαστικές λύσεις οι οποίες προσβλέπουν στο masterplanning καθώς και στην ανάπτυξη ιδιαίτερων στοιχείων, ενθαρρύνονται χωρίς αυτό να είναι δεσμευτικό. Η διεκπεραίωση ενός τέτοιου προγράμματος προγραμματίστηκε να πραγματοποιηθεί σε ένα η δυο ακαδημαϊκά εξάμηνα. Ο διαγωνισμός απαιτούσε τη μίξη ενός νέου μεσαίου οικιστικού ύψους συγκροτήματος και επίσης βοηθητικές λειτουργίες για περίπου 1000 άτομα σε ένα ιστορικό ή επαναχρησιμοποιημένο αστικό χώρο που αφήνεται ως επιλογή στον διαγωνιζόμενο. Ανάλογα με την επιλογή της τοποθεσίας η σχεδιαστική λύση μπο-

ρούσε να συμπεριλάβει ένα συνδυασμό, από ανοιχτούς χώρους, από ήδη υπάρχοντα κτίρια σε επανάρτηση και επανακατασκευή καθώς και τελείως νέες κατασκευές.

Στην ανάπτυξη του σχεδιασμού, οι φοιτητές θα έπρεπε να λάβουν υπόψη τους τις παρακάτω αρχές (σημεία).

- Να αντικατοπτρίζουν τις κοινωνικο-οικονομικές και υλικές ανάγκες ενός πληθυσμού υψηλής ποιότητας.

- Να γίνει εναρμόνιση, διαφοροποίηση και ενίσχυση της υπάρχουσας πολεοδομικής οργάνωσης για την απόδοση της έννοιας της κοινότητας, αλλά και της γειτονιάς. Παροχή κατασκευών μικτής χρήσεως, απευθείας σύνδεση με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, χώρους στάθμευσης για ιδιωτικά οχήματα, καθώς και ένταξη των ανοιχτών χώρων στην τοπική ψυχαγωγία.

- Να ληφθούν υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά της τοποθεσίας, όπως κλιματολογικές συνθήκες, πολεοδομικό σύνολο-τυπολογία, αντικατοπτρισμός της υπάρχουσας κουλτούρας σε σχέση με τη χρήση υλικών και μεθόδων κατασκευής.

- Να υπάρξει δημιουργία άνετων, σύγχρονων οικιστικών χώρων με ανθρώπινες αναλογίες, συνοχή στη σύνθεση και σύνδεση με το γύρω περιβάλλον.
- Να υπάρξει αειφορία και ενίσχυση στον τομέα της κατασκευής καθώς και στην επιλογή δομικών υλικών.
- Να υπάρξει εφαρμογή γενικά αποδεκτών σχεδιαστικών αρχών, υπολογίζοντας ανθρώπους όλων των ηλικιών και φυσικών ικανοτήτων.
- Να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ενσωμάτωση κάθετης και οριζόντιας μετακίνησης στο χώρο. Στόχος αυτού του σημείου είναι η χρήση όχι μόνο της μεταφορικής τεχνολογίας, αλλά και του τρόπου με τον οποίο αυτή εντάσσεται σε πολυώροφα κτίρια υψηλής πυκνότητας. Οι πιο επιτυχημένες λύσεις θεωρήθηκαν αυτές που εντάσσουν συστήματα μετακίνησης με τρόπο τέτοιο ώστε να ενθαρρύνουν κοινωνική δραστηριότητα, καθώς και την αίσθηση της ασφάλειας και του προσανατολισμού.

Κάθε Πανεπιστημιακή Σχολή έπρεπε να εφαρμόσει ένα σύστημα αξιολόγησης των εργασιών από τους φοιτητές της, χρησιμοποιώντας τα παραπάνω κριτήρια που αναφέρθηκαν. Η διαδικασία βαθμολόγησης έπρεπε να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της σχεδιαστικής διαδικασίας, βοηθώντας τους φοιτητές να μορφοποιήσουν τη δουλειά τους βάσει των απαιτήσεων της κριτικής επιτροπής. Το τελικό προϊόν της σχεδιαστικής διαδικασίας θα αποτελούσε τη συμμετοχή μέχρι και 4 πινακίδων παρουσίασης, που θα περιγράφουν τη σχεδιαστική λύση. Οι συμμετοχές έπρεπε να δείχνουν καθαρά τη σχεδιαστική λύση σε σχέση με τις παρακάτω απαιτήσεις:

1. Σύνδεση με την κοινωνική οργάνωση, περιέχοντας την εναρμόνιση των βοηθητικών υπηρεσιών των κατοίκων (μαγαζιά, γραφεία κ.λπ.), τη δυνατότητα για μικτή χρήση (οικιακή, εμπορική κ.λπ.) καθώς και την αντίδραση στο περιεχόμενο των πιο σημαντικών πολεοδομικών ενότητων.

2. Η στέγαση ενός δημογραφικά σύνθετου πληθυσμού μέσα σε ένα συγκρότημα ανάλογης πυκνότητας. Οι συμμετοχές θα πρέπει να παρουσιάζουν μια ενσωματωμένη σχεδιαστική λύση για περίπου 1000 άτομα και η λύση να έχει την δυνατότητα εφαρμογής σε μεγαλύτερα πληθυσμιακά μεγέθη.

3. Η σχηματοποίηση των δημόσιων και ημι-δημόσιων χώρων μέσα στα πλαίσια του συγκροτήματος, αλλά και σε γειτονικά πολεοδομικά ενότητες. Η προσεγγιζόμενη και δημιουργική χρήση της τεχνολογίας OTIS μπορεί να αποδειχθεί σημαντική σ' αυτό τον τομέα.

4. Δημιουργική ενσωμάτωση καινούργιων και υπαρχόντων οικισμών και λειτουργιών στα ήδη υπάρχοντα σχέδια ανάπτυξης μέσα στα πλαίσια επιλογής του συμμετέχοντα. Οι σχεδιαστικές λύσεις θα έπρεπε να παρουσιάζουν ξεκάθαρα την θέση που θα καταλάβει η πρότασή τους στο ήδη υπάρχον περιβάλλον.

Τα θέματα έπρεπε να δείχνουν στοιχεία των εργασιών τους στα επιμέρους ζητήματα ανάλυσης που αντιστοιχούν στα ειδικά κριτήρια του διαγωνισμού.

Το πρόγραμμα του διαγωνισμού σχεδιάστηκε από την αρχή για ομάδες με μέλη από διάφορες ειδικότητες. Σχολές και φοιτητές ενθαρρύνθηκαν να δουλέψουν με τους ειδικούς από κάθε τομέα. Η συνεργασία με τομείς όπως πολεοδομία, αρχιτεκτονική, κοινωνιολογία, ανάπλαση, περιβαλλοντολογικές μελέτες, γεωγραφία, ιστορία, μηχανολογία και οικονομικά, μπορούν ενεργά να προωθήσουν την ανάπτυξη της τελικής σχεδιαστικής λύσης. Οι συμμετοχές έπρεπε να αποτελούν τη δουλειά ομάδων διαφόρων ειδικοτήτων, η φοιτητών που δείχνουν ένα πολύμορφο χαρακτήρα (profil).

Ο διαγωνισμός ήταν ανοιχτός σε φοιτητές που βρίσκονται στα τελευταία στάδια των σπουδών τους (3 έτος και άνω) στην αρχιτεκτονική και σε παρεμφερείς σχολές παγκοσμίως. Όλοι οι μετέχοντες ήταν υποχρεωμένοι να δουλέψουν υπό την επίβλεψη ορισμένης Σχολής.

Στο διαγωνισμό αυτό συμμετείχαν 250 ομάδες από 166 σχολές 46 χωρών και ο συνολικός αριθμός των φοιτητών που συμμετείχαν έφτασε τα 1245 άτομα. Στο τελικό στάδιο του διαγωνισμού επελέγησαν 7 ομάδες διαγωνιζομένων από διαφορετικές χώρες στις οποίες απονεμήθηκαν βραβεία και διακρίσεις.

Τα μέλη της κριτικής επιτροπής ήταν προσωπικότητες από όλο τον κόσμο και η επιλογή τους έγινε βάσει της συμμετοχής τους στον τομέα του πολεοδομικού και οικιστικού σχεδιασμού. Προκειμένου να προκριθούν τελικά επτά εργασίες οι κριτές επέλεξαν μέχρι έξι συμμετοχές ο καθένας στην τελική φάση της κρίσης που έλαβε χώρα στην Ουάσιγκτον. Οι τελικοί αυτοί επιλεγέντες παρουσίασαν τις εργασίες τους στο διεθνές συνέδριο που οργάνωσε ο ACSA και η OTIS στο Hong Kong στις 12 – 18 Ιουνίου.

«Η ανάπτυξη της Osney lane - δυτική Οξφόρδη, Οξφόρδη» - Συμμετοχή Πανεπιστημίου Oxford Brookes, UK, με την εργασία των Αλέξανδρου Κουλουκούρη και Δήμητρας Αγραφιώτη

Μια από τις 7 επίλεκτες ομάδες της τελικής κρίσης ήταν και αυτή του αγγλικού πανεπιστημίου του Oxford Brookes, που εκπροσωπήθηκε από την ομάδα δύο Ελλήνων φοιτητών, του Αλέξανδρου Κουλουκούρη και της Δήμητρας Αγραφιώτη, οι οποίοι βρίσκονται στο τελικό στάδιο των σπουδών τους στην αρχιτεκτονική. Στην εργασία τους απονεμήθηκε διάκριση (Merit Award).

Για τον Α.Κ. και την Δ.Α. η τοποθεσία που επελέγη για το διαγωνισμό, βρίσκεται στην Οξφόρδη μια μικρή πόλη 150.000 κατοίκων στην καρδιά της Αγγλίας. Ο ποταμός Τάμεσης διασχίζει την πόλη που βρίσκεται περίπου 100χλμ. βορειοδυτικά του Λονδίνου. Το ιστορικό κέντρο της πόλης με το γνωστό ιστορικό

πανεπιστήμιο έχει ποικιλία παλιών και νέων αξιόλογων κτιρίων. Η πόλη αποτελεί τον πυρήνα της επαρχίας, όπου υπάρχουν πολλές αναπτυσσόμενες κωμοπόλεις.

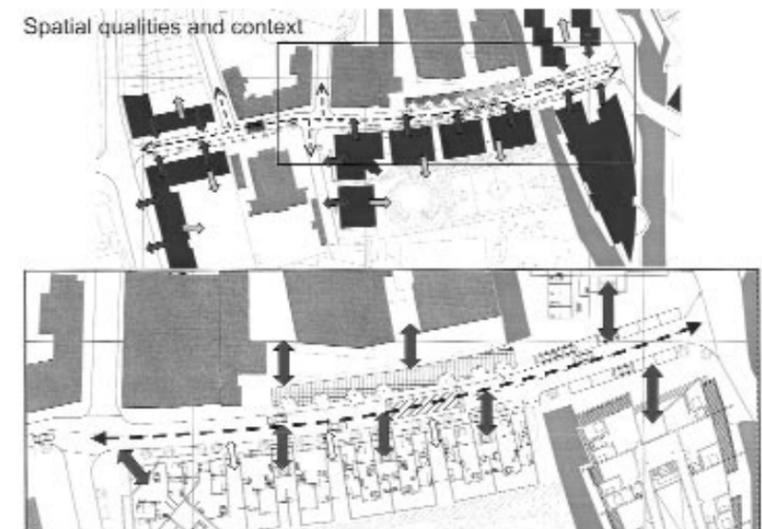
Για την εργασία επελέγη η περιοχή της δυτικής Οξφόρδης, μια έκταση 10 εκταρίων κοντά στο εμπορικό και ιστορικό κέντρο της πόλης, με πλούσιο οικοδομικό παρελθόν, το οποίο όμως υποτιμάται από το κοινό ως μια πρώην βιομηχανική και εργασιακή περιοχή.

Στα δυτικά η περιοχή οριοθετείται από ένα κύριο δρόμο που συνδέει επιμέρους τμήματα της πόλης, καθώς και γειτονικά χωριά. Στα βόρεια οριοθετείται από ένα δρόμο που συνδέει το κέντρο της πόλης με τα βασικά μέσα συγκοινωνίας και τα προάστια δυτικά της Οξφόρδης.

Τα περισσότερα από τα προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν είναι παρόμοια σ' όλες τις πόλεις ανά τον κόσμο. Το κυριότερο από αυτά είναι η πίεση για μεγιστοποίηση της χρήσης της γης, που θα πρέπει να είναι αρμονικά δεμένη με ένα υψηλότερο επίπεδο ποιότητας ζωής, ενώ η παροχή υψηλότερης στάθμης στην ποιότητα πρέπει να είναι οικονομικά εφικτή. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η επιλογή αρχών για ένα αποδεκτό πολεοδομικό σχεδιασμό.

Τα παραπάνω είναι σημαντικά για τους ακόλουθους λόγους:

Ορίζοντας τα προβλήματα της πόλης στα πλαίσια της Μ.Βρετανίας, παρατηρεί κανείς ότι, υπάρχει ανάγκη για 4 εκατομμύρια κατοικίες μέχρι το έτος 2018. Μια σειρά από χρήστες έχουν την απαίτηση για υψηλότερη πολεοδομική ποιότητα. Είναι λοιπόν απαραίτητο να δίνεται η δυνατότητα σε όλο τον τοπικό πληθυσμό να μοιράζεται κοινωνικά και οικονομικά προνόμια, προωθώντας κοινωνική ισότητα και συνοχή. Οι πολεοδομικές ποιότητες που επιδιώκονται θα πρέπει να είναι προσοδοφόρες, ειδάλλως είναι αδύνατο να πραγματοποιηθούν και παραμένουν ως θεωρία. Τέλος, οι αρχιτέκτονες και πολεοδόμοι αναλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος για την παραγωγή ενός πλήρως αποδεκτού περιβάλλοντος.

Μουσεία Ελλήνων αρχιτεκτόνων (3ο)

Ο τρόπος για την αντιμετώπιση των παραπάνω απαιτήσεων προήλθε από την έρευνα σχετικά με το τρόπο ζωής και την μορφολογία- χαρακτήρα μιας περιοχής, με σκοπό την ανακάλυψη των ποιτήτων που υπήρχαν και παραμένουν σημαντικές. Η περιοχή η οποία μελετάται αποτελεί το βόρειο προάστιο της Οξφόρδης (Jericho). Στο σχεδιασμό που επιχειρήθηκε ανανακλώνται ορισμένοι περιορισμοί από μια τέτοιου είδους αντιμετώπιση, όπως ότι δεν αντικατοπτρίζεται επακριβώς στις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες που επηρέασαν την εμπειρία ενός τέτοιου περιβάλλοντος στο συγκεκριμένο χρόνο. Δεν είναι κάτι που μπορεί να μεταφερθεί αυτούσια. Οι ποιότητες όμως είναι εξίσου σημαντικές στο παρελθόν και στο παρόν αλλά σήμερα υπάρχουν διαφορετικοί περιορισμοί και κίνητρα. (μεταβολή της οικογενειακής δομής, χρήση περισσότερων αυτοκινήτων κ.λπ.). Ως συμπέρασμα συνάγεται ότι αυτή είναι μια ανακλαστική διεργασία από την οποία αντλείται η μάθηση του τρόπου έρευνας, του αντικατοπτρισμού των αποτελεσμάτων της, του σχεδιασμού και της επανεξέτασης των προβλημάτων.

Στη συνέχεια δίνονται εξηγήσεις για την σχεδιαστική τοποθέτηση της μελέτης σε σχέση με τα βασικά κριτήρια που αναγνωρίστηκαν από την έρευνα.

Όπως φαίνεται από την υπάρχουσα κατάσταση της περιοχής, δεν εμφανίζεται καμία διάδος που να συνδέει το κέντρο της πόλης με το δυτικό μέρος αυτής. Θεωρήθηκε σημαντική η διάνοιξη της Osney Lane με ένα πλήρες σύστημα κυκλοφορίας σε αυτήν για να συνδεθούν τα δυο άκρα της και να δημιουργηθεί ένα διαπερατό πλαίσιο κυκλοφορίας που θα ενισχύσει την ζωτικότητα της περιοχής.

Από τις κατόψεις και το αξονομετρικό παρατηρεί κανείς ότι η σύλληψη των κτιρίων έγινε με τρόπο τέτοιο ώστε να ορίζουν το δρόμο με ποικιλία λειτουργιών στο ισόγειο για ένα πιο ευκρινές και ζωντανό περιβάλλον. Πολλά από τα διαμερίσματα στο ισόγειο έχουν σχεδιαστεί για μελλοντικές αλλαγές και ανακατατάξεις για την παροχή ενός πιο ευέλικτου χώρου. Σειρά στοιχείων και αντικειμένων έχουν υπολογιστεί στο επίπεδο του δρόμου για μια πιο ασφαλή και ευχάριστη προσπέλαση, που υποστηρίζει τη χρήση των πεζών και ποδηλατών. Κρατώντας τα ιστορικά κτίρια της περιοχής και δίνοντας νέες χρήσεις σε ορισμένα από αυτά (εργοστάσιο ζυθοποιίας σε καλλιτεχνικό κέντρο, φυλακές σε βιβλιοθήκη και ξενοδοχείο) δημιουργούνται δημόσιοι χώροι και κτίρια που ενεργούν σαν καταλύτες κοινωνικής ανάπτυξης και ενισχύουν την ένταξη των κτιρίων και την ποικιλία στη περιοχή.

Στα δυο παραπάνω γειτονικά κτίρια μπορεί κανείς να παρατηρήσει τη διαφορετική επεξεργασία σε θέματα μορφής, (μορφή Γ και μορφή Υ αντίστοιχα.), υλικών (χρήση rpanel με τερακότα πλακίδια και αλουμίνιο με γυαλί) και κατασκευής (σκελετό με οπλισμένο σκυρόδεμα – μεταλλική κατασκευή με επικάλυψη) δίνοντας τη δυνατότητα επιλογής, διαφοροποίησης και χαρακτήρα στους κατοίκους. Παρέχοντας ένα φάσμα από τύπους διαμερισμάτων μέσα στα ίδια τα κτίρια, δημιουργείται ανταπόκριση στην ποικιλία αναγκών των κατοίκων και υποστηρίζεται ο συγκερασμός των ανθρώπων από διάφορες τάξεις.

Οι ποιότητες που αναλύθηκαν και απομειώθηκαν στο σχεδιασμό, θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα σημαντικό στοιχείο επιρροής και έκφρασης στο περιβάλλον.

Η γενικότερη επεξεργασία των εργασιών έγινε κατά κύριο λόγο σε Η/Υ, με σχεδιαστικά προγράμματα (Auto cad, Microstation) και προγράμματα παρουσίασης (PowerPoint, Word).

Τέλος, ευχαριστίες οφείλονται στους καθηγητές G.P. Smith, J. Roland, T.Medcalf καθώς και το πανεπιστήμιο του Oxford Brookes για τη βοήθεια και τη συμπαράσταση.

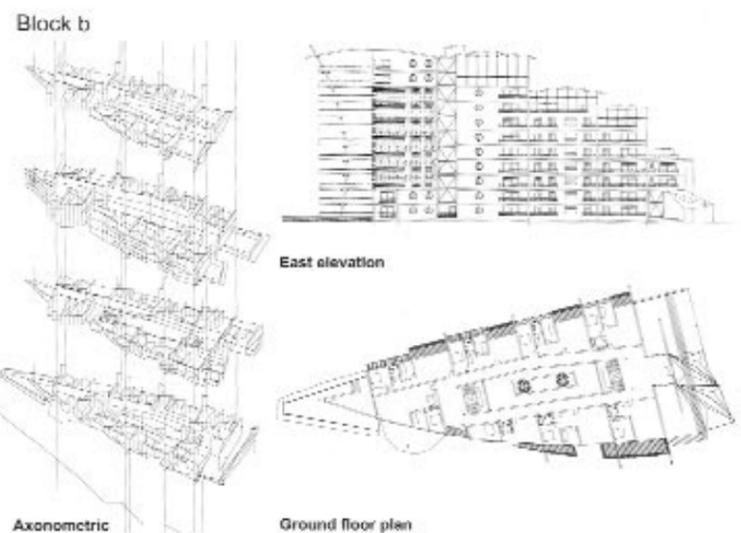
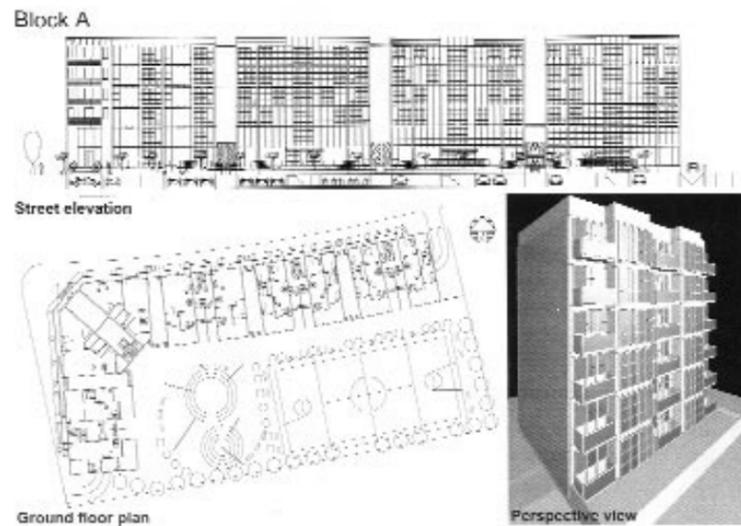

φωτ. 1: Το Μουσείο Τέχνης και η Πινακοθήκη του Τελλόγλειου Ιδρύματος του ΑΠΘ

φωτ. 2: Ο Πύργος της Κρανάς στο Γύθειο

φωτ. 3: Το Μουσείο στη Μονή Ξενοφώντος του Αγίου Όρους

φωτ. 4: Το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Κεραμεικού

Μουσείο Τέχνης και Πινακοθήκη του Τελλόγλειου Ιδρύματος του ΑΠΘ

Αρχιτεκτονική Μελέτη

Οι αρχιτέκτονες της ομάδας «Αλαλιττός», Κωστής Λάμπρου, Νέλλη Μάρδα και Κώστας Μωραΐτης και η αρχιτέκτων Έρη Κωνσταντάκου

Στατική Μελέτη

Χρίστος Οικονομίδης
Παναγιώτης Ψυχογιός

Η/Μ Μελέτη

Γιώργος Δηλάρης
Κώστας Κωτσόγιαννης
Γιώργος Λαδόπουλος
Γιώργος Μαγκάβαλης

Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου

Μαίρη Ανανάδου-Τζημοπούλου
αρχιτέκτων τοπίου, καθηγήτρια ΑΠΘ

Επίβλεψη

Τεχνική Υπηρεσία του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Χρόνος Μελέτης - Κατασκευής

1981 (αρχική προμελέτη του διαγωνισμού) - 1999

Το Μουσείο Τέχνης και η Πινακοθήκη του Τελλόγλειου Ιδρύματος συνδέεται κατ' αρχήν με την απόφαση του Νέστορα και της Αλίκης Τελλόγλου να δωρίσουν προς το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης τις συλλογές τους από πίνακες και μικροτεχνήματα.

Γύρω από την πυρηνική παρουσία αυτών των συλλογών, συγκροτείται η ιδέα του Τελλόγλειου Ιδρύματος και με βάση αυτές τις συλλογές δικαιολογείται ο χαρακτηρισμός του ως Μουσείου Τέχνης. Από την αρχική σύλληψη των δωρητών και ιδρυτών του Τελλόγλειου, τίθεται επίσης η δεύτερη σημαντική λειτουργική απαίτηση του ιδρύματος. Η απαίτηση δηλαδή της δραστηριότητάς του ως Πινακοθήκης, η οποία προσανατολίζεται με έμφαση προς την παρουσίαση νέων καλλιτεχνών και προς την καλλιτεχνική αγωγή του κοινού. Άλλωστε και θεσμικά ακόμη το Τελλόγλειο Ίδρυμα συνδέεται στενά, με το σημαντικότερο φορέα παροχής παιδείας στη συμπρωτεύουσα, με το Αριστοτέλειο δηλαδή Πανεπιστήμιο.

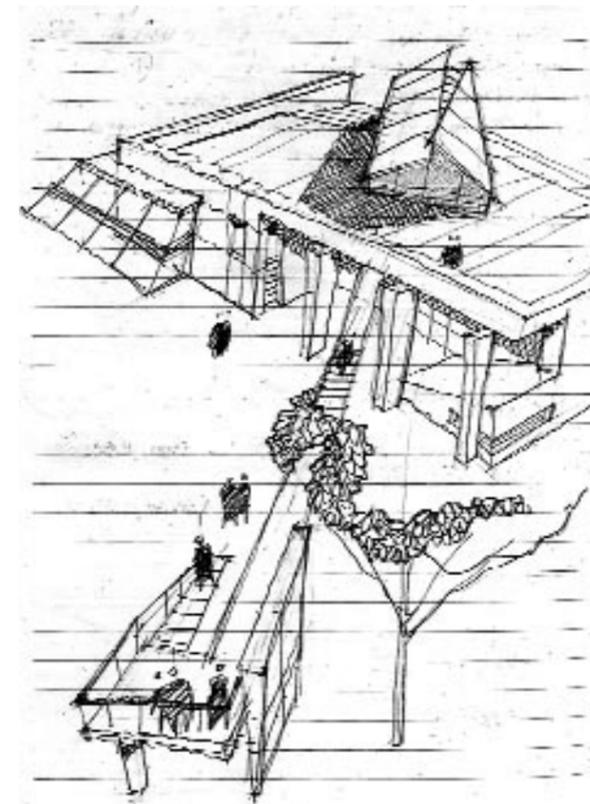
Αυτή η ιδιαίτερη σχέση του κτηρίου με την πανεπιστημιακή κοινότητα, εντείνεται από τη φυσική γειτνίαση του Τελλόγλειου με τα κτήρια του Αριστοτέλειου. Από τη θέση του ανάμεσα

στα κτήρια του Πανεπιστημίου και τη συνοικία Σαράντα Εκκλησιές, σε οικόπεδο επικλινές, που οι κάτοικοι της πόλης παλιότερα το διέσχισαν, κατά τις καθημερινές τους μετακινήσεις.

Η μελέτη για την πραγματοποίηση του κτηρίου του Τελλόγλειου Ιδρύματος ξεκινά από την αρχιτεκτονική μελέτη, που βραβεύθηκε με το Α' Βραβείο στον αντίστοιχο πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, ο οποίος ξεκίνησε το 1981 και περατώθηκε το 1982.

Το κτήριο έχει εμβαδόν 6000μ² περίπου. Αναπτύσσεται σε τρεις κύριες στάθμες, όπου περιλαμβάνονται οι εκθεσιακοί χώροι, αίθουσα διαλέξεων, βιβλιοθήκη, αναψυκτήριο, κατάσταση πώλησης, εργαστήριο συντήρησης και χώροι διοίκησης, ενώ επιπλέον διαθέτει υπόγειο. Ημιτελές ακόμη το κτήριο του Τελλόγλειου Ιδρύματος, ξεκίνησε τη δραστηριότητά του στα πλαίσια των εκδηλώσεων της Θεσσαλονίκης ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, εγκαινιάζοντας, με την έκθεση για την παρουσία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ευρωπαϊκή Τέχνη, τη γαμήλια σχέση του με την πόλη.

Κεντρική για τους μελετητές, υπήρξε η πρόθε-

ση να ευνοήσουν την άμεση κίνηση από τη γύρω αστική περιοχή προς το κτήριο, έτσι ώστε η επίσκεψη του Μουσείου Τέχνης και της Πινακοθήκης να αποβεί συνήθεια των κατοίκων, ιδιαίτερα των σπουδαστών, κατά την πορεία τους στις γειτονικές αστικές περιοχές. Περιγράφεται με τον τρόπο αυτό η προσπάθεια των μελετητών να διαρρήξουν το συμβατικό μουσειακό κέλυφος και να διασπείρουν τα πολιτιστικά δρώμενα στην πόλη. Να στρέψουν δηλαδή τις πολιτιστικές δραστηριότητες προς το δημόσιο αστικό χώρο, θεωρώντας, όπως χαρακτηριστικά περιέγραφαν στην Τεχνική έκθεση της πρώτης μελέτης του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, «πως οι μούσες αποτελούσαν στην αρχαία ελληνική εκδοχή τους, όντα του ελεύθερου αέρα».

Μια δεύτερη σημαντική προσπάθεια αφορά τη συσχέτιση του κτηρίου με τον τόπο, το τοπίο, το ανάγλυφο της Θεσσαλονίκης. Τα τμήματα της πόλης, καθώς διαφοροποιούνται καθ' ύψος, προτείνουν συγκεκριμένες κινήσεις και συγκεκριμένες σχέσεις οπτικής επαφής, τις οποίες η μελέτη του Τελλόγλειου επιχειρεί να τις συλλάβει και να τις εντάξει στην τελική της πρόταση.

Αυτές οι δυο προσπάθειες έκφρασης της αστικής τοποφιλίας, υλοποιήθηκαν στο κτήριο με τη χρήση τριών βασικών δομικών στοιχείων:

- Το πρώτο από αυτά τα βασικά δομικά στοιχεία, είναι το ορθογώνιο κέλυφος του κτηρίου,

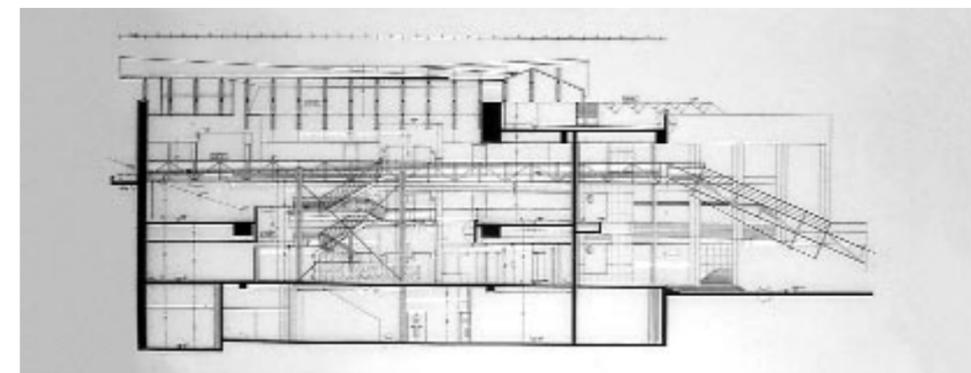
μέση: Εγκάρσια τομή

πρόταση. Το πνεύμα του τόπου έχει αφομοιώσει τόσο τη φυσική, όσο και την αστική ιστορία, έχει καταστεί «πνεύμα τοπίου», πνεύμα πολιτιστικά ερμηνευμένου τόπου – ο τόπος των πολιτιστικών δρώμενων είναι με την έννοια αυτή, για να θυμηθούμε τη διατύπωση του Ανδρέα Εμπειρικού, ένας «τόπος τοπίου».

Άλλωστε η μελέτη του διαγωνισμού προσδιόριζε με σαφήνεια, πως η κίνηση των περιοίκων θα εξακολουθούσε να διαρρέει εγκάρσια το φυτεμένο χώρο του οικόπεδου, διατηρώντας μια συνήθεια χρήσης διαμορφωμένη από την αμεσότερη πορεία μετάβασης. Αλλά αυτή η άμεση πορεία θα περνούσε στο εξής μέσα από τον

πολιτιστικό χώρο του κτηρίου. Αυτή την άμεση πορεία θα ακολουθούσαν οι σπουδαστές που θα κατέβαιναν από τα σπίτια τους για να φθάσουν στα αμφιθέατρα των μαθημάτων ή οι άλλοι κάτοικοι της πόλης, που απλά θα ήθελαν να επωφεληθούν από την εξοικονόμηση κόπου, από την ποιότητα του χώρου ή ακόμη από το αναψυκτήριο - καφενείο της Πινακοθήκης, πραγματοποιώντας με αβίαστο τρόπο την επαφή τους με τις πολιτιστικές παρουσιάσεις...

Οραματικές προσεγγίσεις για την άμεση συσχέτιση ανάμεσα στην καθημερινή ζωή της Θεσσαλονίκης και στις πολιτιστικές δραστηριότητες του Τελλόγλειου.

το οποίο εμφανίζεται προσαρμοσμένο στην κλίση του εδάφους, έτσι ώστε να παρουσιάζει ακάλυπτες, δυο κύρια όψεις. Την πρώτη από αυτές, την όψη που αναπτύσσεται προς την οδό Αγίου Δημητρίου, την οποία θα χαρακτηρίζαμε ως κύρια και τη δεύτερη όψη, αυτήν του δώματος, στραμμένη προς την επάνω γειτονιά της Θεσσαλονίκης, προς τις Σαράντα Εκκλησιές.

Μπορούμε έτσι να περιγράψουμε το κτήριο με δυο διαφορετικές μεταφορικές προσεγγίσεις. Σύμφωνα με την πρώτη, καθώς το οικόπεδο όπου οικοδομήθηκε το κτήριο, παρουσιάζει έντονη κλίση, το κέλυφος εμφανίζεται εν μέρει καλυμμένο από το πρανές του εδάφους, ένα μισοθαμμένο από το χώμα ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο.

Αν πάλι σκεφθούμε τη διέδρη γωνία της κύριας όψης και του δώματος, τότε μπορούμε να περιγράψουμε αυτή τη διέδρη γωνία να καλύπτει μια κοιλότητα του εδάφους, συγκροτώντας με τον τρόπο αυτό τον εσωτερικό εκθεσιακό χώρο.

- Το δεύτερο από τα τρία βασικά δομικά στοιχεία του κτηρίου του Τελλόγλειου, είναι το οριζόντιο επίπεδο στο οποίο εδράζεται το κτήριο.

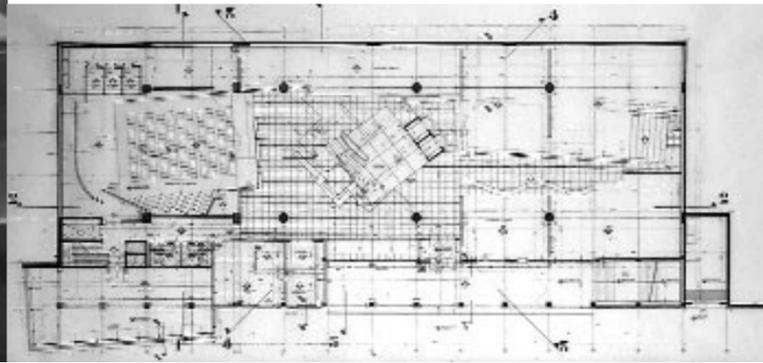
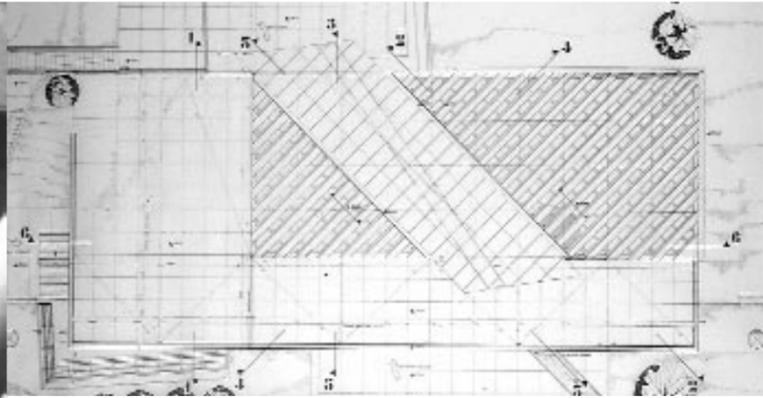
Το οριζόντιο αυτό επίπεδο διαμορφώνει ένα εξωτερικό επίπεδο πλατείας και προχωρώντας στο εσωτερικό του κελύφους, ορίζει την πρώτη, χαμηλότερη στάθμη εκθέσεων. Αποδίδει έτσι τη συνέχεια ανάμεσα στον ανοικτό και το στεγασμένο δημόσιο χώρο της πόλης.

- Το τρίτο βασικό δομικό στοιχείο του κτηρίου είναι ίσως το συνθετικά εμφατικότερο. Πρόκειται για το μεταλλικό διάδρομο, ο οποίος διασχίζοντας το κτήριο, υλοποιεί την αστική πορεία μέσα από αυτό και επιτρέπει τη θέα του συνολικού χώρου του κτηρίου από το υψηλότερο επίπεδο.

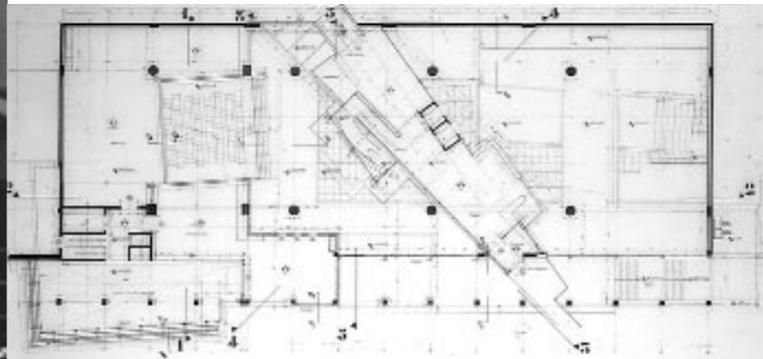
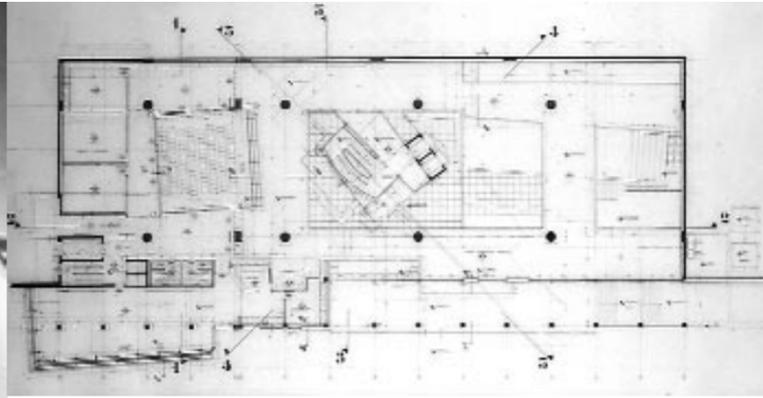
Αυτή η διάτρηση του κτηριακού κελύφους από ένα μεταλλικό «δρόμο» - γέφυρα, που ξεκινά από την πόλη για να περάσει από τον εκθεσιακό χώρο και να ξανασυναντήσει την πόλη, που προτείνει συγκεκριμένους τρόπους για να φανερωθεί η αστική εικόνα μέσα από το κτήριο, δεν αναφέρεται απλά σε έναν τόπο φυσικού αναγλύφου, αλλά σε ένα ήθος ζωής, σύμφωνα με το οποίο η τέχνη πρέπει να προσφέρεται στο αστικό κοινό με τον αμεσότερο τρόπο.

Έτσι ο τόπος δεν είναι μόνο το φυσικό υπόβαθρο, αλλά το υπόβαθρο αυτό συσχετισμένο με μια πολιτιστική ερμηνεία και μια πολιτιστική

από πάνω δεξιά προς τα κάτω:
1. Κάτοψη δώματος· η δεύτερη «όψη»,
2. Κάτοψη ισόγειου προς την Πανεπιστημιούπολη, 3. Μέση, δεύτερη στάθμη,
4. Τρίτη, άνω στάθμη, ισόγειο προς τις Σαραντα Εκκλησιές

Δύο μικρά μουσειακά κτίρια στο Γύθειο

του Γιάννη Σαΐτα, αρχιτέκτονα, εθνολόγου

Φορέας

Ε.Ο.Τ.

Πρόγραμμα Παραδοσιακών Οικισμών, Τεχνική Διεύθυνση

Αρχιτεκτονική μελέτη

Γιάννης Σαΐτας

Στατική μελέτη

Παναγιώτης Χαλδαίος

Η/Μ μελέτη

Νίκος Καλλιανέσης

Κώστας Αθανασιάδης

Μελέτη - Κατασκευή

Πύργος: 1981-1989

Φάρος: 1989-1996

Ο Πύργος και ο Φάρος της Κρανάης

Το χαμηλό πετρώδες νησάκι (αρχ. Κρανάη, νεωτ. Μαραθονήσι) που απέχει 200 μ. από την απέναντι ακτή με το λόφο (αρχ. Λαρύσιον, νεωτ. Κούμαρος), αποτελούσε ανέκαθεν το συμπλήρωμα του οικισμού του Γυθείου και της ναυτικής του ζωής. Μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα το ομηρικό μυθικό φορτίο (Πάρις – Ωραία Ελένη) και ορισμένα αρχαιολογικά κατάλοιπα συνυπήρχαν με τα μάρθα, τα λιγοστά λιόδεντρα, τον ιστορικό οχυρό πύργο του Τζανετάκη Γρηγοράκη, τη μικρή εκκλησία, τις αποθήκες για το μονοπωλιακό εισαγωγικό - εξαγωγικό εμπόριο που ασκούσε ο «καπετάνιος». «Τον πολυδάπανον τούτον πύργον... μετά μίας μεγάλης οικίας ενωμένης μετ' αυτού εν είδει Μπουρτζιού» έχτισε στα 1828-1829 ο στρατηγός του Αγώνα Τζανετάκης Γρηγοράκης.

Στη μετεπαναστατική περίοδο το Γύθειο εξελίχθηκε σε μία δραστήρια παραλιακή πόλη, με τεχνικές υποδομές, προκυμαίες, έντονη ανοικοδόμηση, αρχοντόσπιτα, καταστήματα. Το 1873 η Κρανάη εφοδιάστηκε με ένα εξαιρετικό φάρο με επιβλητικό οκταγωνικό πύργο ύψους 23μ. από ταινάριο μάρμαρο. Γύρω στα 1900 το νησάκι της Κρανάης ενώθηκε με την ξηρά με κρηπί-

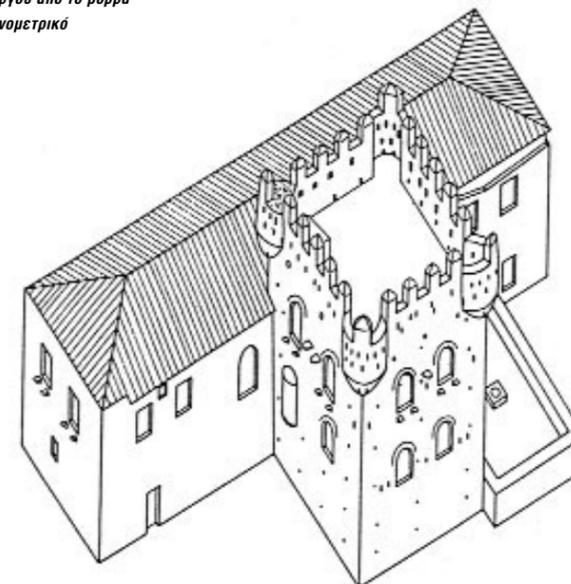
δωμα, ώστε σχηματίστηκε το εξωτερικό λιμάνι. Στον 20ο αιώνα, παρά τη μεταναστευτική έξοδο από την ευρύτερη περιοχή και τη συνακόλουθη πληθυσμιακή κάμψη της Μάνης και της Λακεδαίμονος, το Γύθειο αύξανε τον πληθυσμό του και οι υποδομές της πόλης βελτιώνονταν μέχρι το 1940. Στη συνέχεια ο πληθυσμός μειώθηκε σημαντικά και οι οικονομικές δραστηριότητες ελαττώθηκαν ριζικά. Τις τελευταίες δεκαετίες η προώθηση του τουρισμού έδωσε νέες ευκαιρίες για οικονομική ανάκαμψη. Στα πλαίσια αυτά εκφράστηκε η μέριμνα για τα δύο μνημειακά κτίρια της Κρανάης, τον επιβλητικό πύργο και το μαρμάρινο φάρο, που είχαν πάθει σοβαρές ζημιές και αλλοιώσεις κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

Ο πύργος. Στα 1978 ο ιστορικός πύργος περιήλθε στον Ε.Ο.Τ. και στη συνέχεια διαμορφώθηκε (1981-1989) ως Ιστορικό Εθνολογικό Μουσείο της Μάνης, ώστε να στεγάσει ιστορικά κειμήλια, συλλογές, αρχαιακό υλικό. Το κτίριο συνθέτουν ο τριώροφος πύργος και η μεγάλη διώροφη μακρόστενη κατοικία σε επαφή με τη βόρεια πλευρά του. Ο τριώροφος πύργος αποτελείται από θολωτό ισόγειο, δύο μονόχωρους ορόφους με ξύλινα πατώματα και δώμα με επάλξεις και 4 γωνιακούς κυκλικούς πυργί-

δίπλα: Η νησίδα της Κρανάης, 1920-30

πάνω: Άποψη του πύργου από το βορρά
κάτω: Ο πύργος, αξονομετρικό

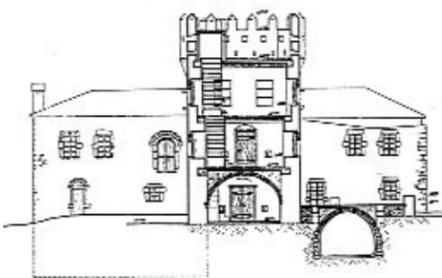
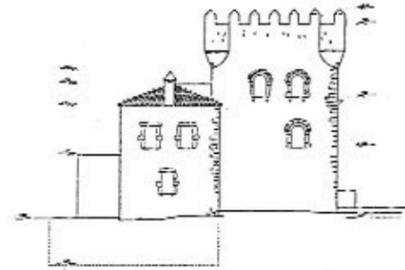
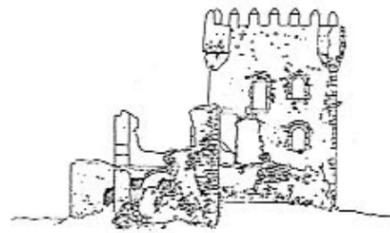
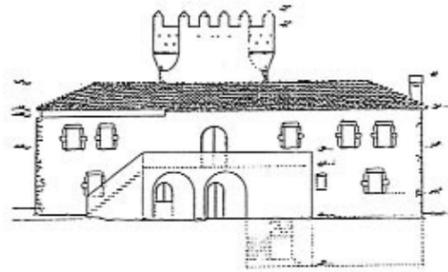
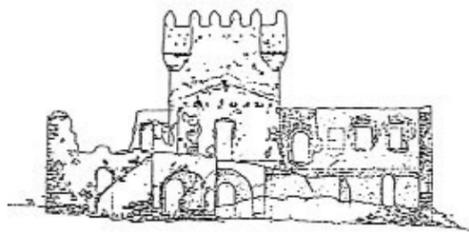

σκους. Το διώροφο κτίριο («παλάτι») περιλάμβανε στο ισόγειο τρεις θολωτούς θαλάμους και μία εξωτερική στεγασμένη θολωτή είσοδο που διαμόρφωνε και το μικρό λιακό όπου κατέληγε η εξωτερική σκάλα προσπέλασης στον όροφο. Ο όροφος είχε μία μεγάλη αίθουσα με πολλά ανοίγματα και ξύλινη κεραμοσκεπή στέγη.

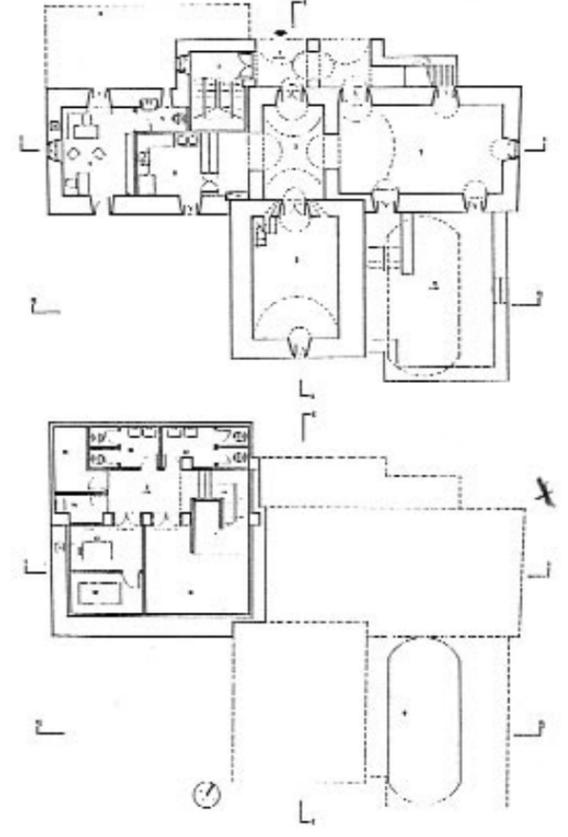
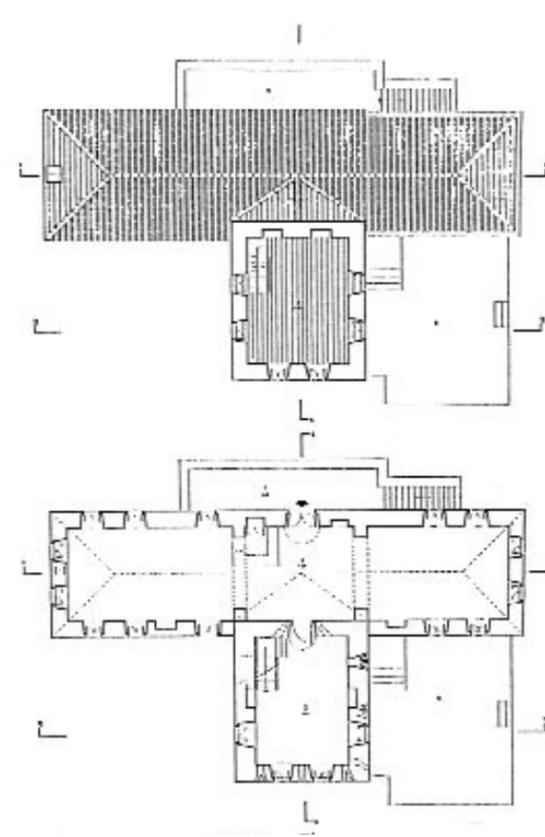
Με την επέμβαση έγινε μορφολογική αποκατάσταση του κτιρίου με διακριτική προσθήκη ορισμένων αναγκαίων υπόγειων υπηρεσιακών χώρων, καθώς και με επέκταση της ισόγειας στεγασμένης εισόδου και του λιακού για βελτίωση της προσπέλασης σε όλους τους ορόφους. Στο ισόγειο διαμορφώθηκαν ένας προθάλαμος, δύο αίθουσες, ένα παρασκευαστήριο κυλικείου και γραφείο. Στον α' όροφο του «παλατιού» μεγάλη αίθουσα εκθεμάτων. Στο β' και γ' όροφο του πύργου δύο επάλξινοι χώροι εκθεμάτων. Στο δώμα του πύργου επισκέψιμο παρατηρητήριο με μικρό κουβούκλιο εξόδου. Η ημιυπόγεια στέρνα επισκευάστηκε και το δώμα της χρησιμεύει ως εξώστης.

Εγκαινιάστηκε το Σεπτέμβριο 1989 με μία έκθεση των Έργων αξιοποίησης του Προγράμματος Παραδοσιακών Οικισμών Ε.Ο.Τ. Από το 1993 κ.ε. στέγασε την έκθεση «Περιηγητές στη Μάνη, 15ος –19ος αιώνας», την οποία διοργάνωσε το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

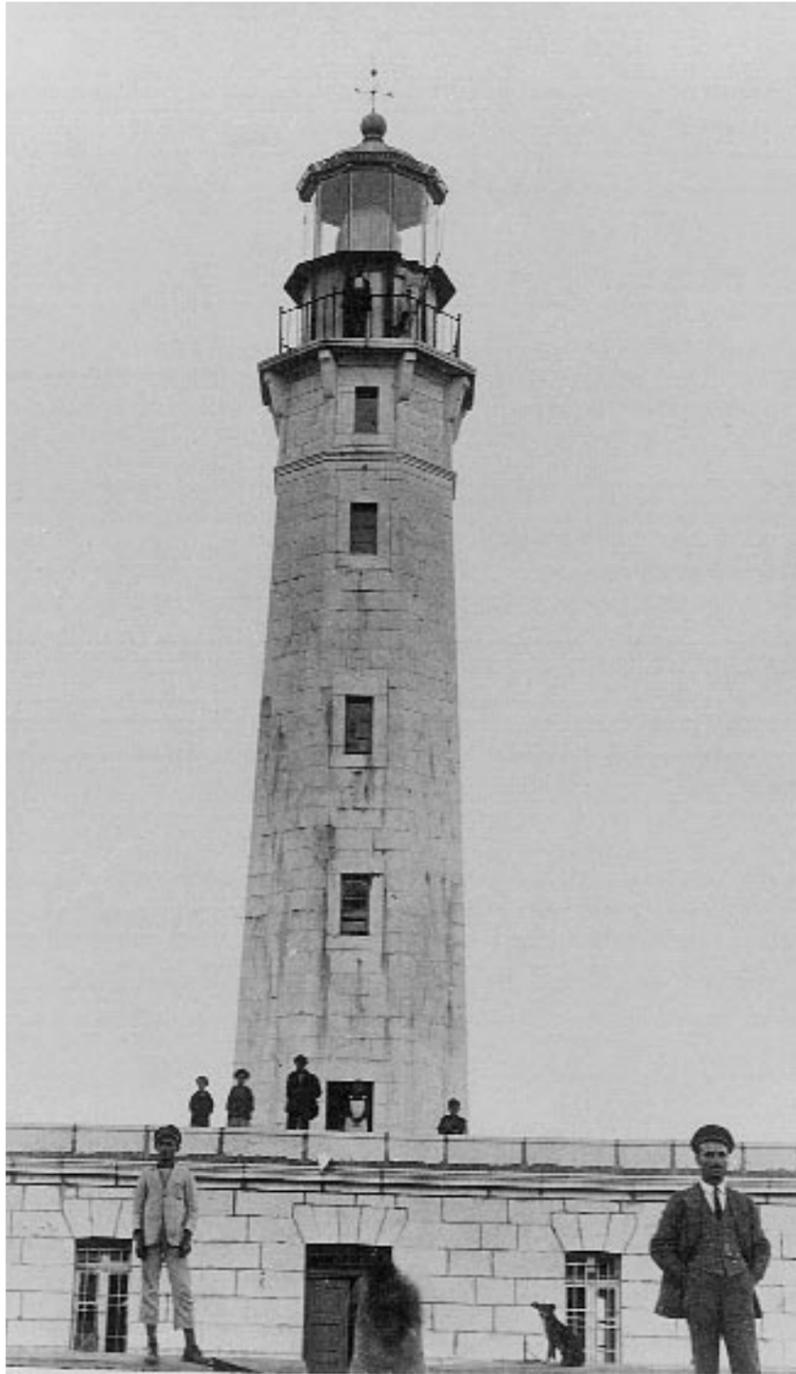

πάνω: Άποψη του πύργου από το νότο
 μέση: Όψεις του πύργου πριν και μετά
 την αποκατάσταση
 κάτω: Τομές

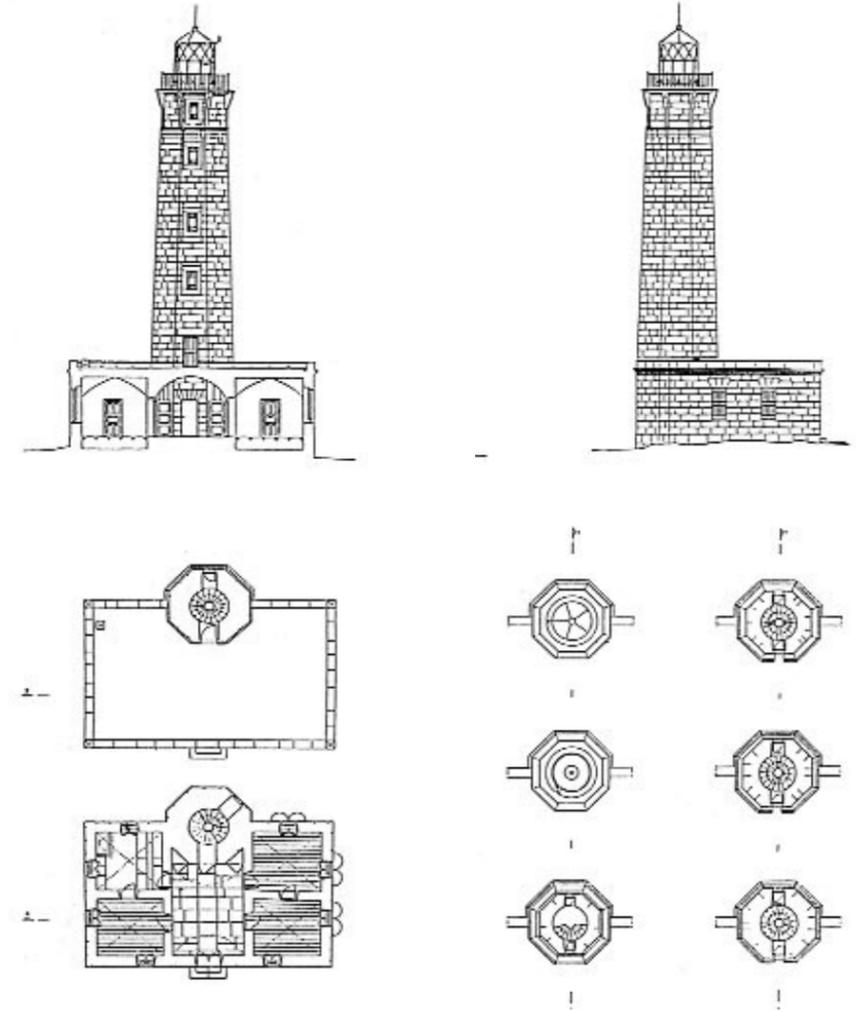

πάνω αριστερά: Κάτοψη Γ' ορόφου
 πάνω δεξιά: Κάτοψη Α' ορόφου
 μέση αριστερά: Κάτοψη Β' ορόφου
 μέση δεξιά: Κάτοψη υπογείου
 κάτω: Η μεγάλη αίθουσα εκθεμάτων στο
 β' όροφο

πάνω: Ο φάρος στις αρχές του 20ού αιώνα
 δίπλα πάνω: Όψεις, κατόψεις, τομές
 δίπλα κάτω: Ο φάρος, άποψη από τη θάλασσα, 1930-40

Ο φάρος. Από το 1989 προγραμματίστηκε η αποκατάσταση του μαρμαρίνου φάρου, αφενός ως βασικού τοπίου του Γυθείου, αφετέρου ως παραρτήματος του μουσειακού πύργου που προαναφέραμε. Το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού διέθεσε στον Ε.Ο.Τ. τη χρήση και τη διαχείριση του φάρου και της περιοχής ασφαλείας του (24 στρεμ. περίπου) προκειμένου να συμβάλει στη γενικότερη προσπάθεια αναβάθμισης της νησί-δας ως άλσους πολιτισμού και αναψυχής. Ο οκταγωνικός πύργος του φάρου συνοδεύεται από το οίκημα φανοφυλάκων, με τέσσερα δωμάτια διατεγμένα ανά δύο εκατέρωθεν του κεντρικού αξονικού θαλάμου. Στη διάρκεια του Β' παγκόσμιου πολέμου η λιθοδομή της ανατολικής όψης του οικήματος διαταράχθηκε από μία έκρηξη, ενώ το 1949 η Διεύθυνση Φάρων αντι-

κατέστησε τον αρχικό διώροφο μεταλλικό κλωβό με ένα νεότερο αυτόματο μηχανήμα, ώστε η μορφή της «κεφαλής» αλλοιώθηκε. Η μελέτη αποκατάστασης έγινε το 1989 και οι κατασκευαστικές εργασίες πραγματοποιήθηκαν από το 1994 έως το 1996. Οι τοίχοι και οι θολωτές οροφές του ισόγειου κτιρίου στερεώθηκαν με τσιμεντενέσεις, ενώ οι λίθοι της ανατολικής όψης επαναποθετήθηκαν στις αρχικές τους θέσεις. Στο ισόγειο κτίριο προβλέπεται να λειτουργήσει μικρό ναυτικό μουσείο με εκθέσεις σχετικές με τη ναυτική δράση των Μανιατών. Στο προαύλιο του φάρου προβλέπεται να εκτεθεί ο παλαιός «κλωβός» με το αρχικό αυθεντικό οπτικό και φωτιστικό μηχανήμα του 1873.

Η ένταξη ενός μουσείου στη Μονή Ξενοφώντος Αγίου Όρους

του Γιάννη Κίζη, αρχιτέκτονα

Αρχιτεκτονική μελέτη

«Κίζης & Συνεργάτες»

Αρχιτέκτονες: Γιάννης Κίζης

Δημήτρης Λεβέντης

Ιάσων Καβαλλίνης

Νίκος Βενιανάκης

Μανώλης Βουρνούς

Πολιτικός μηχ.

Φ. Περγιάκης

Μηχανολόγοι

ΗΛΜΜΕ

Μουσειολόγος

Στέλιος Παπαδόπουλος

Μελέτη

Μάρτιος 1997 - Μάιος 1998

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα ιστορικά μοναστήρια του τόπου μας έχουν αναπτύξει τα τελευταία χρόνια ενδιαφέρον για τη δημιουργία χώρων εκθέσεως κειμηλίων και προβολής της ιστορίας τους. Βέβαια τα παλιά μοναστήρια συνήθως διαθέτουν σκευοφυλάκια και βιβλιοθήκες χειρογράφων και πολυτίμων εντύπων. Οι χώροι αυτοί, σφραγισμένοι από την ιστορία, μοιάζουν με άδυτο γνώσης και τέχνης, προσπελάσιμο μόνο από μικρές ομάδες επιλεκτικών προσκυνητών, ή επιστημόνων. Το κοινό αυτό θεωρείται ότι δεν έχει ανάγκη μουσειοδιδακτικής εισαγωγής, διότι κατέχει το αντικείμενο. Όμως, ο μη εξοικειωμένος επισκέπτης, ακόμη κι αν επισκεφθεί τέτοιους χώρους, δεν αποκομίζει γνώση. Το ευρύ προσκυνηματικό κοινό θα βγει από το σκευοφυλάκιο εντυπωσιασμένο, αλλά μάλλον μη ενημερωμένο ιστορικά και καλλιτεχνικά, ενίοτε θύμα των παρανοήσεων, που προξενεί το δέος τέτοιων χώρων.

Μιά έκθεση όμως, προβάλλει επιλεγμένα για τον παιδευσιακό της στόχο κειμήλια καταγράφοντας το ιστορικό τους πλαίσιο με ποικίλους και εποπτικούς τρόπους. Ίσως να στερεί τον επισκέπτη από τη μυστηριακή ατμόσφαιρα του σκευοφυλακίου, ή μπορεί να τον βγάζει από την προσκυνηματική κατάνυξη, μεταφέροντάς τον προσωρινά σε ατμόσφαιρα ιστορικού μουσείου. Προσφέρει όμως ενημέρωση που εγγυάται τη συνειδητή και πολυδιάστατη επαφή με το μοναστήρι, πλουτίζοντας το συναίσθημα με γνώση.

Κι αυτή λείπει πολύ εσχάτως.

Είναι μάλλον προφανές, ότι για να πετύχει μια τέτοια έκθεση τον παιδευσιακό της στόχο πρέπει να χρησιμοποιήσει τα πιο σύγχρονα και αποτελεσματικά μέσα επικοινωνίας. Πώς όμως μια σύγχρονη μουσειολογική χειρονομία μπορεί να ενταχθεί σ' ένα ιστορικό μοναστήρι; Μήπως άραγε, η εισαγωγή μοντέρνων κατασκευών είναι εξ ορισμού ασυμβίβαστη προς τους παλαιούς «παραδοσιακούς» ή ακόμη και «βυζαντινούς» χώρους του; Ο περισσότερος κόσμος στον τόπο μας πιστεύει κάτι τέτοιο. Σημαντικός αριθμός ιερωμένων και η πλειονότητα των ενοριακών επιτρόπων έχει ταυτίσει την κάθε νέα κατασκευή με την αναπαραγωγή νεοβυζαντινών και ψευδοπαραδοσιακών κατασκευασμάτων. Η διεθνής εμπειρία όμως, έχει δείξει ότι το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα δεν επιτυγχάνεται με τέτοιες επιφανειακές στροφές προς το παρελθόν. Η Μονή Ξενοφώντος επιβεβαίωσε του λόγου το αληθές, εγγράφοντας στο ενεργητικό της μια καλή ελληνική εμπειρία. Το Ξενοφωντινό μουσείο είναι σήμερα έργο μοναδικό στον αγιορείτικο χώρο και καθιστά σαφές ότι σύγχρονη αρχιτεκτονική γραφή και βυζαντινό μοναστήρι όχι μόνο δεν είναι έννοιες ασυμβίβαστες, αλλά επικυρώνονται και ιστορικά: το Άγιον Όρος των περασμένων αιώνων ήταν ο πρώτος βαλκανικός αποδέκτης εκσυγχρονισμών, μετά την Κωνσταντινούπολη.

1. ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η εγκατάσταση χώρων εκθέσεως, βιβλιοθήκης και βιβλιοστασίου στους δύο κατώτερους ορόφους της μεσημβρινής πτέρυγας της μονής Ξενοφώντος, αποτελεί μακρόπνοο πρόγραμμα, με πρώτο επιμέρους έργο για τον εορτασμό του πρώτου Χιλιετηρίδας τον Οκτώβριο του 1998, τη λειτουργία εκθέσεως κειμηλίων και ιστορικής βιβλιοθήκης στον πρώτο όροφο, σε χώρους μήκους άνω των 40 μέτρων, που διαμορφώνονται από επάλλινες τοξοστοιχίες με πλάτος περίπου 7 μέτρα. Η πτέρυγα χτίστηκε το 1802 με εξαιρετικής ποιότητας και σχεδιασμού ξυλοδεμένη λιθοδομή. Μεγάλο τμήμα των πατωμάτων του τρίτου ορόφου κάηκε λίγα χρόνια μετά την αποπεράτωσή της, με αποτέλεσμα την αντικατάστασή τους με καμάρες πέτρινες, χυτές σε ξυλότυπο της εποχής, που έδωσαν στο δεύτερο όροφο τη μορφή μιας συστοιχίας θόλων με τη ρυθμική παρεμβολή τόξων, που υποδιαίρουν το σύνολο σε επιμέρους ενότητες.

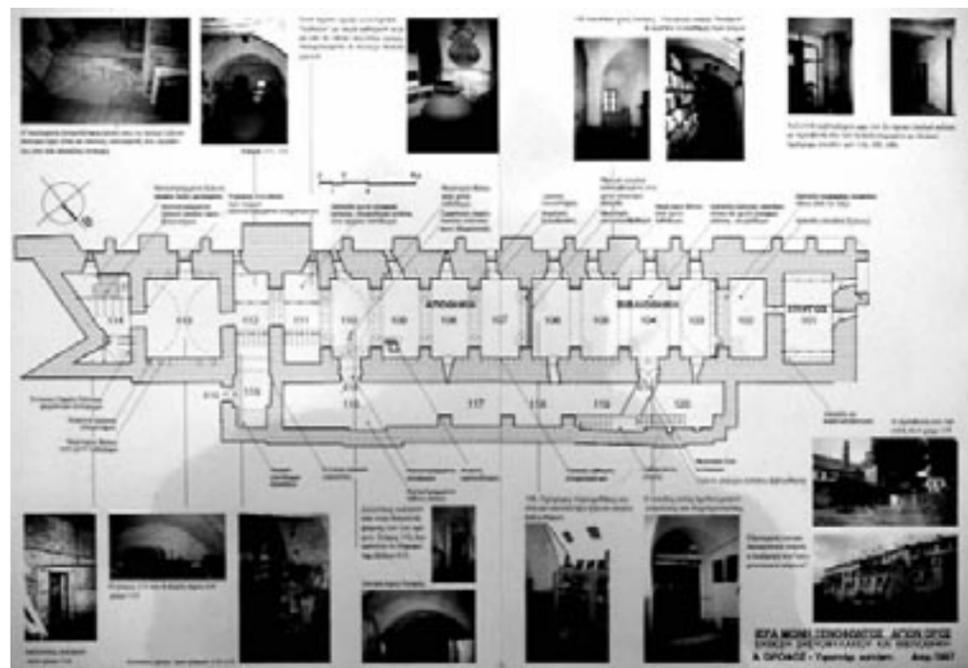
Η κεντρική ιδέα του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού δεν θα μπορούσε να είναι άλλη από αυτήν του μουσειολογικού: δηλαδή η υποβολή ενός παιδευσιακού μηνύματος. Αν η μουσειολογική μελέτη είχε ως στόχο τη βίωση του ιστορικού βάθους μέσα από την έκθεση των κειμηλίων - τεκμηρίων του παρελθόντος της Μονής, τότε η αρχιτεκτονική αποκατάσταση όφειλε να διαφυλάξει την αυθεντικότητα της ατμόσφαιρας, άρα του τρόπου ζωής και των ιδιομορφιών της κάθε εποχής, να βοηθήσει μ' άλλα λόγια την ανάγνωση του πολιτισμικού παρελθόντος πάνω στις οικοδομικές επιφάνειες.

Στην περίπτωση της Μονής Ξενοφώντος, όπου ιστορικό έκθεμα ήταν όχι μόνον το κειμηλιακό περιεχόμενο, αλλά και το περιέχον κέλυφος, ο ανταγωνισμός ανάμεσα στην αξία των εκθεμάτων και την έντονη προσωπικότητα των χώρων έκθεσης, απαιτούσε πλήρως αντιθετική σχέση των ένθετων κατασκευών προς τον αναστηλωτικό χειρισμό.

2. Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Στον έντονα δρομικό και σπονδυλωτό θολωτό χώρο εντάσσεται, με ελαφρά στροφή, επίσης σπονδυλωτό διαχωριστικό επίπλο-πέτασμα, που δίνει τη δυνατότητα κικλικής πορείας επισκέψεως της έκθεσης. Το μακρύ αυτό σκηναίο φέρει τον κύριο όγκο της τεκμηρίωσης (κείμενα, χάρτες, αναπαραστάσεις) συμπληρωμένων με κειμηλιακό υλικό σε ένθετες προθήκες. Ένθεν και ένθεν, εκεί όπου οι καμάρες χαμηλώνουν, παρατάσσονται τα μεγάλα έργα τέχνης των αντιστοιχών χρονικών περιόδων, που εγγράφονται στα θολωτά διάχωρα: εικόνες, βημόθυρα, χρυσοκεντήματα. Ο επισκέπτης κινείται, δηλαδή, έχοντας δεξιά του την ιστορική τεκμηρίωση και αριστερά του την εικαστική καλλιτεχνική δημιουργία. Στις θέσεις των εγκάρσιων τόξων παρεμβάλλονται κρουστάλλινες βιτρίνες με έργα μικροτεχνίας, διακόπτοντας το συμπαγή χαρακτήρα του διαχωριστικού επίπλου: η αυστηρή διαίρεση του χώρου διασκεδάζεται με ρυθμικές ανάπαυλες, καθώς τα κρύσταλλα υποχωρούν κάτω από την ισχυρή παρεμβολή των τόξων και επιτρέπουν οπτικές φυγές πέρα από το πρώτο πλάνο της εκθετικής επιφάνειας. Αν σε επίπεδο γενικού σχεδιασμού η λογική χάραξη της πορείας διαφοροποιεί την ένταξη της σημερινής λειτουργίας από την παραδοσιακή χρήση του θολωτού χώρου, σε επίπεδο ύψους και υλικών η αντίθεση είναι επίσης εμφανής. Στο αρμολογημένο φόντο της θολοδομίας προτάσσονται εικονοστάτες από αμμοβολισμένο κρύσταλλο: στα γκρίζα αδρά μάρμαρα εδράζονται πρισματικά δρύινα βάθρα: στα παλιά ταμπλαδωτά κουφώματα απαντούν τα μεγάλα κρουστάλλινα διαχωρίσματα των επιμέρους χώρων στο χαμηλό γενικό φωτισμό των θόλων αντιπαρατίθενται οι οπτικές ίνες που προβάλλουν τα επιμέρους εκθέματα.

Ο διαφορετικός χειρισμός της αναστήλωσης του χτεσινού χώρου και του σχεδιασμού του σημερινού εξοπλισμού, καταγράφει την από-

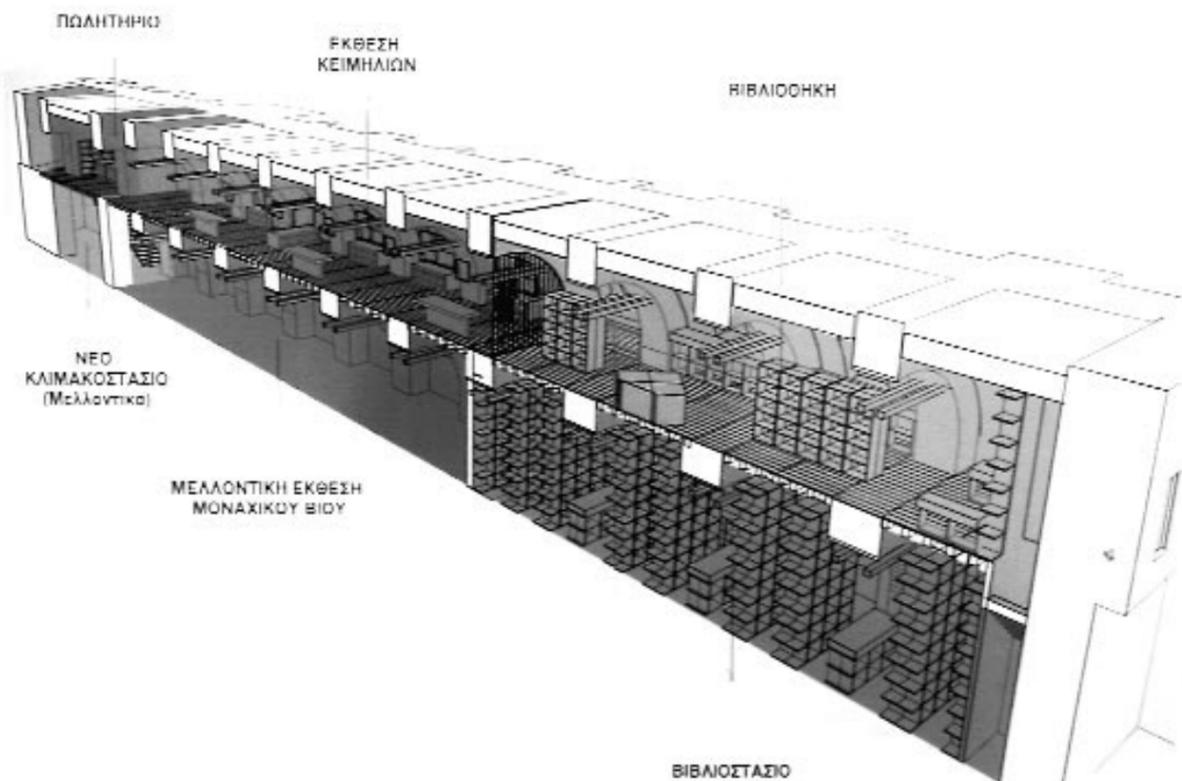
δίπλα: Η αποτύπωση της παλιάς πτέρυγας

πάνω: Το παλιό «λαδαριό» πριν την μετασκευή του σε μουσείο

μέση: Τομή διάταξης των νέων χρήσεων της μοναστηριακής πτέρυγας

σταση των εποχών και υπογραμμίζει το ιστορικό βάθος. Τι ήταν όμως το μνημειακό μέσα στους χώρους του παλιού λαδαριού; ήταν μόνο η στιβαρή λιθοδομή, τα τεράστια ξύλινα δοκάρια, τα εντυπωσιακά οχυρωματικά τόξα στο θαλάσσιο μέτωπο; δεν ήταν άραγε τα αποτυπώματα των παλιών τεχνολογιών, η ανάμνηση των κατά καιρούς χρήσεων των χώρων, οι μικροαλλοιώσεις από τις χρηστικές επεμβάσεις, αλλά ακόμα και η φθορά, η γοητεία εκείνη που αποπνέουν τα υλικά με τη γήρανσή τους; Φιλόδοξος στόχος της αρχιτεκτονικής μελέτης ήταν η δυνατότητα ανάγνωσης στο φόντο, αυτής της ιστορίας του κελύφους. Πιστεύαμε ότι αυτό το παρελθόν, με την ταπεινότητα της παρουσίας του, όχι μόνο δεν θα προσέβαλλε, αλλά θα τιμούσε τους απαστράπτοντες προβαλλόμενους θησαυρούς. Άλλωστε, ένας αναστηλωτικός

σμός παρέχει την κατάλληλη υποστήριξη φιλόδοξων μουσειοδιδακτικών αναζητήσεων. Οι επιδερμικές αντιγραφές ακυρώνουν το στόχο – η κτιριακή αποκατάσταση, εφ' όσον στέκεται σεβαστικά προς το παρελθόν, εγγυάται την πνευματική ένταξη μιας σύγχρονης έκθεσης στο μοναστηριακό περιβάλλον – το πλήθος των παρεκκλίσεων από τις αναστηλωτικές προδιαγραφές δίνει το μέτρο της συμφιλίωσης των σημερινών κοινοτήτων με την παρακαταθήκη των προκατόχων τους. Θα παραμείνει ανοικτή για πολύ ακόμα η συζήτηση γύρω από την αποδοχή της αισθητικής παρελθουσών εποχών από το σημερινό άνθρωπο, και του συμβιβασμού του με τις συνθήκες της εποχής των μνημείων που ξαναχρησιμοποιεί. Οι εργοληπτικές επιχειρήσεις ιδίως, έχουν επιδείξει το μεγαλύτερο έλλειμμα ευαισθησίας

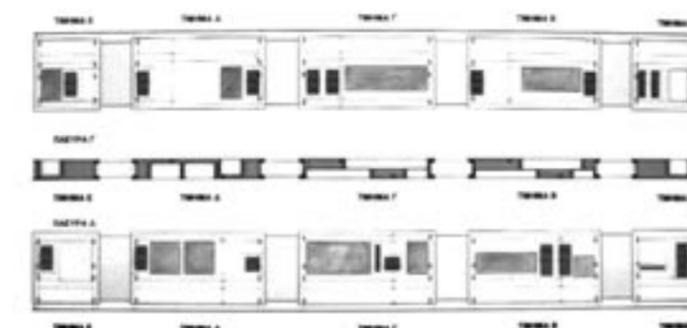
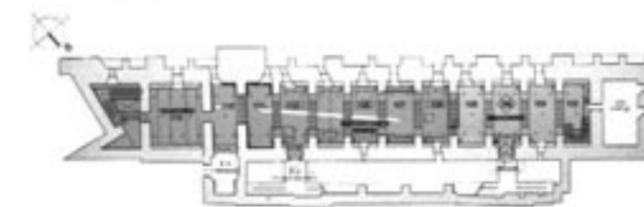
υπερσχεδιασμός, αυτό που με απλά λόγια λέγεται ανακαίνιση, μάλλον δεν θα είχε καμία σχέση με το διδακτικό στόχο του όλου έργου.

3. ΤΟ ΤΕΛΕΙΩΜΕΝΟ ΕΡΓΟ

Η μάχη για την εξισορρόπηση περιεχομένου και περιεχομένου, η μάχη για τη συμφιλίωση με το γνήσιο και την αποφυγή του εξωραϊσμένου υποκατάστατου, η μάχη για τη συνειδητοποίηση του τί δικαιούμαστε να φέρουμε στα μέτρα της αισθητικής μας και τί όχι, και μια σειρά από άλλες μάχες στο πεδίο των παρανοήσεων γύρω από την αναστήλωση και την επανάχρηση, εγγράφονται στη ρουτίνα αυτών που ασχολούνται με τα μνημεία και την, καθ' οιονδήποτε τρόπο, διάσωση και προβολή τους. Στη μονή Ξενοφώντος άλλες μάχες κερδήθηκαν, άλλες χάθηκαν. Βλέποντας το τελικό αποτέλεσμα σήμερα, εύκολα κανείς διαπιστώνει ότι:

– μόνον ο σύγχρονος αρχιτεκτονικός σχεδια-

προς αυτή την κατεύθυνση, σε συνέργεια με τους ιερωμένους, στους οποίους οι έννοιες της αποκατάστασης της σύγχρονης εκφοράς του μνημείου και της προβολής της ιστορικότητας, συγχέονται με μια αδιευκρίνιστη διάθεση εκσυγχρονισμού, με την πρόσκαιρη γοητεία της ανακαινισμένης κτιριακής επιδερμίδας, αλλά και με την ευκολία της ανακατασκευής αντί της διατήρησης και συντήρησης. Η μονή Ξενοφώντος δίνει με την έκθεση μάθημα πολυδιάστατο, πνευματικό και πρακτικό, μέσα στο κλίμα της φιλόξενης οικειότητας των μοναχών της. Το έργο τους τιμά, διότι αντί να αυτοσχεδιάσουν και να ψευδοβυζαντινίσουν, όπως τόσοι άλλοι, πέτυχαν ένα αποτέλεσμα, που έστω κι αν υπολείπεται του αρίστου, πάντως υπερβαίνει τα όρια του συνήθους.

πάνω: Κάτοψη του νέου μουσείου
μέση: Το πρώτο διάχωρο του μουσείου
κάτω: Σύσταση της ενδιάμεσης εκθετικής μονάδας

πάνω: Η ένταξη της ενδιάμεσης εκθετικής μονάδας στο θαλατώ χώρο
κάτω: Εκθετήριο εικόνων από αμμοβλαστό κρύσταλλο

Η παρουσίαση της διπλωματικής εργασίας της συναδέλφου Ελευθερίας Παπατζανάκη έγινε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με υπεύθυνη διδάσκουσα τη συνάδελφο Κωνσταντίνα Δεμίρη.

Το θέμα παρουσιάζει ενδιαφέρον γιατί αναφέρεται στους ευρύτερους χώρους της ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων περί την Ακρόπολη.

Το περιοδικό «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ» θα επιδιώκει στο μέλλον να παρουσιάζει σπουδαστικές εργασίες που θα αναφέρονται σε κρίσιμες πολεοδομικές και αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις με ρεαλιστικό χαρακτήρα και πρωτοποριακή αντίληψη.

πάνω: Μακέτα της διπλωματικής εργασίας «Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Κεραμεικού»

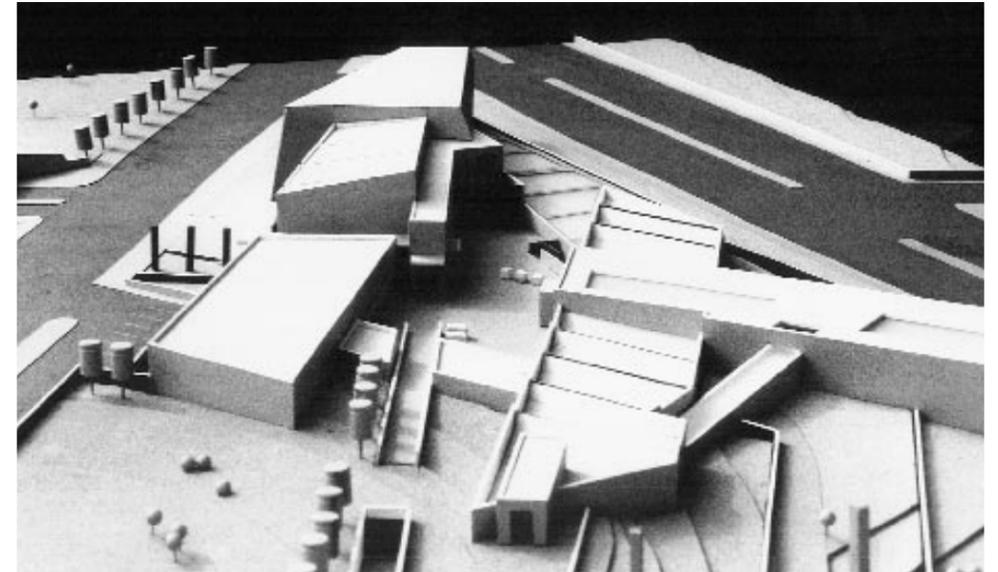
Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Κεραμεικού

της Ελευθερίας Παπατζανάκη, αρχιτέκτονας

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της μελέτης
Το αντικείμενο της μελέτης που παρουσιάζεται είναι ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός του νέου Μουσείου Κεραμεικού στο κέντρο της πόλης των Αθηνών, αλλά και η χωροθέτησή του δίπλα και μέσα στο χώρο των αρχαιολογικών ανασκαφών, με στόχο την ανάδειξη βασικών ιστορικών διαδρομών και οπτικών αξόνων της περιοχής. Τέλος, επιχειρείται μια προσέγγιση του θέματος μέσα στα πλαίσια του Δημοτικού Προγράμ-

Τι καθορίζει την αξία αυτού του χώρου, το περιέχον ή το περιεχόμενο; Ποιός είναι λοιπόν ο πυρήνας του αιτήματος; Να είναι το νέο Μουσείο ένα λειτουργικό ελάχιστο, να προστατευθούν τα γλυπτά, τα αρχιτεκτονικά μέλη και τα θραύσματα από το μη φιλικό περιβάλλον, να εκτεθούν και να γνωστοποιηθούν στο ευρύ κοινό, χωρίς συμβολική ή ιδεολογική τοποθέτηση απομυθοποιώντας ενδεχομένως τον ίδιο τον χώρο του Κεραμεικού; Μάλλον όχι. Πρέπει φυσικά να φυλαχτούν σε κατάλληλο μέρος και να δοθεί στο κοινό η δυνατότητα να τα γνωρίσει

ματος ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας.

Θέση και Όρια της περιοχής μελέτης
Η περιοχή μελέτης βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της Αθήνας και υπάγεται στο 3ο Δημοτικό Διαμέρισμα, ορίζεται δε από τους δρόμους Πειραιώς, Ερμού, Σαλαμίνας, Ψαρμιλίγκου, Ασωμάτων και Μελιδόνη. Γειτνιάζει Β.Α. με την περιοχή του Ψυρρή, Βόρεια με την περιοχή του Μεταξουργείου, Β.Δ. με το Γκαζοχώρι, Νότια με τα Πετράλωνα και Ανατολικά με την Αρχαία Αγορά και αποτελεί το τρίτο και δυτικό άκρο του ιστορικού τριγώνου της πόλης των Αθηνών.

2.ΚΥΡΙΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΠΙΣΤΕΥΩ

Το Μουσείο αποτελεί έναν πλούσιο νοηματικό χώρο, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για αρχαιολογικό. Η επίδραση που ασκεί στον κάθε επισκέπτη είναι καταλυτική. Είναι ένας χώρος που δύσκολα αφήνει περιθώρια να τον αγνοήσει κανείς. Το Μουσείο ως κτίριο θέτει το εξής ερώτημα:

και να τα μελετήσει σε άνετες συνθήκες. Το Μουσείο πρέπει να είναι λειτουργικό, να ικανοποιεί δηλαδή τις ανάγκες για τις οποίες σχεδιάστηκε, τόσο για τον επισκέπτη, το μελετητή, τον αρχαιολόγο, τον εργαζόμενο, όσο και για τον περαστικό. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει «αποθήκη εκθεμάτων» αλλά ένα δημόσιο κτίριο – τοπόσημο σε μία κάπως «προβληματική» περιοχή της πόλης. Ενώ γίνεται λόγος για υποβαθμισμένη περιοχή, στην πραγματικότητα έχουμε να κάνουμε με μία τοποθεσία όπου συναντάμε ετερόκλητες χρήσεις, μεγάλη κυκλοφορία οχημάτων, ρύπανση και θόρυβο που περικλείει ασφυκτικά έναν ευαίσθητο αρχαιολογικό χώρο. Αν θελήσουμε, λοιπόν να τοποθετήσουμε εδώ ένα σημαντικό δημόσιο κτίριο, όπως στην προκειμένη περίπτωση ένα αρχαιολογικό μουσείο, θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας όλα τα παραπάνω, έτσι ώστε να αποφύγουμε τη δημιουργία ενός συνόλου αποκομμένου από αυτή την πραγματικότητα. Το νέο Μουσείο Κεραμεικού τοποθετείται στη βορειοδυτική άκρη του ιστορικού τριγώνου των Αθηνών, στη μύτη του

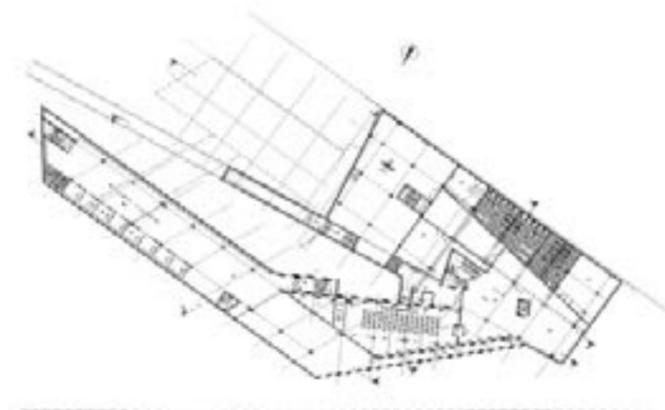
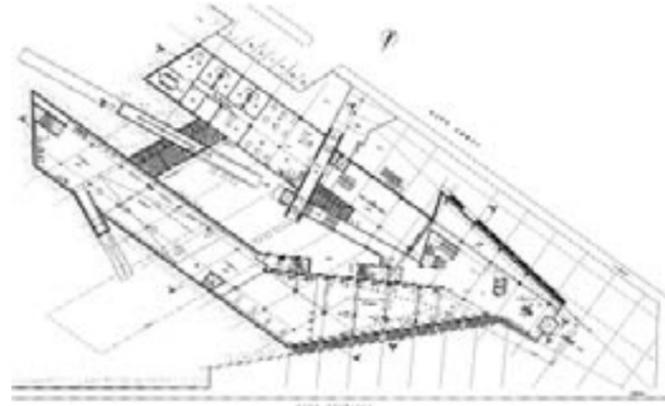

τριγώνου, στη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ερμού, στο όριο μεταξύ σύγχρονης πόλης και αρχαιολογικού χώρου. Πρόκειται για ένα κρίσιμο πολεοδομικό σημείο στο οποίο συγκλίνουν δύο σημαντικοί κυκλοφοριακοί άξονες (Πειραιώς - Ερμού). Σχεδιάζοντας λοιπόν, δεν μπορούμε να αδιαφορήσουμε και να απομονώσουμε το Μουσείο στο βάθος του αρχαιολογικού χώρου, αλλά να προσπαθήσουμε να το εντάξουμε στον αστικό ιστό, να το συνδέσουμε με τα γειτνιάζοντα πολιτιστικά δρώμενα κυρίως της οδού Πειραιώς (Γκάτζι, Πολιτιστικό Κέντρο Μελίνας Μερκούρη, Μουσείο Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής κ.α.).

Η αναζήτηση της σχέσης παλαιού και νέου αποτέλεσε σχεδιαστικό ζήτημα. Σε μια περιοχή όπως ο Κεραμικός, όπου κτίσματα από διάφορες χρονολογικές περιόδους συνθέτουν ένα περίπλοκο μωσαϊκό, το κέλυφος του νέου Μουσείου θα πρέπει να υπαγορεύει ένα συνεχή διάλογο με το περιβάλλον του, ούτως ώστε το «υφιστάμενο» να επηρεάζει το «νέο» και το αντίστροφο, με μια τέτοια μορφή που να προκαλεί την είσοδο στην αρχαία πόλη και ταυτόχρονα την έξοδο προς τη σύγχρονη. Η διττή φύση του Μουσείου είναι αυτή. Δέχεται τον επισκέπτη και τον οδηγεί προς τον αρχαιολογικό χώρο, ενώ ταυτόχρονα ωθεί τον αρχαίο κόσμο προς το σύγχρονο σταυροδρόμι. Αυτό άλλωστε είναι εν μέρει που οδηγεί στο σχεδιασμό μιας διττής (διπλής) παραλληλίας, δύο παράλληλων συγκροτημάτων. Το πρώτο που περιέχει την είσοδο, τη διοίκηση και πολιτιστικές λειτουργίες (δημόσιο τμήμα του Μουσείου) με μορφή που μοιάζει να σπρώχνει προς τη μήτη του τριγώνου και το δεύτερο που περιέχει τον εκθεσιακό χώ-

ρο (ιδιωτικό τμήμα του Μουσείου) με μορφή που σημαδεύει τον αρχαιολογικό χώρο. Έτσι το κτίριο δηλώνει «παρόν» σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο αστικό περιβάλλον, αφού το ύψος του στο δημόσιο τμήμα είναι σχετικά μεγάλο και ταυτόχρονα παραμένει σχεδόν αόρατο από το μέρος του αρχαιολογικού σκάμματος.

Στο σχεδιασμό του νέου αρχαιολογικού Μουσείου Κεραμικού τίθεται ένα σημαντικό συνθετικό πρόβλημα: θα πρέπει η δομή του χώρου να είναι τέτοια ώστε να ακολουθεί την πορεία του χρόνου. Ακολουθώντας αυτή την αρχή ο χώρος που μελετάται αναπαριστά την ιστορική γραμμή. Η γραμμή αντιμετωπίζεται με την αρχιτεκτονική της έννοια (άξονας). Όταν μιλάμε για την ιστορία, μιλάμε για την κίνηση του χρόνου όπως αυτή προσδιορίζεται από την ευθεία (δεν έχει αρχή και τέλος και οδηγεί στο άπειρο). Έτσι προκύπτουν στην αρχιτεκτονική μας σύνθεση δύο βασικοί άξονες: ο πρώτος ακολουθεί την αρχαία χάραξη της Οδού των Τάφων (της δυτικής εξόδου της αρχαίας πόλης των Αθηνών) και ο δεύτερος το ίχνος των αρχαιολογικών ευρημάτων που προσκοίνονται στο τωρινό μουσείο. Παρατηρώντας τις χαράξεις που προκύπτουν, διαπιστώνεται η παραλληλία της Οδού των Τάφων (του Δρόμου) και της οδού Ερμού. Το νόημα της επιλογής της διαδοχικής παραλληλίας είναι να τονιστεί η γραμμή αυτή, η οποία τείνει να ξεχαστεί και βρίσκεται θαμμένη κάτω από την οδό Πειραιώς, ενώ αντίθετα η ιερά οδός βρίσκεται να ακολουθεί τα αρχαία χνάρια της. Με την επιλογή δηλαδή των αξόνων αυτών, ακολουθούμε τα αρχαία χνάρια και με τη διαδοχική παραλληλία αυτών, προσπαθούμε να τα αναδείξουμε. Ταυτόχρονα γραμμική είναι και η

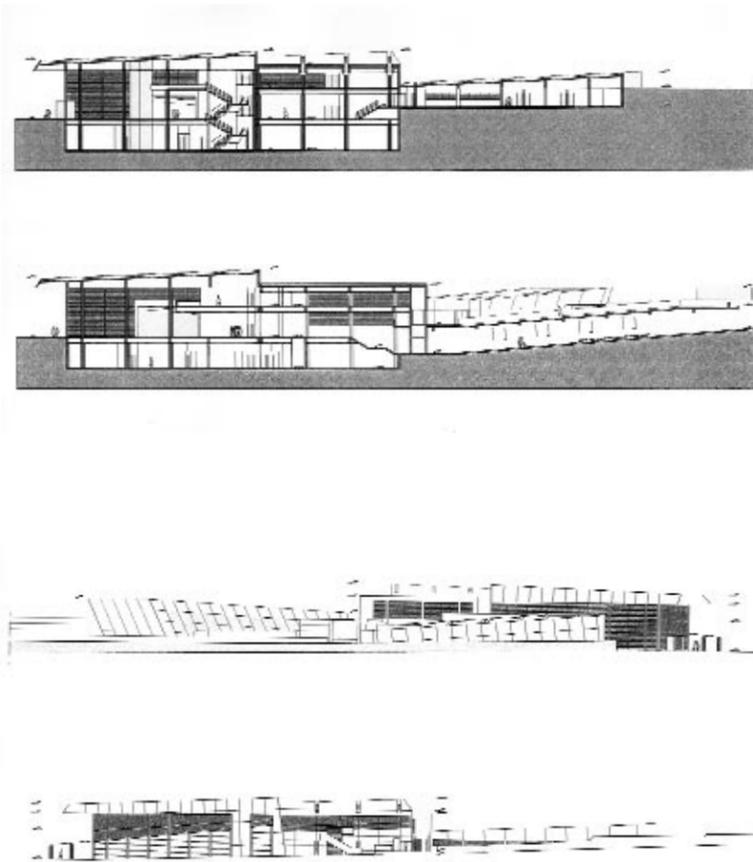
αντιμετώπιση του χώρου της έκθεσης, δηλαδή δεν έχουμε να κάνουμε με τη συνηθισμένη τεμαχιοποίηση του εκθεσιακού χώρου άλλων αρχαιολογικών μουσείων, αλλά με μία και μοναδική αίθουσα, όπου παρουσιάζονται με χρονολογική σειρά τα ευρήματα.

Σημαντικό στοιχείο της σύνθεσης είναι η ενσυνείδητη επιλογή να είναι το κτίριο όσο πιο χαμηλό και κρυμμένο γίνεται, να σέβεται το αρχαιολογικό περιβάλλον που το «φιλοξενεί» και ταυτόχρονα να αποκαλύπτεται διαδοχικά στο αστικό περιβάλλον που το περικλείει. Όπως τα αρχαία ευρήματα ανασύρθηκαν από το έδαφος με τις ανασκαφές, έτσι και το Μουσείο αναδύεται από το έδαφος, αναδεικνύοντας τη μαγεία της μεταμόρφωσής του ανάλογα με την ώρα, την εποχή, τη βροχή ή τον ήλιο. Έτσι από την Πειραιώς οι όγκοι βυθίζονται διαδοχικά και τα ανοίγματα απουσιάζουν σχεδόν τελείως (σε όλη την έκθεση ο φωτισμός γίνεται από την οροφή), με την προοπτική ότι ο επισκέπτης θα ανακαλύψει ανεμπόδιτος τη μαγεία των αρχαιολογικών ευρημάτων, ενώ αντίθετα από την Ερμού, κατά μήκος της οποίας τοποθετούνται βοηθητικές κυρίως λειτουργίες, οι όγκοι αναδύονται, βγαίνουν από το έδαφος και τονίζουν τον άξονά της. Γενικά υπάρχει κρυμμένος συμβολισμός, συσχετισμός στο υπόσκαφο του Μουσείου που οδηγεί στην ανασκαφή των αρχαίων τάφων. Παράλληλα οι οπές φωτισμού του υπογείου (τάφος 1,2) αποτελούν σαφή όρια του χώρου του Μουσείου τόσο από την Πειραιώς όσο και από την Ερμού, ενώ φέρουν και αυτές το συμβολισμό αρχαία = ανασκαφές = σκάμμα = τάφος. Επιλέχθηκε να είναι υπόσκαφο (περίσκαπτο) το μεγαλύτερο τμήμα του μουσείου, για λόγους τόσο συμβολικούς όσο και πρακτικούς. Η υπόσκαπτη ή περίσκαπτη κατασκευή εμφανίζει αρκετά πλεονεκτήματα, όπως η σχετικά σταθερή θερμοκρασία, η ελάχιστη συντήρηση των εξωτερικών επιφανειών, οι μικρές δαπάνες για θέρμανση και ψύξη, η προστασία από φυσικές καταστροφές, η ασφάλεια από κλοπές και κυρίως το γεγονός ότι δεν «επιβαρύνει» οπτικά το περιβάλλον. Άλλωστε από την πρόσφατη εμπειρία του Αττικού Μετρό έγινε προφανές ότι οι εκτεταμένες εκσκαφές φέρνουν στο φως πληθώρα αρχαιοτήτων προς μελέτη και έκθεση.

Ας επιχειρήσουμε τώρα μια ξενάγηση στο εσωτερικό του μουσείου.

Το κτίριο που στεγάζει την κεντρική είσοδο του Μουσείου είναι το πρώτο που αντικρίζει κανείς και αυτό λόγω του ύψους και του μεγέθους του. Χωρίζεται σε δημόσιο (χώρος υποδοχής, πληροφόρησης, εκδοτήριο εισιτηρίων) και ιδιωτικό (είσοδος έκθεσης, περιοδικών εκθέσεων, πολιτιστικών εκδηλώσεων και αρχαιολογικού χώρου). Τα μεγάλα περιμετρικά υαλοστάσια του κτιρίου και αποτελούν το συνδυαστικό κρίκο μεταξύ του αστικού τοπίου και των ιδιαίτερων χώρων του Μουσείου. Είναι ένας χώρος ελεύθερος με μεγάλο εσωτερικό ύψος, που δίνει στον επισκέπτη το χρόνο να προετοιμαστεί πριν την είσοδό του στην έκθεση.

Εισερχόμενος κανείς στο χώρο της έκθεσης, νιώθει να λούζεται από το φως που μπαίνει από την τεράστια γυάλινη οροφή και ενώ κατηγοριάζει προς το επόμενο επίπεδο (βλέποντας ταυτόχρονα τα εκθέματα που είναι τοποθετημένα στο δάπεδο της ράμπας έτσι ώστε να εξέρχονται από αυτήν), αντιλαμβάνεται τη σταδιακή

70

από πάνω προς τα κάτω:
1. Όψη οδού Πειραιώς, 2. Όψη οδού
Ερμού, 3. Τομή Α-Α, 4. Τομή Β-Β

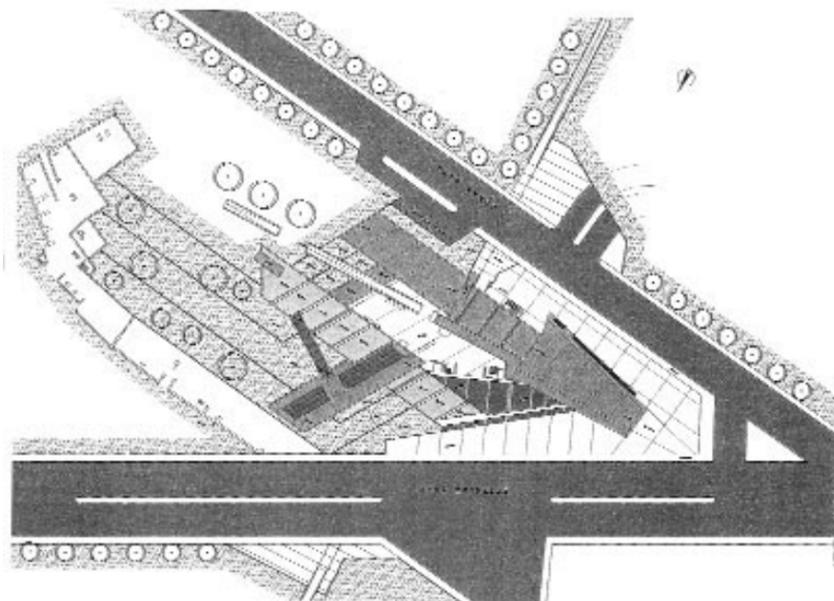
μείωση του φυσικού φωτισμού. Το κιναισθητικό αυτό «παιχνίδι» συνεχίζεται και όταν στην πορεία ο επισκέπτης αρχίζει να ανεβαίνει στο επόμενο επίπεδο, φθάνοντας προς το τέλος του εκθεσιακού χώρου, οπότε αυξάνεται εκ νέου ο φυσικός φωτισμός μέχρις ότου να βγει από την αίθουσα στο αίθριο, πριν οδηγηθεί στον αρχαιολογικό χώρο. Η σκοπιμότητα αυτής της συνθετικής κίνησης καθοδηγείται τόσο από τη φύση του αρχαιολογικού χώρου (αρχαίο νεκροταφείο Κεραμεικού), όσο και από τα ίδια τα

εκθέματα. Πρόκειται για ένα ψυχολογικό παιχνίδι όπου ο επισκέπτης κατανοεί τη σπουδαιότητα του χώρου και των εκθεμάτων, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί τη νοηματική και συμβολική κάθαρση του επισκέπτη από το αστικό περιβάλλον προς αυτό του αρχαιολογικού χώρου. Είναι δηλαδή το Μουσείο ο καταλύτης στην κατανόηση και αντίληψη του χώρου του Κεραμεικού.

Με την είσοδο στο Μουσείο, υπάρχει η δυνατότητα της απευθείας εξόδου προς τον αρχαιολογικό χώρο, μέσω ενός επιμήκους υπόγειου διαδρόμου, όπου μεγάλες βιντεοσθόνες προβάλλουν και προϊδεάζουν για το περιεχόμενο αυτού.

Ένα από τα θέματα που προσεγγίζει η μελέτη για το Μουσείο του Κεραμεικού, είναι η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων, για την οποία γίνεται συχνά λόγος τελευταία. Προβλέπονται πλήθος έργων που πρόκειται να γίνουν στην περιοχή στο άμεσο μέλλον και που θα προσπαθήσουν να αναδείξουν την ιστορική φυσιογνωμία του Κεραμεικού, συνδέοντάς τον με το Θησείο, την Ακρόπολη και την αρχαία Αγορά. Έτσι θα γίνει πραγματικότητα ο ιστορικός περίπατος στις γειτονιές της Αθήνας. Προβλέποντας κάτι τέτοιο, προτείνεται ο χώρος περιμετρικά του μουσείου από την Ερμού, αλλά και το τμήμα Πειραιώς- Ιερά Οδός να μετατραπεί σε χώρο περιπάτου με δένδροφύτευση και πράσινο, προέκταση του τοπίου της Αρχαίας Αγοράς και του μοναδικού βιότοπου του Αρχαιολογικού χώρου του Κεραμεικού. Ταυτόχρονα προβλέπεται και υπόγειο πάρκιν ικανού αριθμού θέσεων, που θα διευκολύνει την έλευση των επισκεπτών, το οποίο τοποθετείται στην απέναντι της εισόδου πλευρά της Ερμού.

Η μελέτη του Νέου Μουσείου Κεραμεικού δεν είναι μια ακόμη ρητορική προσπάθεια ανάδειξης ενός αρχιτεκτονικού αυτοσκοπού, ούτε μιας τεράστιας κλίμακας ουτοπία. Με τη γεωμετρία και τους όγκους που προτείνει και περικλείει, γίνεται συνδεδετικός κρίκος που ενοποιεί αστικούς τομείς οι οποίοι μέχρι τώρα παρέμεναν ουσιαστικά απομονωμένοι ο ένας από τον άλλο. Είναι η μελέτη για ένα δημόσιο κτίριο με συμβολικό χαρακτήρα, το οποίο λείπει σήμερα από τους χώρους και τις αναζητήσεις της πόλης.

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Ε Σ - Ε Ι Δ Η Σ Ε Ι Σ

ΚΕΝΤΡΟ «ΓΑΙΑ» ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η επέκταση του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας στην Κηφισιά, είχε να αντιμετωπίσει πολλούς περιορισμούς: αρχίζοντας από το χώρο –το κατ’ εξοχήν παραδοσιακό τμήμα της Κηφισιάς με πρόσοψη από την ιστορική οδό Όθωνος, τη σύνδεσή του με το ήδη υπάρχον Μουσείο, νεοκλασικό κτίσμα του 19ου αιώνα, τον απαραίτητο μεγάλο χώρο– 11.500 τμ για να στεγάσει τις προβλεπόμενες ανάγκες και τέλος τους πολεοδομικούς περιορισμούς, ως προς το ύψος, την κάλυψη κ.λπ.

Οι προβληματισμοί αυτοί, ήσαν κοινοί τόσο για το Δ.Σ. του Μουσείου, όσο και για το αρχιτεκτονικό γραφείο Μιχάλη Φωτιάδη, που είχε επιλεγεί ακριβώς για την εγγύηση που προσέφερε να αντιμετωπίσει όλες αυτές τις δεσμεύσεις.

Εκτός από τις προδιαγραφές των αντικειμενικών αναγκών του Μουσείου, ο πρόεδρος Άγγ. Γουλανδρής –δυστυχώς δεν το είδε στην πραγματοποίηση του– ήθελε το κτίριο που θα έφερε το βαρύ όνομα Κέντρο ΓΑΙΑ – να διαχέεται και να εκπέμπει μία ατμόσφαιρα ισορροπίας βασισμένη σε γήινα υλικά και στην αρχιτεκτονική του δομή. Δομή ισορροπίας και ανάτασης για να προετοιμάσει τον επισκέπτη να γίνει δέκτης των μηνυμάτων του.

Πιστεύω ότι το αρχιτεκτονικό αποτέλεσμα μας δικαιώνει με τη σεμνή παρουσία και την ένταξη του στην αρχιτεκτονική κοσμοπολίτικη παράδοση δύο αιώνων της Κηφισιάς και με τις λειτουργικές δυνατότητες να στεγάσει τις πολλές και ποικίλες δραστηριότητες: εκθεσιακούς και εργασιακούς χώρους, χώρους για το κοινό, αμφιθέατρο, βιβλιοθήκη, χώρους συλλογών, εστιατόριο, μεγάλο χώρο στάθμευσης κ.λπ.

Τελικά η έναρξη της λειτουργίας του για το κοινό από τις αρχές του Ιανουαρίου θα σημαίνει και την ένταξη του στο χώρο και στο σκοπό που προορίζεται να εκπληρώσει.

Νίκη Γουλανδρή, Πρόεδρος

Κύριοι,

Ευχαριστώ ιδιαίτερα για την ωραία δημοσίευση με την προσεγμένη σελιδοποίηση του Κέντρου «ΓΑΙΑ» του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, στο 24ο τεύχος του Συλλόγου, το 2ο της έξυπνης παρουσίασής της Σειράς Μουσείων Ελλήνων Αρχιτεκτόνων. Θα παρακαλούσα να αναφερθεί στο

επόμενο τεύχος σας, η πλήρης σειρά των συνεργατών που ασχολήθηκαν με το έργο.

Αρχιτεκτονικά: Μιχάλης Φωτιάδης & Συνεργάτες
Αρχιτέκτονες ΕΠΕ Στατικά: Φράνκ Μπέιζιλ ΑΕ
Εγκαταστάσεις: Φράνκ Μπέιζιλ ΑΕ
Ακουστική μελέτη: Μ. Χαϊδοπούλου-Adams
Διοίκηση έργου και επίβλεψη στατικών: Ν. Μαλατέστας & ΣΙΑ

Φωτογραφίες
Εξωτερικές: Ν. Δανιηλίδης
Εξωτερικής πέργκολας: Μ. Φωτιάδης
Εσωτερικές: Δ. Καλαποδός
Προπλάσματος: IMAGO, Δ. Ταμβίσκος

Ευχαριστώ για την κατανόηση.
Μιχάλης Φωτιάδης, αρχιτέκτων

ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ - ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ (Η επιστροφή της ζωγραφικής μορφής)

«Nulla sine tragoedia gloria» (Επίγραμμα από αυτοπροσωπογραφία του De Chirico (1922-23)

Το 1900, ακριβώς εκατό χρόνια πριν, ο Πουτσίνι αποφάσιζε ώστε ο αγαπημένος της Τόσκας, ο Καβαραντόσι, να είναι και ζωγράφος και επαναστάτης. Το σαρκωμένο σύμβολο της μοντερνιστικής ουτοπίας δηλαδή. Στην εποχή μας που εξέλιπαν οι επαναστάτες μήπως δεν μας επιτρέπεται να στερηθούμε και τους ζωγράφους; Τι όμως μπορεί να νομιμοποιηθεί ως ζωγραφική στην εποχή της ρέουσας ηλεκτρονικά εικόνας. Και συγχρόνως τι είναι μουσείο ζωγραφικής στην εποχή του πληθωρισμού των ομογενοποιημένων μουσείων της νεωτερικής ακαδημίας; Γράφει σχετικά ο Ζαν Κλαίρ: «...Ένα επαναστατικό σχέδιο, τώρα που αρχίζει η Τρίτη χιλιετία, θα μπορούσε να είναι το ακόλουθο: θα έχτιζαν ένα κτίριο. Θα ήταν απλό και κάπως επίσημο. Θα ήταν φτιαγμένο από πέτρα, με τοίχους, πόρτες και παράθυρα και ίσως κάποιες κολόνες για να υπογραμμίζουν διακριτικά τη σοβαρότητα της λειτουργίας του. Οι αίθουσες θα ήταν αρμονικές, ούτε πολύ μεγάλες, ούτε πολύ μικρές. Το φως θα ήταν βορινό, ψυχρό και ομοιόμορφο. Στους τοίχους, στο σωστό ύψος, θα κρεμούσαν μόνον πίνακες αποκλείοντας κάθε άλλο αντικείμενο που θα διεκδικούσε την ιδιότητα του καλλιτεχνικού. Επίσης, δεν θα εφαρμόζοταν κανένα κριτήριο νεωτερικότητας. Θα μπορούσε κανείς να δει πορτρέτα φαγιούμ και πίνακες του Τζακομέτι, παστέλ του Szafran και

του Λιοτάρ, vedute του Καναλέτο και τοπία του Lopez-Garcia, ένα γυμνό του Λούσιαν Φρόντντ πλάι σ’ έναν Ζερικό... Και τέλος θα κρεμούσαν στην είσοδο αυτού του κτιρίου μια ταμπέλα νέου τύπου: Μουσείο Ζωγραφικής».¹ (Πρόκειται για μιαν άποψη που, εντέλει, καθιστά πραγματικότητα ο Ν. Serota στη Modern Tate του Λονδίνου. Η διευθέτηση των έργων πιστοποιεί αφενός την επιστροφή στη ζωγραφικότητα και αφετέρου την αντισυμβατική αντιμετώπιση της επίσημης Ιστορίας της Τέχνης)

Το Μουσείο Φρυσίρα με τη σειρά του συγκροτεί μιαν αντίστοιχη, ανεξίθρησκη πινακοθήκη στεγασμένη σε διδύμα νεοκλασικά κτίρια στην Πλάκα και συγχρόνως προτείνει σύγχρονα έργα που εδράζονται όμως σε κλασικές αρχές, επιμένοντας στην περιπέτεια της μορφής και το δράμα –ή την αποθέωση– του σώματος. Ένα σώμα που επιστρέφει πανηγυρικά στη δυτικοευρωπαϊκή εικονιστική παράδοση των τελευταίων δεκαετιών μέσω προσωπικοτήτων, όπως ο Bacon, ο Rustin, ο Balthus ή ο Pat Andrea, ενώ παράλληλα δεν απουσίασε ποτέ από τη νεοελληνική ιστορία των μορφών (πρβλ. τις περιπτώσεις του Μόραλη, του Κουσσανή, του Κανιάρη, του Θεοφυλακτόπουλου, αλλά και του Μπάικα ή του γλύπτη Γ. Λάππα). Θα μπορούσε μάλιστα κανείς να ισχυρισθεί βάσιμα ότι η φιγούρα σφράγιζε ακόμα και τις πιο επαναστατικές εκφράσεις της avant garde στις αρχές του προηγούμενου αιώνα (λ.χ. κυβισμός και Πικάσο, μεταφυσική ζωγραφική και Ντε Κίρικο, εξπρεσιονισμός και Κίρχνερ, σουρεαλισμός και Μαγκρίτ κ.ο.κ.) Η ανθρώπινη μορφή φαίνεται ότι εξοβελίζεται, φορτωμένη με όλα τα αμαρτήματα της ακαδημαϊκής έκφρασης, μόνο από ένα συγκεκριμένο είδος του ευρωπαϊκού μοντερνισμού, το De Stijl και τον Κονστρουκτιβισμό-Σουπρεματισμό, όπως επίσης και από ένα μεγάλο τμήμα του αμερικάνικου αφηρημένου εξπρεσιονισμού. Οι αιτίες αυτής της «αφάνειας» δεν είναι του παρόντος να ερμηνευθούν. Πάντως έχουν να κάνουν ασφαλώς τη θεοποίηση της μηχανής σε βάρος αλλά και σε μίμηση της ανθρώπινης φυσιολογίας και με την επιθυμία της αναγωγής σε καταστάσεις πέραν του ορατού. Η βιοχημεία, η γενετική, η μακροιατρική, η πλαστική χειρουργική και οι λοιπές «χαρούμενες επιστήμες» της εποχής, δηλαδή οι σύγχρονες «ανθρωπομετρίες», κατασκεύασαν μέσα από συνεχή, θριαμβικά επιτεύγματα, το νέο ανθρώπινο τύπο που όφειλε να μην οφείλει τίποτε ούτε στον Ιησού ούτε στο Βάκχο, για να παραφράσουμε το Νίτσε.² Και βέβαια οι καινούργιες

απόψεις για το σώμα, αξίας ή απαξίας αδιάφορο, σχετιζόνταν άμεσα με τις καινούργιες αποδόσεις της φιγούρας, όπως αυτές καταγράφονταν στη φωτογραφία ή τον κινηματογράφο, ή το vídeo μέσα από μια διαρκώς επιταχυνόμενη κίνηση. Έτσι οι τέχνες της εικόνας χωρίστηκαν αμετάκλητα σε εκείνες της στατικής και σε εκείνες της ρέουσας εικονοποιίας. Εκ των πραγμάτων η ζωγραφική ταυτίστηκε με την ηρεμία, το στοχασμό, την ακινησία του χρόνου, το ρέμβος, ενώ ο κινηματογράφος λ.χ. με την ταχύτητα, την εναλλαγή, το κινήγι της ολοένα και θεαματικότερης εντύπωσης. Κι όμως: οι σχέσεις της προαιώνιας μάνας-ζωγραφικής με τα σύγχρονα ηλεκτρονικά τέκνα της, είναι περισσότερο από προφανής. Υπό την έννοια αυτή θα μπορούσε κάποιος να ορίσει τη ζωγραφική ως ένα στοπ-καρέ του σινεμά αλλά και το σινεμά ως ένα tableau vivant που αιφνίδια απέκτησε κίνηση και διάρκεια στην επιθυμία του να αφηγηθεί κάτι. Το σώμα πάλι, από την «Ολυμπία» του Μανέ ως τις Machines Celibataires του Ντυσάν και από το πορτρέτο του Βολάρ από τον Πικάσο ως το αυτοβασανιζόμενο ή αυτοεκτεθειμένο κορμι του ίδιου του καλλιτέχνη (Rudolf Schwarzkogler, Bruce Naumann), παραμένει ένα εικονογραφικό αιτούμενο δοθέντος ότι το ίδιο δεν τελειώνει ποτέ εκεί που τελειώνει η επιδερμίδα του.³

Η επιστροφή λοιπόν της ζωγραφισμένης μορφής είναι ένα κέρδος που θα αποτελούσε σφάλμα να το αποδίδαμε στην αδυναμία του σήμερα να απαλλαγεί από τα στερεότυπα της παράδοσης. Η επιστροφή αυτή υποδηλώνει περισσότερο την ανάγκη να ξαναρχίσουν τα πράγματα από την αρχή, να επαναδιατυπωθούν κάποιες έννοιες που συσκότισε η παρανόηση ή η κατάχρηση και να ξανακερδίσει ο άνθρωπος τα δικαιώματα στη μορφή του– δηλαδή το δικαίωμα μιας αντεξουσίας ερμηνείας, την ψηλάφηση ενός νέου ουμανισμού. Η ζωγραφική μορφή που επανακαλύπτει τον συμβολικό συγκεραμό των επιμέρους ατομικότητων, την ανα-παράσταση της ελευθερίας της που όσο περισσότερο θεωρείται αυτονόητη, τόσο δραστικότερα υπονομεύεται... Σε μιαν εποχή υπεροχής της ηλεκτρονικής εικόνας και καθολικής επιβολής μιας απρόσωπης τεχνολογίας, η ζωγραφισμένη μορφή υποδυόμενη το ανθρώπινό της πρότυπο, είναι σαν να λέει: «είμαι εδώ διεκδικώντας τα αρχαίο κάλλος έστω κι αν είναι ορατές οι επιπτώσεις μιας τραγωδίας...»⁴ Ο Μοντερνισμός, η ωστική δύναμη του προηγούμενου αιώνα, άρχισε να

ξεθυμάνει, όταν αποδύθηκε τον «συνωμοτικό» και αριστοκρατικό του χαρακτήρα που τον περιόριζε σε μια μικρή ομάδα εκλεκτών και διεκδικησε παγκόσμια επιβολή. Ήδη μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο –και με κορύφωση τη δεκαετία του ’70– οι κατά τόπους ιδιαιτερότητες αμφισβήτησαν τη μονολιθικότητα των νεωτεριστικών στερεοτύπων. Το νέο «δίδαγμα» έλεγε περίπου τα εξής: Σε διαφορετικά χρονικά ή τοπικά σημεία δεν μπορεί να παραχθούν (ίδιες και απαράλλαχτες μορφές τέχνης. Κι αν παράγονται, τότε το φαινόμενο δέον να ερμηνευθεί με εξωκαλλιτεχνικά κριτήρια και να αναχθεί σε διαδικασίες μητροπολιτικής ηγεμονίας. Η μεταπολεμική ευρωπαϊκή σκηνή βιώνει αφενός την εξάρτησή της από την υπερατλαντική μητρόπολη και αφετέρου επιδιώκει με τοπικές «σχολές», να διεκδικήσει το ύψος μιας παράδοσης που ανανεώνεται και αντιστέκεται. Ο γερμανικός νεοεξπρεσιονισμός εκφράζει μια τέτοια ρομαντική στροφή στην ιθαγένεια, στην Heimat, ενώ ο απομονωμένος και αρχαϊκός Stanley Spencer μπορεί να ειδωθεί ως ο πρόδρομος των αγγλικών τάσεων προς «ανεξαρτησία» απέναντι σε οποιοδήποτε μοντερνιστικό πρότυπο. Το 1976 ο R. B. Kitaj οργάνωσε την έκθεση Human Clay στην Hayward Gallery, πρωτοδιατυπώνοντας την έννοια της «Σχολής του Παρισιού». Οι Bacon, Auerbach, Freud, Hokney και Kitaj διεκδικούν ένα ρεαλισμό πλήρως αντίθετο προς τη λυρική αφαίρεση του Soullages, του Mathieux ή του Hartung. Η ανθρωπομορφική «συντήρηση» της Σχολής του Λονδίνου θα δικαιωθεί

πλήρως, εκπορθώντας το 1987 το αμερικάνικο Hirshhorn Museum στην Ουάσινγκτον το οποίο φιλοξένησε με τεράστια επιτυχία αναδρομική του Lucien Freud (1922). Το 1981 στην Royal Academy φιλοξενείται η ομαδική έκθεση «Ένα Νέο Πνεύμα στη Ζωγραφική» (New Spirit in Painting) με έργα των John Kirby, Steven Campell, Peter Howson, Bruce mc Lean, Alison Watt κ.α., η οποία αποτελεί σαφή δήλωση της ζωγραφικής αφήγησης που επιστρέφει στο νησί και μάλιστα εις πείσμα των εννοιολογικών εμμονών της υπολοιπης Ηπείρου (Continent). Την έκθεση οργάνωσαν ο Χρ. Ιωακείμιδης, ο Norman Rosenthal και ο Ν. Serota. Ο Μ. Archer, όπως και ο Α. Β. Oliva, συγκρίνει την έκθεση «Ένα Νέο Πνεύμα στη Ζωγραφική» με το επιθετικό Zeitgeist που οργάνωσαν επίσης ο Χρ. Ιωακείμιδης και ο Norman Rosenthal λίγο αργότερα στο Βερολίνο. Στην ίδια ασφαλώς ζωγραφική αντίληψη ανήκουν ο Clemente, ο Paladino, ο Garouste, ο Combat, ο Le Brun, η Rego κ.α., μια αντίληψη που γονιμοποιεί εντυπωσιακά τις δύο τελευταίες δεκαετίες του προηγούμενου αιώνα.⁵

Το Μουσείο Φρυσίρα διαθέτει ιστορικά έργα τόσο του Kitaj, όσο και του Blake ή του Auerbach, ενώ στο Παρίσι ομόδοξες περιπτώσεις είναι ασφαλώς ο J. Rustin, ο S. Szafran, ο Dado, ο Segui αλλά και ο L. Cremonini ή ο σέρβος Velickovic, αμφότεροι καθηγητές της Ecole des Beaux Arts. Αυτή η «επιστροφή» της ζωγραφισμένης στατικής εικόνας μέσα στον ορυμαγδό της ηλεκτρονικής

οθόνης που αναβοσβήνει επιθετικά, ενέχει το χαρακτήρα χρησμού. Συμβολίζει μια νέα ανθρωπολογική έρευνα που διεξάγεται όχι με τα όπλα μιας διαβουκολημένης επιστήμης αλλά και μιας Τέχνης που θέλει να ξαναγίνει ιερή. «Ο “ανθρωπισμός” της Αναγέννησης, ο “ορθολογισμός” των κλασικών –σημαίνει ο Φουκώ– μπόρεσαν να δώσουν μια προνομοιούχα θέση στους ανθρώπους μέσα στην τάξη του κόσμου, δεν μπόρεσαν όμως να σκεφτούν τον άνθρωπο... Ο άνθρωπος συγκροτήθηκε στις αρχές του 19ου αιώνα σε συστοιχία με αυτές (τις καταγωγικές) ιστορικότητες, με όλα αυτά τα πράγματα που είναι κλεισμένα στον εαυτό τους και δείχνουν... την απρόσιτη ταυτότητα της καταγωγής τους...»⁶

Μάνος Στεφανίδης Διευθυντής του Μουσείου

Σημειώσεις:

- Ζαν Κλαίρ, Σκέψεις για την κατάσταση των εικαστικών τεχνών, Κριτική της Μοντερνικότητας, μετάφραση Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου, Αθήνα 1993, εκδ. Σμίλη, σελ. 21-22
- Jeffrey Deitch, Artificial Nature, Deste Foundation, Athens 1990, σελ. 61-62
- Phillippe Comar, The body beside Itself, Κατάλογος 46ης Biennale της Βενετίας, Identity and Alterity, Figures of the body 1895-1995, Venice 1995, σελ. 42
- Πρβλ. την πρόταση του Jeffrey Deitch στην έκθεση Post Human, FAE Musee d’Art Contemporain, Pully/Lausanne
- Michael Archer, Art Since 1960, Thames and Hudson, London 1997, σελ. 146
- Μισέλ Φουκώ, Οι Λέξεις και τα Πράγ-

ματα, μετάφραση Κωστής Παπαγιώργης, εκδ. Γνώση 1986, σελ. 437

ΤΕΛΛΟΓΛΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ Εκπαιδευτικές δραστηριότητες στην πρώτη φάση λειτουργίας του

Το Τελλόγλειο, ένα μη-κερδοσκοπικό Ίδρυμα Ιδιωτικού Δικαίου, ανήκει στο Α.Π.Θ. και έχει στόχο του την πολύπλευρη καλλιέργεια της έρευνας και των σπουδών της τέχνης, καθώς και τη γνωριμία και εξοικείωση του κοινού μαζί της. Το Τελλόγλειο στεγάζεται σε ένα εντυπωσιακό κτίριο 6.000 τ.μ. που περιβάλλεται από 24 στρέμματα πρασίνου στη βόρεια παρυφή της Πανεπιστημιούπολης. Διαθέτει μεγάλους εκθεσιακούς χώρους, αμφιθέατρο, εργαστήρια, αρχείο, αίθουσες διδασκαλίας, την πλούσια βιβλιοθήκη στον τομέα της Ιστορίας της Τέχνης –δωρεά του ζεύγους Τώνη και Ιωάννας Σπιτέρη– και έναν άρτιο τεχνολογικό εξοπλισμό. Με αυτά τα εφόδια το Τελλόγλειο φιλοδοξεί να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στη μελέτη και προβολή του ελληνικού πολιτισμού διαχρονικά, σε διάφορους τομείς της τέχνης και των ιδεών, με βοήθεια και στήριξη τόσο σε συνεργασίες, όσο και σε χώρο δράσης το μεγαλύτερο πανεπιστήμιο της χώρας (το Α.Π.Θ. έχει περισσότερους από 60.000 φοιτητές).

Κύριος προορισμός του Ιδρύματος είναι ο τεράστιος και πολύπλευρος ρόλος που μπορεί να παίξει στο χώρο της εκπαίδευσης σε όλες τις ηλικίες μέσα και έξω από το πανεπιστήμιο, καθώς απευθύνεται στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας, του δημοτικού, του γυμνασίου, του λυκείου, στους φοιτητές, στους νέους ερευνητές, αλλά και στους ώριμους ή ηλικιωμένους επισκέπτες που επιθυμούν να πλατύνουν τους ορίζοντες της γνώσης τους γύρω από την τέχνη και τον πολιτισμό. Η πρώτη του έκθεση με τίτλο «Συλλογές και δωρεές» που εγκαινίασε τη λειτουργία του στις 5 Δεκεμβρίου του 1999, γνώρισε μεγάλη ανταπόκριση από το κοινό και αποτέλεσε ουσιαστικά την αφορμή για ένα πλήθος παράλληλων εκδηλώσεων – εκπαιδευτικά προγράμματα, διαλέξεις, ξεναγήσεις, συναυλίες, συνέδρια- που στόχο είχαν να συνδέσουν το Τελλόγλειο με το κοινό των νέων της πόλης και να το καταστήσουν δικό τους χώρο δράσης και δημιουργίας. Το Τελλόγλειο Ίδρυμα το επισκέφθηκαν περισσότερα από 10.000 παιδιά στους πέντε μήνες λειτουργίας του, ενώ μεγάλος αριθμός φοιτητών εργάστηκε σε διάφορους τομεις δραστηριοτήτων του.

φωτ.: Εκθεσιακός χώρος του Μουσείου Φρυσίρα

Ειδικότερα λειτούργησαν οι εξής εκ-παιδευτικές δράσεις:

– Η Τεχνάμαξα «Ίριδα», που σχεδιά-στηκε για να εξυπηρετεί έναν από τους βασικούς στόχους του Τελλο-γλείου Ιδρύματος: να προτρέπει τα παιδιά να εκφραστούν ανάμεσα στα έργα τέχνης.

– Για τις μικρότερες ηλικίες έως 7 ετών εφαρμόστηκαν ειδικά προγράμ-ματα που συνδύαζαν ειδικές ξεναγή-σεις και εικαστικό ή λεκτικό παιχνίδι στο χώρο της έκθεσης.

– Η εικαστική δημιουργία, αλλά και θεατρικές παραστάσεις χρησιμοποι-ήθηκαν για την ευαισθητοποίηση των παιδιών για το περιβάλλον, στο πλαίσιο εκδηλώσεων για την περι-βαλλοντική εκπαίδευση.

– Ειδικό πρόγραμμα Υιοθεσιών έρ-γων τέχνης είχε στόχο την εξοικίω-ση των παιδιών και του κοινού με το θέμα της συντήρησης των έργων τέ-χνης και της σημασίας της διατήρη-σης της πολιτιστικής μας κληρονο-μιάς.

– Το Τελλόγλειο Ίδρυμα στα πλαίσια διευρωπαϊκών πολιτιστικών προ-γραμμάτων, υποστήριξε τη συμμετο-χή νέων καλλιτεχνών της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. στη διε-θνή Biennale γλυπτικής του Mogliano-Veneto το καλοκαίρι του 2000 και φοιτητές της ομάδας αυτής απέσπασε το πρώτο βραβείο.

– Το Τελλόγλειο Ίδρυμα προσέφερε ένα ευρύτατο πλαίσιο για την πρα-κτική εξάσκηση και την απασχόληση φοιτητών από διάφορα τμήματα του Α.Π.Θ.: στον τομέα οργάνωσης και στήριξης της λειτουργίας της έκθε-σης, στους τομείς της φύλαξης, των ξεναγήσεων, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στη λειτουργία του καταστήματος για το αναψυκτηρίου.

– Το Τελλόγλειο Ίδρυμα αγκάκασε τους νέους ανθρώπους που με τη σειρά τους ανταποκρίθηκαν και στή-ριξαν την πρώτη αυτή λειτουργία του και τις παράλληλες δραστηριότητες: ένας μεγάλος αριθμός νέων που αγαπούν τις τέχνες εργάστηκαν από κοινού για ένα σημαντικό πολιτιστικό στόχο. Μεταπτυχιακοί φοιτητές ερ-γάστηκαν στην καταγραφή των έρ-γων της συλλογής, στην οργάνωση της βιβλιοθήκης, σε εργασίες των έργων της συλλογής, στην οργάνω-ση της βιβλιοθήκης, σε εργασίες συ-ντήρησης, στην παρουσίαση του έρ-γου της εβδομάδας (ειδικά για σχο-λεία) κτλ.

– Η χωρωδιά του Τμήματος Μουσι-κών Σπουδών του Α.Π.Θ., το Μουσι-κό Πολύτροπο του Γιάννη Καϊμάκη του Α.Π.Θ., αξιοποίησαν τη θαυμάσια ακουστική των εκθεσιακών χώρων του Ιδρύματος με συναυλίες διαφο-ρετικής προσέγγισης του κοινού. – Στον εκθεσιακό χώρο του Ιδρύμα-τος φιλοξενήθηκαν εκδηλώσεις που

συνδύαζαν περισσότερες μορφές τέχνης ή έκφρασης, όπως το θέαμα Cine Roème, Σουρεαλισμός-Κινημα-τογράφος-Μουσική με τους Σάκη Παπαδημητρίου και Γεωργία Συλαί-ου. Επίσης η Φωνή της Ήρας με τον Ηλία Παπαδόπουλο κ.ά.

– Τιμητικές εκδηλώσεις, όπως αυ-τή για το Μίκη Θεοδωράκη, διαλέ-ξεις, όπως του Χρυσάνθου Χρήστου για τον Γκρέκο, ζωντανή μουσική φοιτητών στο χώρο του καφέ κάθε Κυριακή μεσημέρι, δημιούργησαν ένα χώρο ζωντανό, ευαίσθητο, γεμά-το από την ενέργεια, τη δημιουργι-κότητα και την ευαισθησία μικρών και μεγάλων παιδιών.

– Στο «Εμπόριο», στο κατάστημα του Ιδρύματος, η αναπαραγωγή έργων τέχνης σε αντικείμενα καθημερινής χρήσης, εξοικειώνει τον επισκέπτη με τις συλλογές του Τελλογλείου. Τον ίδιο στόχο έχουν και οι σπουδές νέων καλλιτεχνών σε έργα της συλ-λογής που διατίθενται επίσης στο κατάστημα. Τα παιχνίδια επιλέχθη-καν ώστε να οξύνουν την αντίληψη και να βοηθούν στην κατανόηση ορι-σμένων παραμέτρων της σύγχρονης τέχνης. Με τον τρόπο αυτό η λει-τουργία του καταστήματος συμπλη-ρώνει και εμπλουτίζει τα εκπαιδευτι-κά προγράμματα.

Στο χώρο αυτό διατίθενται επίσης η σειρά εκδόσεων του Τελλογλείου Ιδρύματος καθώς και βιβλία τέχνης των πανεπιστημιακών δασκάλων του Α.Π.Θ.

Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτυρά Καθηγ. Σχολής καλών Τεχνών Α.Π.Θ.

Η αντιπαράθεση των δύο συναδέλφων Μ. Τυλιανάκη και Α. Κουβελά, προκάλεσαν παρενέργειες... Είμαστε υποχρεωμένοι να δημοσιεύσουμε αυτούσιες δύο εξαιρε-ρετικά ενδιαφέροντες επιστολές του καθ. Χρ. Γ. Ντούμα και της Α. Μουτσιδίου. Ελπίζουμε να μη δοθεί συνέχεια στο όλο θέμα γιατί έχουν δοθεί επαρκέστατες δι-ευκρινήσεις.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΧΡ. Γ. ΝΤΟΥΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

Αξιότιμοι κύριοι,

Παρακολούθησα την ανταλλαγή επι-στολών μεταξύ των αρχιτεκτόνων κκ. Μιχαήλ Τυλιανάκη και Αγνής Κουβε-λά, σχετικά με τις πρόσφατες επεμ-βάσεις στο κτίριο του Μουσείου της Προϊστορικής Θήρας. Και μόνο το γεγονός ότι στο κτίριο αυτό, τελειω-μένο από το 1980, κατέστη δυνατή η οργάνωση έκθεσης μόλις τον περα-σμένο χρόνο και μάλιστα μόνο σε ένα του όροφο, είναι ικανό να δείξει το πλήθος των προβλημάτων που το συνόδεψαν από την αρχή. Και ακρι-βώς στην επίλυση των προβλημάτων

αυτών αποσκοπούσε η ανάθεση του έργου σε εργοληπτική εταιρεία «με το σύστημα της μελέτης και κατα-σκευής». Τις απόψεις μου για τη διαδικασία αυτή εξέθεσα τότε δημό-σια (Καθημερινή) και δεν θα σας κουράσω. Θα περιοριστώ μόνο σε

ότι αφορά στο αντικείμενο που προ-τίη για το Μίκη Θεοδωράκη, διαλέ-ξεις, όπως του Χρυσάνθου Χρήστου για τον Γκρέκο, ζωντανή μουσική φοιτητών στο χώρο του καφέ κάθε Κυριακή μεσημέρι, δημιούργησαν ένα χώρο ζωντανό, ευαίσθητο, γεμά-το από την ενέργεια, τη δημιουργι-κότητα και την ευαισθησία μικρών και μεγάλων παιδιών. – Στο «Εμπόριο», στο κατάστημα του Ιδρύματος, η αναπαραγωγή έργων τέχνης σε αντικείμενα καθημερινής χρήσης, εξοικειώνει τον επισκέπτη με τις συλλογές του Τελλογλείου. Τον ίδιο στόχο έχουν και οι σπουδές νέων καλλιτεχνών σε έργα της συλ-λογής που διατίθενται επίσης στο κατάστημα. Τα παιχνίδια επιλέχθη-καν ώστε να οξύνουν την αντίληψη και να βοηθούν στην κατανόηση ορι-σμένων παραμέτρων της σύγχρονης τέχνης. Με τον τρόπο αυτό η λει-τουργία του καταστήματος συμπλη-ρώνει και εμπλουτίζει τα εκπαιδευτι-κά προγράμματα. – Στο «Εμπόριο», στο κατάστημα του Ιδρύματος, η αναπαραγωγή έργων τέχνης σε αντικείμενα καθημερινής χρήσης, εξοικειώνει τον επισκέπτη με τις συλλογές του Τελλογλείου. Τον ίδιο στόχο έχουν και οι σπουδές νέων καλλιτεχνών σε έργα της συλ-λογής που διατίθενται επίσης στο κατάστημα. Τα παιχνίδια επιλέχθη-καν ώστε να οξύνουν την αντίληψη και να βοηθούν στην κατανόηση ορι-σμένων παραμέτρων της σύγχρονης τέχνης. Με τον τρόπο αυτό η λει-τουργία του καταστήματος συμπλη-ρώνει και εμπλουτίζει τα εκπαιδευτι-κά προγράμματα.

Στο χώρο αυτό διατίθενται επίσης η σειρά εκδόσεων του Τελλογλείου Ιδρύματος καθώς και βιβλία τέχνης των πανεπιστημιακών δασκάλων του Α.Π.Θ.
Η αντιπαράθεση των δύο συναδέλφων Μ. Τυλιανάκη και Α. Κουβελά, προκάλεσαν παρενέργειες... Είμαστε υποχρεωμένοι να δημοσιεύσουμε αυτούσιες δύο εξαιρε-ρετικά ενδιαφέροντες επιστολές του καθ. Χρ. Γ. Ντούμα και της Α. Μουτσιδίου. Ελπίζουμε να μη δοθεί συνέχεια στο όλο θέμα γιατί έχουν δοθεί επαρκέστατες δι-ευκρινήσεις.
α) αντικαταστάθηκε το ουδέτερο δά-πεδο από λευκό μάρμαρο με «ανή-συχα» πλακάκια,
β) οι τουαλέτες που υπήρχαν σε κά-θε στάθμη και για τα δύο φύλα, έγι-ναν ανδρών στη μία στάθμη, γυναι-κών στην άλλη, δυσχεραίνοντας τη χρήση τους,
γ) οι προθάλαμοι που διαχώριζαν τις τουαλέτες σε κάθε στάθμη από τον εκθεσιακό χώρο καταργήθηκαν με-τατρέποντας σε προθάλαμο τους τον ίδιο τον εκθεσιακό χώρο,
δ) η μεγάλη θύρα εισόδου στο Μου-σείο αντικαταστάθηκε από δύο μι-κρές τύπου κατοικίας, καθιστώντας αδύνατη την εισαγωγή μεγάλων εκ-θεμάτων (π.χ. τοιχογραφιών),
ε) στις θύρες που συνδέουν τον εκ-θεσιακό χώρο με το αίθριο τοποθε-τήθηκαν κρυστάλλινες πόρτες χωρίς ειδικό πλαίσιο αφήνοντας αρμό, μέσα από τον οποίο χρώα, φύλλα, χόρτα κτλ. εισεβαλλαν καθημερινά σε πο-σότητες όχι αμελητέες, και,
στ) με την κατασκευή της εγκατά-στασης κλιματισμού στη μεν ανώτε-ρη στάθμη κατασκευάστηκαν αντια-σθητικά κουβούκλια, στη δε μεσαία μειώθηκε το ύψος σε 2,90-3μ.

Βεβαίως δεν είμαι σε θέση να γνω-ρίζω τη συμβολή του κ. Τυλιανάκη σ’ αυτά, αφού γνωρίζω ότι γενικά στην Ελλάδα ο αρχιτέκτων αποξενώνεται από τη μελέτη του και δεν έχει την ευθύνη της εφαρμογής της (ντρο-πή!). Γνωρίζω, ωστόσο, τις απόψεις της επιβλεπούσης αρχιτέκτονος κ. Χρυσουλάκη, για λογαριασμό της οποίας επίσης διαμαρτύρεται ο κ. Τυλιανάκης. Όταν της επεσήμανα μερικές από τις παραπάνω ατέλειες,

πήρα τις εξής αποστομωτικές απα-ντήσεις:

1) Οι μικρές πόρτες εισόδου έγιναν για να προσαρμοστεί το κτίριο στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική του νη-σιού (φαίνεται πως οι υπηρεσίες του ΥΠΠΟ αγνοούν ότι υπάρχουν και παραδοσιακές μεγάλες πόρτες π.χ. στις κνάβες).
2) Η παρουσία κρυστάλλινων εξωτε-ρικών θυρών δεν είναι αυθαίρετα, όλα τα σουπερμάρκετ (sic) τέτοιες πόρτες έχουν! (ακόμη δεν μπόρεσα να βρω πώς παντρεύεται η παραδο-σιακή πόρτα της εισόδου με την πόρτα σουπερμάρκετ στο αίθριο). Αυτοί είναι οι λόγοι για τους οποί-ους, ο γράφος τουλάχιστον, απόφυ-γε την αναφορά ονομάτων. Ωστόσο, δεν κρύβω την απογοήτευση που δο-κίμασα διαβάζοντας την επιστολή του κ. Τυλιανάκη. Δεν κατανόשה ότι με σεβασμό στην ιδιότητα τους ως επι-στημόνων. Γιατί, όπως ανέφερα στην ομιλία μου, οι επεμβάσεις αυτές «δεν μπόρεσαν να λύσουν όλα τα προβλήματα», ενώ αντιθέτως εδημι-ούργησαν άλλα. Για παράδειγμα:

Χρίστος Γ. Ντούμας
επίτ. καθηγητής Αρχαιολογίας

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ Α. ΜΟΥΤΣΙΔΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

Με αφορμή την επιστολή του συν-δέλφου κ. Μ. Τυλιανάκη Διάβασα με αρκετή προσοχή την επι-στολή που δημοσίευσε το τελευταίο τεύχος «Αρχιτέκτονες». Δεν θα στα-θώ στις λεπτομέρειες, τα γεγονότα και γενικότερα την πολύπλοκη προϊ-στορία του Μουσείου Προϊστορικής Θήρας. Με εντυπωσίασε όμως και με καθήλωσε μία παράγραφος της επιστολής. Διατυπωμένη με τόση καθαρότητα και γυμνωμένη από κάθε λογής λεκτικά φτιασιδώματα, βάζει στις πραγματικές της διαστάσεις την επικρατούσα αντίληψη και το ήθος για την παραγωγή του χώρου.

Επιτέλους κάποιος έπρεπε να τολ-μήσει να πει: ΔΕΝ ΜΑΣ ΚΟΦΤΕΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ!

Στην ολιγόχρονη, σε σχέση με άλ-λους συναδέλφους μου, άσκηση της αρχιτεκτονικής, ακούμπησα κάποιες φορές το αιχμηρό αυτό σημείο όπου έπρεπε να αποφασίσω: με κόφτει άραγε ή να προσποιηθώ ότι δεν εί-δα; Πολλοί οι παράμετροι που συνυ-πολογίζονται στη σαρκοβόρα κάθε φορά επιλογή. Οφείλω πλέον ένα μεγάλο ευχαριστώ στο συνάδελφο που, με την αρχαιότητα και την πεί-ρα του, ξεδιάλυne τα σύννεφα που σκότιζαν έως σήμερα το νου μου. Με κατέστησε σοφότερη και καλύτερα οπλισμένα, αποκαλύπτοντας την αλήθεια και ίσως το μοναδικό τρόπο επιβίωσης σ’ αυτό το κορεσμένο πια επάγγελμα.

Το δίδαγμα είναι σαφές και ελπίζω να μου συγχωρεθεί η τόλμη να πα-ραθέσω πλάι στην τόσο ολιγόλεξη πρόταση της επιστολής την αυθόρ-μητη παράφραση άλλης ολιγόλεξης φράσης: όποιος νοιάζεται σκοντά-φτει.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία

Α. Μουτσιδίου, αρχιτέκτων

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Σχετικά με το γράμμα του καθηγητή Νίκου Καλογερά από το Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής στο τεύχος σας στις 27 Νοεμβρίου, που αφορά τον αρχι-τεκτονικό διαγωνισμό της εταιρίας ΑΘΗΝΑ 2004 για το Ολυμπιακό Χω-ριό της Αθήνας, θέλω να εκφράσω την πλήρη συμφωνία μου προς αυ-τόν.

Η συμπεριφορά της εταιρίας αυτής προς τους αρχιτέκτονες είναι πρω-τάκουστη διεθνώς. Η ομάδα μου βραβεύτηκε τον Απρίλιο του περα-σμένου χρόνου με ένα από τα τρία πρώτα ισότιμα βραβεία του διαγωνι-σμού, (η μόνη ελληνική ομάδα, που πήρε ένα από τα τρία πρώτα βρα-βεία).

Οι κριτές ήταν από τα μεγαλύτερα ονόματα της διεθνούς αρχιτεκτονι-κής κοινότητας και ειδικά οι ξένοι καθηγητές έδωσαν ψηλή βαθμολογία σε αυτή την ελληνική πρόταση, λόγω της ολοκληρωμένης περιβαλλοντι-κής αντίληψης.

Το βραβείο των 40 εκατομμυρίων δεν πληρώθηκε ποτέ, με μία γραφει-οκρατική δικαιολογία. Απαντήσεις γραπτές δεν πήραμε ποτέ στα πολ-λά μας γράμματα, μεταξύ άλλων και στην κυρία Αγγελοπούλου, στο διοι-κητικό συμβούλιο της εταιρίας και στον τότε συνυπεύθυνο συνάδελφο κύριο Λιάσκα.

Η απαράδεκτη συμπεριφορά της Εταιρίας θα μας αναγκάσει τελικά να καταλήξουμε στα δικαστήρια, πράγ-μα, που θέλαμε πολύ να αποφύγουμε.

Γαβριέλλα Παπανικολάου
αρχιτέκτων

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ Δ. ΖΗΒΑ ΠΡΟΣ ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

Κύριε Πρόεδρε, αγαπητοί Συνάδελφοι,

Όπως όλοι μας, παρακολουθώ κι εγώ, όσο μπορώ, τα όσα συμβαίνουν μεταξύ μας καθημερινά κι έχουν σχε-ση με τη δουλειά μας. Συχνά βέβαια, αυτά που συμβαίνουν με κάνουν ν’ αγανακτώ ή άλλοτε να απελπίζομαι και αρκετές φορές να διερωτώμαι, μήπως μια καλά οργα-νωμένη και δημόσια διαμαρτυρία του

συλλογικού μας οργάνου, δηλαδή του ΣΑΔΑΣ, θα μπορούσε να φέρει εμείς που κυβερνάμε. Την ίδια στιγ-μή όμως ξέρω και το ξέρετε κι’ εσείς πως ψηφίζουμε και πως, αν όχι τίποτε άλλο, έχουμε υπέρ ημών το τεκμήριο της αρμοδιότητας.

Ίσως, ακόμη, αν παρουσιάσουμε σω-στά το θέμα μας, και μπορούσαμε να συμπαραστούμε και πολλοί τμήμα της κοινής γνώμης, αυτό που εξακο-λουθεί να έχει κάποιες ευαισθησίες για την τύχη του ανθρωπογενούς και του φυσικού περιβάλλοντος και που πιστεύω πως δεν είναι αμελητέο. Μιλώ βέβαια για διάφορα πράγματα, όπως, για παράδειγμα,

1. για τη χωροταξική πολιτική που θα έπρεπε να αποβλέπει σε μια πιο ισορροπημένη κατανομή δραστηρι-τήτων στο σύνολο του εθνικού χώ-ρου, που θα είχε ως αποτέλεσμα μια πιο ισόρροπη ανάπτυξη και λιγώτερο τάκουση διεθνώς. Η ομάδα μου βραβεύτηκε τον Απρίλιο του περα-σμένου χρόνου με ένα από τα τρία πρώτα ισότιμα βραβεία του διαγωνι-σμού, (η μόνη ελληνική ομάδα, που πήρε ένα από τα τρία πρώτα βρα-βεία).

Οι κριτές ήταν από τα μεγαλύτερα ονόματα της διεθνούς αρχιτεκτονι-κής κοινότητας και ειδικά οι ξένοι καθηγητές έδωσαν ψηλή βαθμολογία σε αυτή την ελληνική πρόταση, λόγω της ολοκληρωμένης περιβαλλοντι-κής αντίληψης.

Το βραβείο των 40 εκατομμυρίων δεν πληρώθηκε ποτέ, με μία γραφει-οκρατική δικαιολογία. Απαντήσεις γραπτές δεν πήραμε ποτέ στα πολ-λά μας γράμματα, μεταξύ άλλων και στην κυρία Αγγελοπούλου, στο διοι-κητικό συμβούλιο της εταιρίας και στον τότε συνυπεύθυνο συνάδελφο κύριο Λιάσκα. Η απαράδεκτη συμπεριφορά της Εταιρίας θα μας αναγκάσει τελικά να καταλήξουμε στα δικαστήρια, πράγ-μα, που θέλαμε πολύ να αποφύγουμε.

Γαβριέλλα Παπανικολάου
αρχιτέκτων

Όπως όλοι μας, παρακολουθώ κι εγώ, όσο μπορώ, τα όσα συμβαίνουν μεταξύ μας καθημερινά κι έχουν σχε-ση με τη δουλειά μας. Συχνά βέβαια, αυτά που συμβαίνουν με κάνουν ν’ αγανακτώ ή άλλοτε να απελπίζομαι και αρκετές φορές να διερωτώμαι, μήπως μια καλά οργα-νωμένη και δημόσια διαμαρτυρία του

6. για την κατάντια του αστικού περι-βάλλοντος που συνεχώς κακοποιεί-ται και εκχυδαΐζεται ενώ την ίδια στιγμή αναγγέλλονται δραματικά μέ-τρα για τη βελτίωσή του. Το βέβαιο είναι πως η Πλατεία Συντάγματος, για παράδειγμα, η επισμηότερη Πλα-τεία της πόλης, είναι ολόκληρη μια διαφήμιση διαφόρων κέντρων αδυνα-τίσματος, πως οι προσόψεις των κτι-ριων στην οδό Πειραιώς, την Αγ.

Κωνσταντίνου και πολλών άλλων, καλύπτονται από μian αφορήτη κου-ρελαρία επιγραφών και διαφημίσεων, όπου ο καθένας κάνει κυριολεκτικά ό,τι θέλει, και πολλά άλλα που όλοι φυσικά γνωρίζουμε.

7. για τη συνεχιζόμενη ασουδοσία των αυθαιρέτων και των αυθαιρεσιών γε-νικά, για τα συνεχιζόμενα μπαζώμα-τα των ρεμάτων –και τα κλάματα με-τά από κάθε, συνήθη μάλλον, νερο-ποντή– για τη συνεχή μείωση του αστικού και του περιαστικού πρασί-νου, για την απειλούμενη –έως βε-βαία– νομοποίηση των καταπατή-σεων δασικών εκτάσεων κ.λπ.

Αγαπητοί Συνάδελφοι, θα μπορούσα να συνεχίσω για πολύ ακόμη αλλά, βέβαια, δεν έχω σκοπό να αναφερθώ σε όλα όσα και εσείς πολύ καλά γνωρίζετε. Θέλω ακόμα να πω πως αυτό το γράμμα με κανέ-να τρόπο δεν πρέπει να θεωρηθεί ως υπόδειξη για το τι πρέπει να κά-νετε. Καταλαβαίνω και πιστεύω πώς κάνετε ό,τι μπορείτε. Λέω, απλώς, μήπως θα έπρεπε όλοι μαζί να κά-νοουμε κάτι οργανωμένο και πιο «θε-ματικό», μήπως και κάτι καταφέ-ρουμε. Με συναδελφικούς χαιρετισμούς.

Διονύσης Α. Ζήβας, αρχιτέκτων-ομότ. καθηγητής ΕΜΠ και τ. Πρόεδρος ΣΑΔΑΣ

Βραβείο Αρχιτεκτονικής Εκπαίδευσης

Το Βραβείο της RIBA Annie Spink Award for Excellence in Education απονεμήθηκε στον 63χρονο Έλληνα αρχιτέκτονα Ηλία Ζέγγελη.

Το Βραβείο θεσπίστηκε το 1974 από τον αρχιτέκτονα Herbert Spink στη μνήμη της συζύγου του που πέθανε το 1938 και αποσκοπεί στην ανα-γνώριση μιας διεθνούς συνεισφοράς στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση.

Ανάμεσα στη λίστα επιλογής των υποψηφίων συμπεριλαμβάνονταν, εκτός του Ζέγγελη, οι Peter Cook, Dr Paul Oliver, Kausar Bashir Ahmad, Dr Dalibor Vesely και David Greene. Η επιλογή της επιτροπής αξιολόγησης (Roemer van Toorn, Peter Carolin, Kester Rattenburry, Julia von Rohr, Paul Hyett) στράφηκε σε ένα προφίλ καθηγητή του οποίου η διδασκαλία να αποτελεί πρόκληση και εμπνευση για τους φοιτητές. Στα 37 χρόνια διδασκαλίας, ο Ηλίας Ζέγγελης έχει δώσει λαμπρά δείγ-ματα ικανότητας για ανακάλυψη ιδε-ών και ενδυνάμωση των ιδιοτήτων των φοιτητών. Η ικανότητά του να δι-εισδύει κριτικά στο υλοποιημένο έρ-γο και το βάθος της ερευνητικής του ματιάς, αποδεικνύουν τη διαλεκτική διδασκαλίας και πρακτικής.

Ο ίδιος αναγνωρίζει τη σημασία που είχε στη δική του διαπαιδαγώγηση η εμπειρία της δεκαετίας του ’60, στην περίφημη Σχολή της Architectural Association του Λονδί-νου, δίπλα σε δασκάλους αρχιτέκτο-νες όπως οι Robert Maxwell, Peter Smithson, Arthur Korn. Ο Ζέγγελης, διόδεξε αρχιτεκτονικό σχεδιασμό στο πρώτο έτος και στα ενδιάμεσα 2ο και 3ο έτη, αστικό σχεδιασμό στο 4ο και 5ο έτος, θεωρία και πρακτική σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Στα τέλη της δεκαετίας του ’70 βρέθηκε σε αυτό το κερηκτικό καζάνι της ΑΑ, μαζί με τους Peter Wilson, Dalibor Vesely, Peter Cook, Christine Hawley, Bernard Tschumi, Nigel Coates, Leon Krier, Rem Koolhaas, Zaha Hadid... ορισμένοι από τους οποίους διατέ-λεσαν και μαθητές του.

«Ο Ηλίας είναι ένα από τα λίγα άτο-μα που γνωρίζα στο επάγγελμα, το οποίο θα αποκαλούσα πραγματικά δάσκαλο. Είναι ένας από τους λί-γους που έχει την ικανότητα και την έμπνευση να μεταφέρει έννοιες, θέ-ματα και πρακτικές ιδέες, που έχει την τεχνική να ξεκλειδώνει έναν κό-σμο αρχιτεκτονικών πειραματισμών και δυνατοτήτων στον φοιτητή, όπως και σε μένα, μια ποιότητα που σπανιάς συνάντησα σε άλλους»,

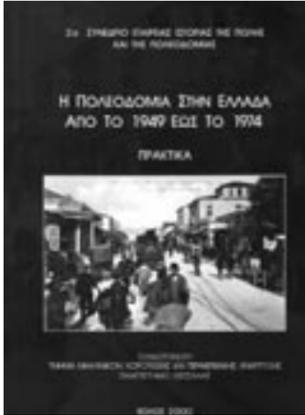
αναφέρει η Zaha Hadid, ενώ ένας άλλος παλιός γνωστός και φίλος του, ο Keneth Frampton, γράφει γι’ αυτόν: «Ο Ζέγγελης υπήρξε ένας από τους πιο προικισμένους δασκά-λους με τον οποίο είχα την τιμή να συνεργαστώ. Με πλατεία και βαθειά γνώση, που δεν περιορίζεται μόνο στην αρχιτεκτονική. Στην καλύτερη στιγμή του είναι εντελώς χαρισματι-κός και διδακτικά εποικοδομητικός σε design studio. Οι ικανότητές του σε σχέση με αυτό του χάρισαν την ευγνωμοσύνη και το σεβασμό των φοιτητών της αρχιτεκτονικής απ’ όλο τον κόσμο. Με λιγοστές εξαιρέσεις κανείς δεν μπόρεσε να αντισταθεί

στα πέντε κεφάλαια του βιβλίου. Από τις αρχιτεκτονικές αποτυπώσεις των εγκαταστάσεων μέχρι το κείμενο και τις φωτογραφίες, γίνεται φανερή η δημιουργική καταγραφή και τεκμηρίωση του επιστημονικού υλικού, το οποίο παρατίθεται στη λεπτομερέστατη παρουσίαση της μελέτης. Η ίδια η θεματική του βιβλίου, συνταιριάζει τη βιωματική αμεσότητα ενός οδοιπορικού, με τη μεθοδικότητα ενός αρχαιολογικού *corpus* και μεν δειγματοληπτικού, αλλά επιστημονικά αξιόπιστου που υπερκαλύπτεται από τη βιβλιογραφική τεκμηρίωση.

Η μελέτη αυτή του Διονύση Ζήβα, θα πρέπει να αποτελέσει πρότυπο για όλους τους ερευνητές που ασχολούνται με τη διαχείριση και προβολή της πολιτισμικής μνήμης, με τη διάσωση και διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Μιχάλης Λεφαντζής

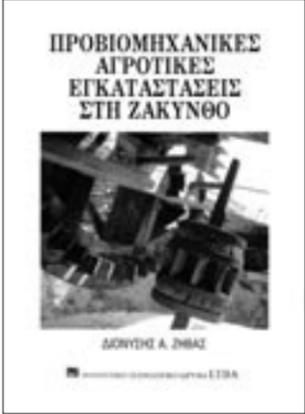
Πρακτικό του 2ου Συνεδρίου της Εταιρείας Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας: Η ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1949 ΕΩΣ ΤΟ 1974, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος 2000

Η Εταιρεία Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας αφιέρωσε το 2ο Συνεδρίο της στην επέτειο της συμπλήρωσης πενήντα χρόνων από την έναρξη των μεταπολεμικών προσπαθειών που αναλήφθηκαν στην Ελλάδα για την πολεοδομική ανασυγκρότησή της.

Οι εισηγήσεις που ανακοινώθηκαν και οι τοποθετήσεις που έγιναν στο Στρογγυλό Τραπέζι που ακολούθησε, συνιστούν τη συμβολή του Συνεδρίου στη διερεύνηση ενός κρίσιμου ζητήματος της Νεοελληνικής Ιστορίας. Εκτιμάται ότι καλύφθηκε με επάρκεια το φάσμα της θεματολογίας που είχε τεθεί από την Επιστημονική Επιτροπή του Συνεδρίου που περιελάμβανε τις ακόλουθες ενότητες:

Διονύσης Α. Ζήβας, ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ, εκδόσεις Πολιτιστικού Τεχνολογικού Ιδρύματος ΕΤΒΑ
Τα τελευταία χρόνια, ο επιστημονικός κλάδος της βιομηχανικής αρχαι-

ολογίας στην Ελλάδα εμπλουτίστηκε με πλήθος μελετών για τα βιομηχανικά μνημεία του 19ου και του 20ου αιώνα. Η συζήτηση για τον ορισμό και το γνωστικό πεδίο της βιομηχανικής αρχαιολογίας είναι ατέρμονη, αφού σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να ονομαστεί και ως ιστορία της αρχιτεκτονικής των βιομηχανικών μνημείων, γι’ αυτό θα συμφωνήσουμε στο κείμενο αυτό να αναφερόμαστε γενικά στην μελέτη της προβιομηχανικής κληρονομιάς. Το νέο λοιπόν βιβλίο του Διονύση Ζήβα, με θέμα την προβιομηχανική κληρονομιά της Ζακύνθου, παρότι είναι μικρό όπως δηλώνει στην εισαγωγή και ο ίδιος ο συγγραφέας, αποτελεί μεγάλη προσφορά στον επιστημονικό αυτό κλάδο, γιατί διαχειρίζεται και προβάλλει για πρώτη ίσως φορά στην Ελλάδα μνήμες του τεχνικού πολιτισμού της αγροτικής προβιομηχανικής κοινωνίας.

Τα ίχνη του πολιτισμού αυτού, είναι το πεδίο μας «ατέλειωτης όσο και γοητευτικής περιπλάνησης και επιστημονικής έρευνας» που μας προσφέρει «την εικόνα της διαφορετικής σχέσης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, μιας σχέσης που ίσχυε άλλωστε και μέχρι πριν από λίγες δεκαετίες, σχέσης που θα ήταν λάθος να ξεχάσουμε», σημειώνει ο συγγραφέας.

Στα πέντε κεφάλαια του βιβλίου, εξετάζεται η ανάπτυξη συγκεκριμένων τεχνικών διαδικασιών για την παραγωγή, μεταφορά, μεταποίηση ή αποθήκευση αγροτικών προϊόντων, ειδικά όμως σήμερα είναι πολύτιμα διδάγματα στην κοσμογονία του αιώνα που μόλις μπήκε, στο κάτωφλι του πιο ευφάνταστου και αφάνταστου μέλλοντος...

Μιχάλης Λεφαντζής

Εκλαμβάνοντας το σύνολο των κειμένων του περισσότερο ως κατάθεση ενός έργου ζωής, και λιγότερο ως μια κοσμογονική μαρτυρία για την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής σκέψης, γίνεται κατανοητό πως εδώ ο αρχιτεκτονικός λόγος είναι απλά και μόνο το όχημα μιας γόνιμης δημιουργικής αναζήτησης, και όχι μια καθαυτού αμφισβήτησιμη ιδεολογική θέση. Με εφελτήριο αυτή την προβληματική και με δεδομένη τη μέχρι τώρα απουσία του γραπτού έργου του Viollet-Le-Duc στην ελληνική βιβλιογραφία, η μετάφραση και δημοσίευση τεσσάρων από τις διαλέξεις του στα ελληνικά από τον Αντώνη Αντωνιάδη, γνωστό αρχιτέκτονα –πολεοδόμο, συγγραφέα και πανεπιστημιακό, ανοίγει αν μη τι άλλο μια συζήτηση επί της ουσίας που αφορά τόσο τους υπέρμαχους, όσο και τους επικριτές αυτού του αναμφισβήτητα σημαντικού αρχιτέκτονα και θεωρητικού του 19ου αιώνα.

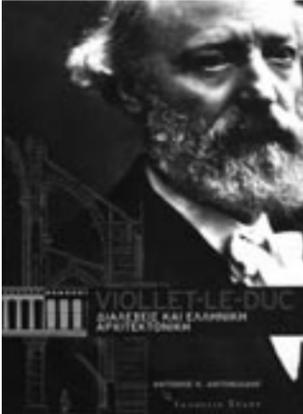
Αλλωστε, όπως γράφει χαρακτηριστικά και ο Αντωνιάδης «δεν είναι χάρσιμο της ελληνικής γραμματείας, αν προσθέσει στον κορμό των γνώσεών της και μία ελληνόφωνη μετάφραση έστω και περιορισμένης έκτασης, των κειμένων του Viollet-Le-Duc που αφορούν αποκλειστικά την Ελλάδα».

Πράγματι, η εκτίμηση που τρέφει για την κλασσική ελληνική αρχιτεκτονική ο Γάλλος αρχιτέκτονας είναι εμφανής στα κείμενα, όπως εμφανής είναι και η επιτυχία στην απόδοση του αρχιτεκτονικού λόγου του Viollet-Le-Duc μέσα από τον τόνο και τη γλώσσα της εποχής του στη μετάφραση του Αντωνιάδη, η οποία βασίστηκε στο γαλλικό πρωτότυπο κείμενο και την αγγλική έκδοση του Benjamin Bucknall.

Παρότι στην Εισαγωγή και τον Επίλογο, ο Αντωνιάδης συν τοις άλλοις ανιχνεύει και καυτηριάζει πτυχές της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής πραγματικότητας, καταφέρνει –κι αυτό σημαντικό ερευνας– να καταστήσει επίκαιρο –εν μέσω πολεμικής– τον αρχιτεκτονικό λόγο του Viollet-Le-Duc. Μέσα από αυτές τις διαλέξεις, σίγουρα ανοίγονται θέματα σημαντικά και συζητήσιμα που αφορούν τους έλληνες αρχιτέκτονες. Αξίζει πραγματικά να μεταφραστούν όλες οι διαλέξεις αυτού του πρωτοπόρου δασκάλου της αρχιτεκτονικής του 19ου αιώνα, είναι πάντοτε χρήσιμη η διαχρονική απλότητα του πρακτικού λόγου ενός μεγάλου αρχιτέκτονα, ειδικά όμως σήμερα είναι πολύτιμα διδάγματα στην κοσμογονία του αιώνα που μόλις μπήκε, στα κάτωφλι του πιο ευφάνταστου και αφάνταστου μέλλοντος...

τος λόγος. Είναι ένα είδος λόγου που εννοεί απολύτως να καθοδηγήσει τη δημιουργία και τη διαχείριση του κτισμένου χώρου και να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο οι αρχιτέκτονες και η κοινή γνώμη «βλέπουν» το θεωρητικό οικοδόμημα πάνω στο οποίο βασίζεται το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της αρχιτεκτονικής.

Σε αυτό το θεωρητικό οικοδόμημα, η προσφορά του Viollet-Le-Duc είναι πολύ σημαντική, αν αναλογιστούμε πως το θεωρητικό του έργο «στοιχειώνει» την αρχιτεκτονική σκέψη του 20ου αιώνα. Αρχιτέκτονας πρώτα μέσα από το σχέδιο και το επάγγελμα, μετά θεωρητικός, συγγραφέας και τέλος δάσκαλος, ο Viollet-Le-Duc ολοκλήρωσε ένα κύκλο πολυδιάστατης δημιουργικής αναζήτησης, εμπλέκοντας το ρομαντισμό με την επιστήμη και την τέχνη με την αρχιτεκτονική. Ξεκίνησε το αναστηλωτικό του έργο στην Saint-Chapelle του

Παρισιού, κάτω από τον κορυφαίο μεσαιωνιστή αρχιτέκτονα Lassus, ο οποίος και του εμπύσησε την αγάπη για τα Μεσαιωνικά μνημεία. Σε συνεργασία με τον Lassus, ο Viollet-Le-Duc ανέλαβε την αναστήλωση της Παναγίας των Παρισίων και αργότερα του ανατέθηκαν οι αποκαταστάσεις των καθεδρικών ναών, φρουριών, ανακτόρων και των τειχών της Καρκασσόννας. Πατέρας αυτού που σήμερα ονομάζεται «δημιουργική αναπαρηγήσεις σας προς την επιτροπή θεματολογίας πριν τη συνάντηση που προγραμματίζεται για τα τέλη Ιανουαρίου.

Κύκλος συναντήσεων: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ και ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Πρόταση Επιτροπής Θεματολογίας

Θέμα συνεδρίου: Μετασχηματισμοί της πόλης στον καπιταλισμό και το σοσιαλισμό

Πρώτη ενότητα:

– Πόλη και πολεοδομία στα διάφορα στάδια εξέλιξης του καπιταλισμού και του σοσιαλισμού.

– Οι δυνάμεις που διαμόρφωσαν τις πόλεις και τους οικισμούς της Ελλάδας κατά τη διάρκεια του 20ου Αιώνα. Η επίδραση των διεθνών τάσεων.

– Πόλη και κερδοφορία, πόλη και αυθαιρέα. Ο ρόλος των ιδιωτών, των μεγάλων συμφερόντων, των Δήμων, του κράτους. – Πόλη και αντιστάσεις. – Θετικές περιπτώσεις εφαρμογής πολεοδομικών μελετών. – Πολεοδομική πραγματικότητα και σπουδές πολεοδομίας.

Δεύτερη ενότητα:

– Πόλη και δημόσιος χώρος. Εξέταση της έννοιας του δημόσιου χώρου της σημασίας του και των δυνατοτήτων υπεράσπισης, ανάκτησης και χειρισμού του. – Το πρόβλημα της ανανέωσης του κτιριακού αποθέματος. – Διαφαινόμενες τάσεις στην καπιταλιστική πόλη.

– Πόλη και κοινωνικός αποκλεισμός γενικότερα, αλλά και με δεδομένη την πραγματικότητα των μεταναστών. – Ποιές δυνάμεις και ποιές συνθήκες μπορούν να επιδράσουν θετικά στην εξέλιξη των πόλεων.

Στη συνάντηση της επιτροπής πήραν μέρος οι: Λουίζα Μάρθα, Κώστας Μπαρδάκης, Άλκης Πρέπης, Γιώργος Σαρηγιάννης και Χρήστος Σελιανίτης. Δεν παρευρέθηκε λόγω απουσίας στο εξωτερικό ο Παντελής Νικολακόπουλος.

Αντώνης Κ. Αντωνιάδης, Ο VIOUET-LE-DUC: ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, εκδόσεις Στάχυ

Τα κείμενα που αφορούν την αρχιτεκτονική, δεν είναι ούτε λογοτεχνικά πονήματα, ούτε προπαγανδιστικά ή πολιτικά κηρύγματα, ούτε βέβαια και κάποιος καθημερινός και αυθόρμη-

Η ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΒΡΑΒΕΥΕΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

Η παρουσία της Αρχιτεκτονικής στη φετεινή απονομή των ετήσιων Βραβείων της Ακαδημίας Αθηνών, ήταν έντονη. Ιδιαίτερα σημαντική είναι άλλωστε και η αντιπροσώπευση της Αρχιτεκτονικής στην Ακαδημία, από τότε που η Τάξη των Γραμμάτων και Καλών Τεχνών αύξησε τις θέσεις της για την Αρχιτεκτονική σε δύο και εξέλεξε το 1996 τακτικό μέλος τον αρχιτέκτονα-καθηγητή Παύλο Μυλωνά.

Στο παρελθόν οι διακρίσεις αρχιτεκτόνων ήταν σποραδικές και περιορίζονταν κυρίως σε περιπτώσεις αρχαιολογικής κατευθύνσεως.

Στο 1980 η Ακαδημία Αθηνών εκλέγει αντεπιστέλλον μέλος της τον αρχιτέκτονα-καθηγητή Νίκο Κ. Μουτσόπουλο.

Ο Αριστοτέλης Ζάχος το 1933, ο Παύλος Μυλωνάς το 1987 και ο Νίκος Βαλσαμάκης το 1999, είναι οι μόνοι αρχιτέκτονες που τιμήθηκαν με το Αριστείο της Τάξεως των Γραμμάτων και Καλών Τεχνών, το οποίο απονέμεται για να βραβευθεί το έργο ζωής των τιμώμενων. Περιορισμένος, συγκριτικά με άλλους κλάδους, είναι και ο αριθμός των βιβλίων που τιμήθηκαν από την Ακαδημία στο παρελθόν και έχουν συγγραφείς αρχιτέκτονες ανάμεσα στους οποίους η Ελένη Φεσσά-Εμμαουήλ το 1994, με το βιβλίο της για την Ιστορία του Νεοελληνικού Θεάτρου και πιο πρόσφατα η Μαρία Ζαγορησίου και η Αικατερίνη Βιριράκη. Στην απονομή των Βραβείων του έτους 2000, η Ακαδημία Αθηνών καινοτομεί. Για πρώτη φορά από ιδρύσεως της Ακαδημίας Αθηνών, απονέμεται Βραβείο της Τάξεως των Γραμμάτων και Καλών Τεχνών σε νέο αρχιτέκτονα έως 40 ετών, το οποίο υπάρχει πρόθεση να προκηρύσσεται κάθε τρία χρόνια, αφού μεσολαβήσει βράβευση ζωγράφου και γλύπτη.

Στην πανηγυρική συνεδρία της 28ης Δεκεμβρίου 2000 το Βραβείο της Τάξεως των Γραμμάτων και Καλών Τεχνών για νέο Αρχιτέκτονα απονεμήθηκε στην Αμαλία Κωτσάκη και βραβεύτηκαν τα βιβλία των αρχιτεκτόνων Μιλτιάδη Πολυβίου και Παναγιώτη Τουρνικιώτη. Και οι τρεις είναι συνάδελφοι νέοι σε ηλικία και εκπροσωπούν τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις, την εφαρμοσμένη αρχιτεκτονική, την αρχαιολογική έρευνα και τη θεωρία.

στη μεθοδό του. Η υπομονή και η κριτική εμμονή έχουν δημιουργήσει το μύθο τους ως προς αυτό. Με κάποιον τρόπο θα βρίσκει πάντα τη δυνατότητα να αφιερώσει το απαραίτητο χρονικό διάστημα πριν από την παράδοση μιας μελέτης, πριν χωρήσει προς το επόμενο βήμα και τις άλλες πιέσεις που τον προσμένουν στην ακατάπαυστα γεμάτη ζωή του».

Γνώμες σημαντικών αρχιτεκτόνων, που συνοψίζουν παραδειγματικά την πεποίθηση του Ζέγγελη ότι δεν έχει καμιά μέθοδο: «Ο φοιτητής με προκαλεί κι εγώ ανταποκρίνομαι. Νομίζω πως η διδασκαλία απαιτεί εμπάθεια: ο δάσκαλος πρέπει να κατέχει μια κοινωνική ενόραση, προκειμένου να κατανοεί τι ακριβώς προσπαθεί να επικαλεστεί ή να επιτύχει ο φοιτητής».

Όσο για την εικονοκλαστική προσέγγιση, τα λόγια του παλιού μαθητή και συνεργάτη Rem Koolhaas είναι χαρακτηριστικά: «Ο Ηλίας αποτέλεσε σημαντική επιρροή σε μένα για την πλήρη βούληση που είχε στο να δέχεται εκπλήξεις και την ικανότητά του να δημιουργεί μια προστατευτική ζώνη στην οποία μπορούσες να κερδοσκοπίσεις», ενώ αναφέρεται στη «διασκέδαση που είχαν ανακαλύπτοντας το πραγματικά λεπτό άθροισμα των παραμελημένων πρόωρα πτυχών της νεωτερικότητας» στην περίοδο της συγκρότησης ενός άλλου σύγχρονου μύθου, της OMA (Office for Metropolitan Architecture), με τη Ζωή Ζέγγελη και τη Madelon Vriesendorp.

Ο Ηλίας Ζέγγελης, ζει και εργάζεται στις Βρυξέλλες, στο γραφείο Τσιγάντες Ζέγγελης Αρχιτέκτονες (σε συνεργασία με τη δεύτερη γυναικα του μετά το 1987). Είναι Καθηγητής baukunst στην Kunstakademie του Ντίσελντορφ, υπεύθυνος επιβλεψης στις πτυχιακές εργασίες των φοιτητών του Berlage Institute στο Άμστερνταμ και στο Sin Lucas Hoger Architectuurinstituut στις Βρυξέλλες. Πρόφατα ήταν Επίτροπος της ελληνικής συμμετοχής, εκ μέρους του Υπουργείου Πολιτισμού, στην 7η Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής της Βενετίας, με μια πολεμική έκθεση που παρουσίασε το έργο αποκλειστικά νέων Ελλήνων αρχιτεκτόνων.

Όπως αναφέρει ο ίδιος για τη διδασκαλία: «Δε γνωρίζω καλύτερο τρόπο δημιουργίας. Είναι αδιανόητο να δουλέψω σε μια μελέτη δίχως να την αντισταθμίζω με τη διδασκαλία. Και το αντίστροφο: δεν μπορώ να διδάξω αν δεν έχω κάποια μελέτη να τρέχει στο γραφείο. Είναι η διδασκαλία αυτή που με κάνει στα 63 μου χρόνια να σκέφτομαι πως είμαι ακόμα νέος».

Γιώργος Σημαιοφορίδης

α. Η περίοδος του Μεσοπολέμου σε σχέση με τα μεταπολεμικά τεκταινόμενα.

β. Η περιοδολόγηση της εποχής 1949-1974: πολιτική, οικονομική και κοινωνική ιστορία σε σχέση με την Πολεοδομία της περιόδου.

γ. Το οικονομικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο οικοδομήθηκε η πολεοδομική θεωρία και πρακτική.

δ. Οι φορείς άσκησης πολιτικής ρύθμισης του χώρου, το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους, η διάρθρωση και στελέχωσή τους κ.ά.

ε. Οι θεωρίες που αναπτύσσονταν στο διεθνή χώρο και στην Ελλάδα, οι φορείς και τα πρόσωπα «παραγωγής θεωρίας» στη χώρα και το σύστημα διδασκαλίας στα ΑΕΙ.

στ. Η ανάλυση και η μεθοδολογία των συγκεκριμένων Ρυθμιστικών Σχεδίων της Αθήνας και των άλλων πόλεων και γενικότερα των πολεοδομικών παρεμβάσεων.

ζ. τα συγκεκριμένα πρόσωπα που έπαιξαν ρόλο στη ρύθμιση του χώρου.

η. Η αποτίμηση των δεσμεύσεων της περιόδου από τη Μεταπολίτευση μέχρι σήμερα.

ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΕΛΛΑΔΑ, εκδόσεις Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα 2000

Ο τόμος αυτός παρουσιάζει τις εισηγήσεις από την ημερίδα «Τεχνογνωσία στη λατινοκρατούμενη Ελλάδα» που οργανώθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 1997. Στη συνάντηση αυτή ανακοινώθηκαν τα πορίσματα μελετών σχετικών με τη νομισματοκοπία, την υφαντουργία, την αγγειοπλαστική, την επεξεργασία της ζάχαρης, τους μηχανισμούς μέτρησης του χρόνου, την αρχιτεκτονική, την οικοδομική και οχυρωντική τέχνη, τη χαρτογράφηση, την τεχνολογία των εικόνων και τον υλικό πολιτισμό κατά την περίοδο της λατινοκρατίας στην Ελλάδα.

Προς

Τον Πρόεδρο του Τμήματος Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ
κ. Γ. Πολύζο

Τον Πρόεδρο του Τμήματος Αρχιτεκτόνων
κ. Α. Κωτσιόπουλο

Τον Πρόεδρο του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Πατρών
κ. Ν. Πολυδωρίδη

Τον Πρόεδρο του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Θράκης
κ. Χ. Αθανασόπουλο

Τον Πρόεδρο του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Θεσσαλίας
κ. Π. Λαζαρίδη

Θέμα: **Πρόσκληση για συνάντηση εργασίας**

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Σε συνέχεια της επικοινωνίας μας και έχοντας υπόψη πως τα μείζονα θέματα του κλάδου αλλά και ειδικότερα ζητήματα συνεργασίας των φορέων μας, προς όφελος των αρχιτεκτόνων και της αρχιτεκτονικής είναι ανοιχτά, σας προτείνουμε η συνάντηση εργασίας να πραγματοποιηθεί το **Σάββατο 17.2.2001 και ώρα 6.00 μ.μ. στο κτίριο του ΤΕΕ Πάτρας (Τριών Ναυάρχων 40, 4ος όροφος).**

Εκ μέρους του Δ.Σ. θεωρούμε πως τα θέματα που αναφέρονται στην άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα σε σχέση με τα ΤΕΙ, τα θεσμικά ζητήματα του κλάδου, θέματα συνεργασίας των φορέων των αρχιτεκτόνων (εκπαιδευτική συνεργασία - σπουδές και επάγγελμα). Η συνεργασία για αρχιτεκτονικές δράσεις και εκδηλώσεις προτείνονται για συζήτηση. Τέλος πρέπει να αντιμετωπιστεί και το θέμα της μονιμοποίησης της συνεργασίας μας μέσω της συγκρότησης ενός παρατηρητηρίου όπου θα εκπροσωπούνται όλα τα συνεργαζόμενα μέρη. Είμαστε στη διάθεσή σας για την καλύτερη προετοιμασία της συνάντησης.

Προς

Το ΥΠΕΧΩΔΕ

Γρ. Υπουργού κ. Κ. Λαλιώτη
Αμαλιάδος 17
11523 Αθήνα

Θέμα: **Ορισμός εκπροσώπου για το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας Σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης**

Σχετ.: Έγγραφό σας αριθ. 15187/6.12.2000

Κύριε Υπουργέ,

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ συζήτησε το παραπάνω θέμα στη συνεδρίασή του στις 10.1.2001 και αποφάσισε να ορίσει ως εκπροσώπους στο συνιστώμενο Συμβούλιο τους:

Α. Γεωργακόπουλο Παναγιώτη, τηλ.: 5776.148, fax: 5776.148, σαν τακτικό μέλος,

Β. Παππά Θανάση, τηλ.: 031-729.295, fax: 031-749.991, σαν αναπληρωματικό μέλος.

Με αφορμή τη συγκρότηση του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξικού Σχεδιασμού, σας υπενθυμίζουμε την ανάγκη για συζήτηση και συνεννόηση για θέματα άσκησης εθνικής πολιτικής για την αρχιτεκτονική και γενικότερα για τα μείζονα προβλήματα που απασχολούν εντονότατα τον κλάδο.

Θεωρούμε λοιπόν επιβεβλημένη μία συνάντηση εργασίας, ως

συνέχεια της συνάντησής μας με το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου, την οποία και σας παρακαλούμε να ορίσετε.

Προς

Τον Υπουργό Πολιτισμού

κ. Ευάγγελο Βενιζέλο
Μπουμπουλίνας 20
10682 Αθήνα

Θέμα: **Συνεργασία για την προώθηση της αρχιτεκτονικής**

Σχετ.: Η με αριθμό 26467/14.11.2000 επιστολή μας

Κύριε Υπουργέ,

Σε συνέχεια της παραπάνω σχετικής επιστολής, σας στέλνουμε το Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ε.Ε. για την «Αρχιτεκτονική Ποιότητα του Αστικού και Αγροτικού Περιβάλλοντος» (2311 Σύνοδος του Συμβουλίου της 23.11.2000), το οποίο παρουσιάστηκε στην Εκδήλωση Αρχιτεκτονικής του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, που πραγματοποιήθηκε στις 21.12.2000 στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, από τον Πρόεδρο του Εθνικού Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων Ιταλίας, κ. Raffaele Sirica.

Το συγκεκριμένο Ψήφισμα σε συνδυασμό με την κρισιμότητα των αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών παρεμβάσεων και έργων σε όλη την Ελλάδα και ιδιαίτερα στα μητροπολιτικά συγκροτήματα, μας προτρέπουν να προωθήσουμε τη συνεργασία της Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων με το Υπουργείο σας για την αναβαθμισμένη παρουσία της αρχιτεκτονικής στον Εθνικό χώρο.

Για το σκοπό αυτό σας ζητάμε να ορίσετε μία συνάντηση όπου θα ανταλλάξουμε απόψεις, προσδοκώντας μέσα από την ενημέρωση και το διάλογο στην οριστικοποίηση ενός πλαισίου δεσμεύσεων και συνακόλουθων δράσεων.

Προς

«ΑΘΗΝΑ 2004»
ΥΠΕΧΩΔΕ

Γρ. Υπουργού κ. Κ. Λαλιώτη
ΥΠΠΟ

Γραφείο Υπουργού κ. Ε. Βενιζέλου
Υφυπουργό Αθλητισμού κ. Γ. Φλωρίδη
ΟΕΚ

Γρ. Προέδρου κ. Ιωαννίδη

Θέμα: **Ενημερωτικό Forum για την πορεία των ολυμπιακών έργων**

Το ΔΣ του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του κι εκπροσωπώντας έναν κλάδο που ενδιαφέρεται για όλο το πλέγμα των ολυμπιακών έργων –τόσο στο στάδιο της προετοιμασίας όσο και σε αυτό της προοπτικής ένταξής τους στη ζωή της πόλης– ζήτησε και πραγματοποίησε ορισμένες συναντήσεις με αρμόδιους φορείς, ώστε να ενημερωθεί και να συμβάλει στα τεκταινόμενα.

Καθίσταται όμως ατελέσφορη η προσπάθεια για καθολική και ολοκληρωμένη ενημέρωση, καθώς αυτή από τους φορείς που έχουν αναλάβει την προετοιμασία θα καθυστερήσει υπερβολικά, με αποτέλεσμα το έλλειμμα στην ενημέρωση και παρακολούθηση να πολλαπλασιάζεται.

Έτσι το ΔΣ της Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων σας προτείνει την **πραγματοποίηση ενός ενημερωτικού Forum**, όπου οι βασικοί φορείς (Αθήνα 2004 – ΟΕΚ – ΥΠΕΧΩΔΕ – ΓΓΑ+ΥΠΠΟ) θα παρουσιάσουν τις προγραμματιζόμενες δράσεις τους και θα γίνει ανταλλαγή απόψεων με στόχο ο αρχιτεκτονικός κό-

σμος να ενημερωθεί, καθώς οφείλει να παρέμβει έγκαιρα κι αποφασιστικά, αφού η αρχιτεκτονική πρέπει να αποτελέσει το συνδετικό κρίκο για την παραγωγή των έργων και την ένταξή τους στη ζωή της πόλης μετά τη διοργάνωση.

Το ΔΣ του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ θεωρεί αναγκαία την προτεινόμενη εκδήλωση εντός του Ιανουαρίου του 2001 και γι’ αυτό σας παρακαλεί να μας γνωρίσετε έγκαιρα την απόφασή σας για την πρότασή μας, ώστε να την προετοιμάσουμε έγκαιρα.

Προς

Το Δήμο Πειραιά

Ι. Δραγάση 1
Πλ. Κοραή
Πειραιάς

Θέμα: **Μελετοκατασκευή για το Μουσικό Γυμνάσιο - Λύκειο Πειραιά**

Πληροφορηθήκαμε την προκήρυξη για την ανάδειξη εργολάβου για την εκτέλεση του παραπάνω έργου. Κατ’ αρχήν η μελέτη για την ανακατασκευή-συντήρηση του υπάρχοντος διατηρητέου και η απαραίτητη μελέτη για την προσθήκη συνιστούν τα βασικά ζητούμενα για την απαρχή της κατασκευής του έργου. Μπαίνουν όμως στη διεκυστίνδα της «μελετοκατασκευής» όπου με κριτήριο το «ελάχιστο κόστος» θα αναδειχθεί ο ανάδοχος και η αρχιτεκτονική μελέτη. Πρέπει να γνωρίζετε πως με βάση την εγκύκλιο 27 του ΥΠΕΧΩ-ΔΕ καθορίζεται πως το σύστημα αυτό

Α) Εφαρμόζεται σε περιπτώσεις όπου συντρέχουν οι λόγοι της παρ. 1 άρθρου 10 του Π.Δ. 609/85.

Β) Απαιτείται η ύπαρξη **πλήρους προμελέτης** καθώς μετά την έγκριση αυτής, οριστικοποιείται ο προϋπολογισμός του έργου.

Ωστόσο για το συγκεκριμένο έργο έχει εγκριθεί η προμελέτη του αρχιτεκτονικού έργου, οι τεχνικές προδιαγραφές στατικών και Η/Μ.

Πέρα λοιπόν από θέσεις και απόψεις για τη χρήση αυτού του συστήματος - που συνθλίβει το μελετητή και την αρχιτεκτονική έκφραση, προς όφελος της προσφοράς του εργολάβου, τίθενται ζητήματα πιστής εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας.

Ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων επιθυμεί να μας γνωρίζετε τις απόψεις σας επί των θεμάτων αυτών.

Κοινοποίηση:

- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ, Γραφείο Υπουργού, Ευαγγελιστρίας 2, Αθήνα
- Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Καρ. Σερβίας 4, Αθήνα
- Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, Καρ. Σερβίας 4, Αθήνα
- Εφημερίδες - Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Προς

Τον Πρόεδρο του ΛΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

κ. Δημαρά
Κτίριο Υπηρεσιών Λιμένα
26110 Πάτρα

Θέμα: **Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός για τη διαμόρφωση του Μόλου Αγ.Νικολάου Πατρών**

Αξιότιμε κ. Δημαρά,

Παρακαλούμε να ολοκληρωθεί το συντομότερο η κρίση της β’ φάσης του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Διαμόρφωσης του Μό-

λου Αγ. Νικολάου Λιμένα Πατρών, για λόγους σεβασμού προς το έργο των διαγωνιζομένων και εγκυρότητας της διαδικασίας. Όπως είναι γνωστό ο διαγωνισμός προκηρύχθηκε το 1997. Σας υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με το από 15.10.99 έγγραφό μας, ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων διαφωνεί με την ανέγερση στο μόλο κατασκευών πλην των «απολύτως απαραίτητων για τις λιμενικές λειτουργίες και αυτών που επιτρέπονται στον ανοικτό δημόσιο χώρο (πέργκολες, στέγαστρα, περίπτερα κλπ), που σε κάθε περίπτωση δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα 500 τ.μ.».

Κοινοποίηση:

- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ν.Αχαΐας, Τριών Ναυάρχων 40, 26222 Πάτρα
- ΤΕΕ/Τμήμα Δυτικής Ελλάδας, Τριών Ναυάρχων 40, 26222 Πάτρα
- Δήμος Πατρέων
- Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, υπόψη κ. Τουλιάτου
- Εκπρόσωπος ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ στην κριτική επιτροπή, κ. Τερζόπουλο

Προς

Τον Δήμο Κρανιδίου

Ν. Αργολίδας
Μ. Μερκούρη 11
21300 Κρανίδι

Θέμα: **Ανάθεση μελέτης «χωροταξικού σχεδιασμού παραλιακού μετώπου Δ. Κρανιδίου»**

Πληροφορηθήκαμε την πρόθεση για ανάθεση της παραπάνω μελέτης για την εκπόνηση της οποίας ζητάτε πτυχίο κατηγορίας 5.

Είναι καινοφανές πως η απουσία πτυχίου που να αντιστοιχεί στο περιεχόμενο της προς εκπόνηση μελέτης, δημιουργεί μείζονα προβλήματα ουσίας και δεοντολογίας. Η καταστρατήγηση του Π.Δ. 541/78 περί κατηγοριών μελετών και η απουσία πολεοδόμου - χωροτάκτη εγείρει σοβαρά ερωτηματικά.

Σας παρακαλούμε να προβείτε στην ορθή επανάληψη της πρόσκλησης με την ένταξη των απαραίτητων κατηγοριών μελετητών.

Κοινοποίηση:

Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Γραφείο Υπουργού , Ευαγγελιστρίας 2, Αθήνα

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στις επιτροπές κρίσης αρχιτεκτονικών διαγωνισμών

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ προκειμένου να κατάρτισει ανανεωμένο κατάλογο κριτών για τους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς, προσκαλεί τους συναδέλφους που επιθυμούν να αποστείλουν συμπληρωμένο το παρακάτω δελτίο στα γραφεία του Συλλόγου έως τις **30/03/2001**.

Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στον κατάλογο των κριτών είναι:

- η συμπλήρωση πέντε (5) χρόνων από την κτήση του πτυχίου και δύο (2) τουλάχιστον διακρίσεις σε αρχιτεκτονικό διαγωνισμό (διάκριση θεωρείται και η εξαγορά)
- η συμπλήρωση δέκα (10) χρόνων από την κτήση του πτυχίου και μια (1) τουλάχιστον διάκριση σε αρχιτεκτονικό διαγωνισμό
- η συμπλήρωση δεκαπέντε (15) χρόνων από την κτήση του πτυχίου

Καλούνται οι Σύλλογοι και τα Τμήματα του ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων να συμβάλλουν στη διαδικασία κα-

τάρτιση του καταλόγου αυτού και να δημοσιοποιήσουν την ανακοίνωση, ώστε ο κατάλογος να είναι αντιπροσωπευτικός και πλήρης.

ΔΕΛΤΙΟ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΓΙΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ

• ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥ

Όνοματεπώνυμο:.....
Διεύθυνση:..... ΤΚ
Τηλέφωνο:..... FAX:
E-mail:.....

Σχολή αποφοίτησης:.....
Έτος αποφοίτησης:.....
Έτος άδειας άσκησης επαγγέλματος:.....AM TEE:
Άλλα διπλώματα:

• ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ελ. Επαγγελματίας
Ιδιωτ. Υπάλληλος
Δημ. Υπάλληλος
Άλλη απασχόληση

• ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΕ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ

.....
.....

• ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΣΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΕΙΣΑΣΤΕ ΚΡΙΤΗΣ

.....
.....

• ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΛΕΓΕΙ Ο ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΣ (Δικαίωμα σε δύο το πολύ κατηγορίες από τις τρεις)

80 α. Αρχιτεκτονικές μελέτες κτιριακών έργων (κατηγορία 06 Ν. 716/77)

β. Ειδικές αρχιτεκτονικές μελέτες (κατηγορία 07 Ν. 716/77)

γ. Χωροταξικές - πολεοδομικές μελέτες (κατηγορία 01-02 Ν.716/77)

Ο/Η ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΣ/Η

Προς

Τον Γενικό Γραμματέα ΥΠΕΧΩΔΕ
κ. Ηλ. Μπεριάτο
Αμαλιάδος 17
11526 Αθήνα

Θέμα: **Λειτουργία των ΕΠΑΕ και ΑΠΑΣ**

Κύριε Γενικέ,

Στη συνάντησή μας στις 19 Ιουλίου 2000 μεταξύ των άλλων θεμάτων συζητήθηκαν ζητήματα σχετικά με τη λειτουργία των ΕΠΑΕ. Ζητήθηκε η ενεργοποίηση των απαραίτητων ρυθμίσεων για την εφαρμογή του νέου ΓΟΚ, τη σύσταση και λειτουργία του Ανώτατου Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Συμβουλίου και προτάθηκε η σύσταση κοινής επιτροπής, ώστε να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα.

Σύμφωνα με το άρθρο 3, παρ. 4 του Ν. 2831 (ΦΕΚ 140/Α΄/13.6.00) και την εγκύκλιο 55/25195/11.8.00 θα λειτουργεί μία επιτροπή σε κάθε νομό πλην των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης.

Είναι βέβαιο πως πρέπει να παρακολουθήσουμε την υλοποίηση της ρύθμισης αυτής ενώ επείγει η έκδοση απόφασης καθορισμού του αριθμού των ΕΠΑΕ για την Αττική και Θεσσαλονίκη.

Ταυτόχρονα πρέπει να δημιουργηθεί υποστηρικτικός μηχανισμός για την εύρυθμη λειτουργία του ΑΠΑΣ.

Γνωρίζετε πως επί μακρού τίθεται το θέμα της αποζημίωσης των μελών των ΕΠΑΕ. Η ρύθμιση εκ μέρους του ΥΠΕΧΩΔΕ τώρα, θα συμβάλει στη σωστή λειτουργία τους και θα προσαρμόσει την εκκρεμύσα κατάσταση στη δεδομένη πρακτική για αποζημιώσεις σε επιτροπές και συμβούλια. Μνημονεύουμε την με αριθ. 2018511/1900/0022 (ΦΕΚ 418/Β΄/5.5.98) απόφαση για τον καθορισμό αποζημίωσης για τα μέλη της αρχιτεκτονικής επιτροπής του ΟΣΚ.

Κύριε Γενικέ,

Το Δ.Σ. του ΣΑΔΑΣ-Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων ενδιαφέρεται για όλο το πλέγμα που αναφέρεται στη λειτουργία των ΕΠΑΕ καθώς συνιστά τη μοναδική θεσμική ρύθμιση για τον κλάδο. Είμαστε στη διάθεσή σας για κάθε συνεργασία και σας παρακαλούμε να επιληφθείτε για την επίλυση των παραπάνω αναφερόμενων ζητημάτων.

Θέμα: **Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στις ΕΠΑΕ**

Το Δ.Σ. του ΣΑΔΑΣ-Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων αποφάσισε την παράταση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τις ΕΠΑΕ και το ΑΠΑΣ έως **12.3.2001**, ώστε να υπάρξει ενδιαφέρον για όλους του Νομούς από τους συναδέλφους με σκοπό την καλύτερη εκπροσώπηση του κλάδου σ΄ αυτές.

Δελτία εκπροσώπησης θα γίνονται δεκτά μέχρι και 12/3/2001.

Ο κατάλογος των υποψηφίων εκπροσώπων για τις ΕΠΑΕ θα διαμορφωθεί από το ΔΣ ενώ η τελική επιλογή θα πραγματοποιηθεί με κλήρωση, μεταξύ των προεπιλεγέντων.

Καλούνται οι Σύλλογοι και τα τμήματα της Ένωσης να συμβάλλουν στη διαδικασία αυτή ώστε να υπάρξει ανανέωση των εκπροσωπήσεων του κλάδου και ισχυρή παρουσία των αρχιτεκτόνων στις υπό ανασύσταση επιτροπές.

Σημειώνεται πως **προϋπόθεση** για τη συμμετοχή στην **πρωτοβάθμια ΕΠΑΕ** είναι η συμπλήρωση δέκα (10) χρόνων από την κτήση πτυχίου ή οκτώ (08) χρόνια και διάκριση σε έναν (01) τουλάχιστον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό και στη **δευτεροβάθμια ΕΠΑΕ** η συμπλήρωση δώδεκα (12) χρόνων από την κτήση πτυχίου ή (10) χρόνων και η **διάκριση σε ένα (01) τουλάχιστον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό**.

Επίσης **προϋπόθεση** συνιστά η αποστολή σύντομου βιογραφικού σημειώματος, το οποίο να ανταποκρίνεται στο σκοπό της συγκεκριμένης εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

Τέλος για το Ανώτατο Αρχιτεκτονικό και Πολεοδομικό Συμβούλιο (ΑΠΑΣ) ως προϋπόθεση συμμετοχής είναι η αποστολή πλήρους βιογραφικού σημειώματος και η συμπλήρωση δέκα πέντε (15) χρόνων από την κτήση πτυχίου.

ΔΕΛΤΙΟ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΓΙΑ ΕΠΑΕ

• ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥ

Όνοματεπώνυμο:.....
Διεύθυνση:..... ΤΚ
Τηλέφωνο:..... FAX:
E-mail:.....

Σχολή αποφοίτησης:.....
Έτος αποφοίτησης:.....
Έτος άδειας άσκησης επαγγέλματος:.....AM TEE:
Άλλα διπλώματα:

• ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ελ. Επαγγελματίας
Ιδιωτ. Υπάλληλος
Δημ. Υπάλληλος
Άλλη απασχόληση

• ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΕ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ

.....
.....

• ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΑΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ

ΝΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΕ:
Εκπρόσωπος του:

.....
.....

.....από...../...../.....έως...../...../.....
.....από...../...../.....έως...../...../.....
.....από...../...../.....έως...../...../.....

ΟΧΙ

• ΕΠΑΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ

.....
.....

• Εκδήλωση ενδιαφέροντος για το Ανώτατο Αρχιτεκτονικό και Πολεοδομικό Συμβούλιο (ΑΠΑΣ)

ΝΑΙ

ΟΧΙ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Το παρόν δελτίο συνοδεύεται από σύντομο βιογραφικό σημείωμα

...../...../...2000

Ο/Η ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Θέμα: **Συνάντηση 18 και 19 Δεκεμβρίου στο ΤΕΕ με Τούρκους Αρχιτέκτονες με θέμα συζήτησης «Σεισμοί και τρόποι αντιμετώπισης των καταστροφών»**

Στις 18 και 19 Δεκεμβρίου 2000 έγινε στο ΤΕΕ συνάντηση με εκπροσώπους του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων της Τουρκίας και με πρωτοβουλία των Τούρκων συναδέλφων.

Κατά τη συνάντηση ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων εκπροσωπήθηκε από τη συν. Π. Φατούρου, μέλος Δ.Σ. και έλαβαν μέρος εκ μέρους της Ελλάδας οι:

Δρακάκης Μ., Υπεύθυνος Δημοσίων Σχέσεων ΤΕΕ
Ταχμιτζόγλου Σ., Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων ΤΕΕ
Σιόλα Λ., αρχιτέκτονας UIA, εκπρόσωπος ΤΕΕ
Σιόλας Α., αρχιτέκτονας UIA, εκπρόσωπος ΤΕΕ
Αγριαντώνης Ν., αρχιτέκτονας, πρόεδρος Δ.Σ. ICOMOS
Ψαρρός, αρχιτέκτονας, μέλος Δ.Σ. ICOMOS
Μπανιάς Ν., αρχιτέκτονας, Διοικούσα Επιτροπή ΤΕΕ
Τεζιώνης, πολιτικός μηχανικός, εκπρόσωπος ΤΕΕ
Συναδινός Π., αρχιτέκτονας
Εκ μέρους της Τουρκίας παρευρέθηκαν

Emine Komut, εκπρόσωπος, UIA Τουρκίας
Murat Balamir, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Άγκυρας στον Αστικό και Χωροταξικό Σχεδιασμό
και ένας εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Αρχιτεκτόνων Τουρκίας
Κατά τη συνάντηση έγινε εκ μέρους των Τούρκων συναδέλφων

προβολή με video και έντυπο υλικό των καταστροφών σε κατασκευές και Δημόσια έργα των περιοχών που επλήγησαν από τον τελευταίο μεγάλο σεισμό στην Τουρκία και πιο αναλυτικά αναφέρθηκαν χωρίς να γίνει διεξοδική συζήτηση τα παρακάτω θέματα, τα οποία και συμφωνήθηκε να συζητηθούν αναλυτικότερα στην επόμενη συνάντηση.

1. Τρόπος κατασκευής των οικοδομών
2. Πολεοδομικά δεδομένα και εδαφοτεχνικά δεδομένα.
3. Νομικό και θεσμικό πλαίσιο επισκευών και ανακατασκευών.
4. Αρμοδιότητες Δήμων και Δημοσίου
5. Αποκατάσταση παραδοσιακών κτιρίων και μνημείων.
6. Μορφολογία κτιρίων και πόλεων μετά το σεισμό.
7. Ενημέρωση πολιτών και τρόποι διάσωσης.

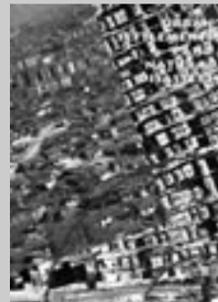
Τη δεύτερη ημέρα της συνάντησης αποφασίστηκε η συνδιοργάνωση ενός Συνεδρίου στην Κωνσταντινούπολη, όπου θα υπάρξουν εισηγήσεις και προτάσεις για τα παραπάνω θέματα και από τις δύο πλευρές και η ανταλλαγή εμπειριών στα θέματα των σεισμών.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης ανταλλάχθηκαν απόψεις και ερωτήσεις σχετικά με τις δραστηριότητες του ΣΑΔΑΣ-Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων και του αντίστοιχου φορέα των αρχιτεκτόνων της Τουρκίας και τις δυνατότητες των αρχιτεκτόνων να επέμβουν στο σχεδιασμό των πόλεων και των οικοδομών, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις από ένα καταστροφικό σεισμό.

Όλες οι μέχρι σήμερα απόψεις του ΣΑΔΑΣ-Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων για το θέμα των σεισμών και όσα έντυπα υπάρχουν σχετικά με το ίδιο θέμα θα αποσταλούν στους Τούρκους συναδέλφους μας για την πληρέστερη ενημέρωσή τους.

Από τους Τούρκους συναδέλφους λάβαμε το περιοδικό του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Τουρκίας «*Mimarlik*» και την ειδική έκδοση του τουρκικού τμήματος της UIA που αφιερώθηκε στους σεισμούς της Τουρκίας.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΑΔΑΣ-Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων, σε συνεργασία με τους Τούρκους Αρχιτέκτονες και την Επιτροπή Αλληλεγγύης στην Κωνσταντινούπολη, προχώρησε στις 14.12.2000 σε διάβημα προς την Τουρκική Κυβέρνηση κατά της δημιουργίας των νέων φυλακών «δολοφόνων» που δημιουργήθηκαν στην Τουρκία και καταπατούν βάνουσα τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Εμείς οι αρχιτέκτονες, ως δημιουργοί ανθρώπινων χώρων, διαμαρτυρόμαστε έντονα για τη μεταφορά και εφαρμογή του απάνθρωπου μοντέλου των «λευκών κελιών» στην Τουρκία, που, δυστυχώς, συνεχίζει να παρουσιάζει, στην αρχή του 21ου αιώνα, το καταπιεστικό πρόσωπό της.

Η ιδιωτική «υστεροβουλία» συνεχίζει το καταστροφικό έργο της υπό την επίβλεψη της Πολιτείας

Προς

1. Το Υπουργείο Πολιτισμού
α) Γραφείο Υπουργού
κ. Ε.Βενιζέλου
β) Εφ.Νεωτέρων Μνημείων και Αναστήλωσης

2. Το ΥΠΕΧΩΔΕ
Γενικό Γραμματέα
κ. Ηλία Μπεριάτο

3. Τον Δήμο Αθηναίων
α) Γραφείο Αντιδημάρχου, κ. Ν.Απέργη
β) Τμήμα Αυθαιρέτων, κ. Γονικόπουλο
γ) Τμήμα Σφραγίσεων, κ. Δασκαλάκη

Θέμα: **Αυθαίρετη κατασκευή επί της οδού Κανάρη 1 & Ακαδημίας (Κτίριο Ταινιοθήκης της Ελλάδας)**

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΑΔΑΣ-Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων, αφού έλαβε υπόψη τις καταγγελίες μελών του για τις αυθαίρετες κατασκευές και τη λειτουργία καφενείου στο διατηρητέο και μοναδικό στην περιοχή κτίριο της οδού Κανάρη 1 και Ακαδημίας και ενημερώθηκε τηλεφωνικώς από τις υπηρεσίες σας, παρακαλεί να έχει έγγραφες απαντήσεις για τα παρακάτω, τις οποίες ζητούμε να μας αποστείλετε άμεσα:

1. Έκθεση αυτοψίας του τμήματος αυθαιρέτων του Γραφείου Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων.
2. Έκθεση αυτοψίας της Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων και Αναστήλώσεων του Υπουργείου Πολιτισμού.
3. Σήμα Διακοπής Εργασιών από το Δήμο Αθηναίων και το Υπουργείο Πολιτισμού
4. Σήμα Διακοπής Λειτουργίας από το Αστ. Τμήμα Πλατείας Συντάγματος 19.12.2000 και 20.12.2000 και σήματος υπηρεσίας σφραγίσεων ΔΑ 29.1.2001.

Θεωρούμε ότι οι παρεμβάσεις που γίνονται έχουν αυθαίρετο χαρακτήρα και διαμορφώνουν αντιαισθητικό περιβάλλον τόσο για το σημαντικό αυτό κτίριο του Τσίλερ όσο και για τον περιβάλλοντα χώρο του.

Το θέμα, όπως αντιλαμβάνεστε και εσείς, έχει σημαντικό ενδιαφέρον για την εμφάνιση της πόλης και θεωρούμε ότι είναι υποχρέωσή μας να παρακολουθήσουμε την εξέλιξή του. Επιφυλασσόμεθα για κάθε νόμιμη επί του θέματος ενέργεια.

Κοινοποίηση:
Αστυνομικό Τμήμα Πλ. Συντάγματος

Προς
Τον Πρόεδρο και τα Μέλη του Δ.Σ.
Του Μ.Τ.Π.Υ.
Αθήνα

Θέμα: **Αυθαίρετη κατασκευή επί της οδού Κανάρη 1 & Ακαδημίας**

Επειδή θεωρούμε ότι, ως ιδιοκτήτες, είστε οι κύριοι υπεύθυνοι για όποια βλάβη συντελείται στο παραπάνω κτίριο, τον περιβάλλοντα χώρο και την περιφραγή, σας στέλνουμε, για ενημέρωσή, το υπ' αριθμ. 26756/31.01.2001 έγγραφό μας.

Παρακαλούμε να μας γνωρίσετε τις δικές σας ενέργειες για τις μη σύννομες πράξεις του ενοικιαστή σας.